

”Sit mä tulin tänne, että mä saan uuden alun”

- Tutkielma Fuengirolan kadulla elävien suomalaisnuorten osallisuudesta

Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Visamäki, sosiaali- ja terveysalan kehittäminen ja johtaminen

Syyslukukausi, 2018

Karita Snellman

Koulutus Kampus	Sosiaali- ja terveysalan kehittäminen ja johtaminen Visamäki	
Tekijä	Karita Snellman	Vuosi 2018
Työn nimi	”Sit mä tulin tänne, että saisin uuden alun” – Tutkimus Fuengirolan kadulla elävien suomalaisnuorten osallisuudesta	
Ohjaava opettaja	Merja Salminen	

TIIVISTELMÄ

Espanjan Aurinkorannikolle ja erityisesti Fuengirolan alueelle on kasvanut suuri suomalaisyhteisö. Edullisten lentojen ja Euroopan Unionin ansiosta Suomen ja Espanjan välillä on helppo liikkua ja asua molemmissa maissa osan aikaa vuodesta. Aurinkorannikko on perinteisesti ollut iäkkäämpien suomalaisten paikka, mutta viime vuosien aikana alueelle on tullut paljon suomalaisia nuoria suomenkielisten yritysten tarjoamien töiden perässä. Osa nuorista pärjää hyvin, mutta yllättävien tilanteiden sattuessa nuoret voivat ajautua vaikeisiin elämäntilanteisiin.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää millä tavalla Fuengirolan alueella kadulla asuvat suomalaisnuoret ovat yhteiskunnallisesti osallisia ja osattomia. Tavoitteena oli myös kuulla keitä nämä kaduilla asuvat nuoret ovat ja miten he ovat päätyneet kadulle. Aineistona on noin kuukauden havainnointijakso puistossa asuvien keskuudessa sekä neljän 20–30-vuotiaan nuoren haastattelut. Kyseessä on etnografinen tutkimus ja aineisto on analysoitu teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä.

Kadulla asuvilla nuoria yhdistävä tekijä on, etteivät he ole päässeet mukaan suomalaiseen yhteiskuntaan haluamallaan tavalla. Fuengirolaan lähdetään hakemaan uutta alkua ja mahdollisuutta olla sellainen kuin on. Osalla kadulla asumisessa kyseessä on elämys ja mahdollisuus vaikuttaa omiin asioihin. Koko elämänsä turvatonta ja epävakaa elämää eläneet näyttivät kiinnittyvän paremmin katuelämään, koska sen toimintatavat ovat tuttuja. Puistossa oleva yhteisö toimii sosiaalisena, fyysisenä ja materiaalisena turvaverkkona. Kuuluminen yhteisöön kuitenkin leimaa jäsenensä ja sitä kautta vähentää entisestään mahdollisuuksia osallistua muuhun yhteiskunnan toimintaan tai tutustua muihin ihmisiin.

Avainsanat Costa del Sol, Nuoret aikuiset, Asunnottomuus, Osallisuus

Sivut 73 sivua

Name of degree programme: Development and Management of Health Care and Social Services

Campus: Visamäki

Author	Karita Snellman	Year 2018
Subject	"Sit mä tulin tänne, että saisin uuden alun" – Tutkimus Fuengirolassa kadulla elävien suomalaisnuorten osallisuudesta	
Teacher	Merja Salminen	

ABSTRACT

The Finns have formed a notable community in Costa del Sol, Spain, especially around the city of Fuengirola. Affordable flights and location within European Union make travelling and living part-time in two countries easy. Traditionally, the Finnish residents of Costa del Sol have been primarily elders, but during last few years a lots of younger Finns have also came in, mainly due job opportunities. Some of the young Finns do just fine, but in unexpected circumstances some may end up in difficult life situations.

The aim of this study is to find out in which ways the young Finns living in streets in Fuengirola area are inclusion and exclusion.

The aim was also to find out who are these people, and how they have ended up living in the streets. The material of the study was collected by observations during one-month period with people living in a park, and interviews four of them. The study is of ethnographical nature, and the material as been analyzed using theory-driving content analysis.

The common factor within the youth living in the streets is, that they have not been able to participate in Finnish society as they would have liked. People move to Fuengirola in hopes of starting over and of getting to be themselves. For some, living in streets is more about the experience and possibility to have control over their lives. For those whose whole lives have been unsafe and unstable, integrating to the conditions of living in streets seem to be easier, because they are already familiar with the modes of operation. The community in the park works as a social, physical and economical safety net. However, being a part of community does stigmatise it's members and therefore further limits the opportunities of participating in society and forming new relationships

Keywords Costa del Sol, Fuengirola, Inclusion, Homelessness, Young people.

Pages 73 pages

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	MAASTAMUUTTO SUOMESTA JA EUROOPAN UNIONIN SOSIAALINEN ULOTTUVUUS	4
	2.1 Maastamuutto Suomesta	4
	2.2 Euroopan Unionin sosiaalinen ulottuvuus	5
3	AURINKORANNIKON SUOMALAISET	8
	3.1 Costa del Sol	8
	3.2 Sosiaali- ja terveyspalvelut Costa del Solilla	10
	3.3 Suomalaiset toimijat Fuengirolan alueella	12
	3.4 Suomalaisten tuen tarve Espanjassa ja vastuu auttamisesta	13
4	YHTEISKUNNALLINEN OSALLISUUS NUORTEN ELÄMÄSSÄ.....	16
	4.1 Osallisuus käsitteenä	16
	4.2 Nuorten aikuisten taloudellinen osattomuus	18
	4.3 Nuorten asunnottomuus	19
	4.4 Suomalaisten nuorten toivottu tulevaisuus	22
	4.5 Matala kynnys ja osallisuutta tukevat toimintatavat	24
	4.5.1 Etsivä nuorisotyö ja kenttätyö	25
	4.5.2 Haittojen vähentämiseen suunnatut palvelut	27
5	AINEISTON KERÄÄMINEN JA ANALYYSI	29
	5.1 Tutkimustehtävä.....	29
	5.2 Etnografinen lähestymistapa.....	29
	5.3 Aineisto ja analyysi	30
	5.4 Tutkimusetiikka	32
	5.5 Aineistonkeruu ja kenttätyö	33
	5.5.2 Kenttäjakso puistossa.....	36
6	TULOKSET	41
	6.1 Lähtötilanne ja odotukset Fuengirolasta.....	41
	6.2 Having	45
	6.2.1 Raha.....	45
	6.2.2 Päihteet	46
	6.2.3 Terveys	47
	6.2.4 Turvallisuus.....	47
	6.3 Belonging	50
	6.3.1 Yhteisöllisyys ja sosiaaliset suhteet.....	50
	6.3.2 Leimatut	51
	6.4 Acting.....	53
	6.5 Mitä tukea nuoret tarvitsevat?.....	55
	6.6 Yhteenvedo	57

7	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	59
7.1	Johtopäätökset kehittämisen näkökulmasta	60
7.2	Nuorten yhteisötao ja etsivä työ yhteiskunnallisen osallisuuden edistäjänä	62
7.3	Tulosten hyödyntäminen ja opinnäytetyöprosessi	65
	LÄHTEET	67

1 JOHDANTO

Espanjan Aurinkorannikko (Costa del Sol) on ollut jo pitkään yksi houkuttelevimmista matkustusmaista ja erityisesti Fuengirola on tunnettu suomalaisasukkaistaan, joita on yleisemmin kuvattu eläkeläisiksi tai esimerkiksi vuorotteluvapaata viettäviksi kausiasukkaiksi. 2010-luvulla alkoi näkyä suomalaisten nuorten lisääntynyt muuttaminen Aurinkorannikolle. Nuorisotyöttömyyden aikana Espanjaan siirtyneet suomalaisyritykset houkuttelivat Suomesta nuoria helposti saataviin puhelinmyynti- ja asiakaspalvelutöihin miellyttävään ilmastoon ja edullisemman hintatason maahan. Hetken päästä alkoi kuitenkin näkyä myös uutiset kadulle asumaan päätyneistä suomalaisista. Erityisesti *Mercadonan* puisto on leimaantunut suomalaisten asunnottomien ja paljon päihteitä käyttävien paikaksi (esim. Jeskanen 2015; Gelipter 2018).

Työni kautta etsivässä nuorisotyössä huomasin myös meidän tuttujen nuorten muuttavan Espanjaan puhelinmyyntityöhön tai monen puhuvan siitä yhtenä vaihtoehtona. Nuorten keskuudessa ilmennyt muuttoliike Fuengirolaan sekä mediassa esitetyt tarinat kadulle joutumisesta saivat minutkin kiinnostumaan, mistä oikein on kysymys. Fuengirolan esittäminen paratiisi-helvetti –akselilla vaikutti liian yksipuoliselta ollakseen koko totuus. Tästä johtuen halusin lähteä itse selvittämään tilanteen, ja uskoin sen onnistuvan parhaiten viettämällä aikaa paikassa sekä tutustumalla ja haastatteleamalla asukkaita. Erityisesti halusin tietää mitkä ovat 18–30-vuotiaiden nuorten aikuisten tarinat.

Aloin pohtia, miten paljon helpompaa olisi, jos vastoinkäymisiä kohdanneen nuoren asioita selvitettäisiin jo Espanjasta käsin. Uskoin, että monelle nuorelle ulkomaille lähteminen oli mahdollisuus kasvattaa tietoja ja taitoja sekä päästä työelämään. Toisaalta olin huolissani, miten he pärjäävät uudessa kulttuurissa ilman tukiverkostoja. Jos nuori oli kohdannut paljon vastoinkäymisiä Espanjassa, oli Suomessa pitkä ja raskas prosessi ilman asuntoa, toimeentuloa ja päivätoimintaa olevalle saada perusasiat kuntoon.

Aurinkorannikolla asuu tilapäisesti tai pysyvästi arviolta 30 000 suomalaista ja etenkin nuorten määrä on kasvamassa lisääntyvien työpaikkojen takia. Euroopan unionin (EU) tarkoituksena oli helpottaa muuttoa sekä työntekoa toisessa maassa, joten tämän sosiaalipoliittisena kompensationsa halusin kehittää mallin, joka tukee nuorten integraatiota uuteen kulttuuriin tai helpottaa paluuta takaisin Suomeen.

Fuengirola ja siellä olevat suomalaisnuoret eivät ole lukumäärältään valtava joukko, mutta uskon heidän kuvaavan tiettyjä tämän ajan ilmiöitä,

kuten suomalaisnuorten muuttanutta maastamuuttoa. Jos ennen maastamuutto on ollut pysyvämpää tai liittynyt korkeampaa koulutusta vaativiin projekteihin tai opintoihin (Björklund 2008), niin nyt suomalaisyritykset tarjoavat mahdollisuuksia vähällä koulutuksella ja ilman kohdemaan kielitaitoa saada työpaikkoja. Euroopan unionin, sekä monipuolisten ja halventuneiden lentoyhteyksien ansiosta ihmisten on myös mahdollista liikkua helpommin maiden välillä eli elää lyhyitä jaksoja kotimaassa ja muissa EU-maissa.

Nuorisobarometrin 2016 mukaan nuorten tulevaisuudentoiveet ovat pysyneet samoina eli tavoitteena on päästä työelämään, saada koti ja perhe (Salonen & Konka 2017). Matkustelu on kuitenkin noussut yhdeksi tärkeistä asioista nuorten keskuudessa. Samoin nuorten arvoissa työn mielekkyyttä pidetään tärkeänä asiana. Kiristyneen aktivointipolitiikan pakotteet yhdistettynä huonoihin mahdollisuuksiin päästä mieluisalle alalle, voi johtaa yhä useamman muualle lähtemisen. Mielenkiintoinen kysymys onkin, miksi nuoret jäävät Espanjan kadulle, eivätkä tule takaisin hyvinvointivaltiona pidettyyn Suomeen.

Aurinkorannikon suomalaisista on tehty 2000 – luvulla tutkimuksia ja oppinäytetöitä, mutta ikäryhmittäin lähinnä ikääntyvien ja eläkeläisten näkökulmasta (esim. Karisto 2008; Buddas 2011; Seppälä 2005) tai kohderyhmäksi on valikoitunut iäkkäämpiä (esim. Poikkeus 2009). Fuengirola on ollut viime vuosina paljon esillä myös mediassa, sillä lehtiartikkeleiden lisäksi siellä on kuvattu muutama reality tv-sarja, kuten Fuengirola-sarja, Vitun puhelinmyyjät ja Miksun baari.

Medioiden antama kuva Aurinkorannikosta on vahvasti polarisoitunut. Jatkuva aurinko, halvat hinnat ja mahdollisuus pärjätä ilman hyvää kielitaitoa näyttävät tekevän paikasta paratiisin, jossa on hyvä viettää eläkepäiviä tai välivuotta. Toisaalta taas edulliset ja helposti saatavat päihteet sekä integroituminen pelkästään suomalaisyhteisöön näyttävät koituvan monen kohtaloksi marginalisoimalla ja laskemalla hyvinvointia. Onko kaksijakoisuus tosiaan näin suurta vai elävätkö suomalaisasukkaat kuitenkin samanlaista tavallista elämää kuin muuallakin?

Yhteiskunnallinen keskustelu huolesta nuorten syrjäytymisestä (esim. Myrskylä 2012) on osoittautunut ongelmalliseksi, sillä se on siirtänyt keskustelua rakenteellisten tekijöiden sijaan yksilön ongelmiin ja sitä kautta nuorten leimaamiseen (esim. Sandberg 2016). Sen sijaan tutkimuksessa on nostettu esiin osallisuus myös nuorten osalta. Raivion ja Karjalaisen (2013) Erik Allardtin (1974) hyvinvoinnin ulottuuksia mukaileva jäsenyys osallisuudesta on jaettu having, being ja acting –ulottuuksiin. Eri ulottuuksien kautta on mahdollista saada parempi kokonaiskäsitys siitä, missä asioissa nuoret ovat osallisia ja missä on vajausta.

Keskustelu ulkomaille lähteneiden integroitumisen tukemisesta näyttäytyi minulle ristiriitaisena. EU:n tarkoituksena on sopimusten, suositusten

ja rahastojen kautta tukea maiden yhdentymistä ja ihmisten hyvinvointia (Kraatz 2016). Suurissa suomalaiskeskitymissä, kuten Aurinkorannikolla on koettu tarvetta suomenkieliseen ohjaus, neuvonta- ja tukityöhön, jotta ihmiset integroituisivat paikalliseen kulttuuriin tai saisivat ajoissa apua ennen ongelmien kasaantumista (Tammenmaa 2014).

Toiminnasta on hyviä kokemuksia, kuten Aurinkorannikon sosiaalityöntekijäkokeilu (Turunen ym. 2014). Ihmisten liikkumisen ja hyvinvoinnin tukemisessa löytyy kuitenkin merkittävä puute nivelvaiheessa. Esimerkiksi Aurinkorannikon sosiaalityökokeilu loppui tulkintaan, että maat järjestävät omat palvelunsa, vaikka tuki nähtiin inhimillisesti ja taloudellisesti kannattavaksi. Muuttunut maastamuutto ja EU:n tavoitteet ovat pahasti ristiriidassa yllämainitun ajattelutavan kanssa. Jos tarkoituksena on edistää maiden välistä muuttoa ja nuorten yhteiskunnallista osallisuutta, täytyy ihmisiä tukea sen onnistuneessa toteuttamisessa. Kyseessä ei ole suomalaisen palvelurakenteen siirtäminen toiseen maahan, vaan eriarvoisuuden poistamiseen liittyviä tukitoimia integroitumisen avuksi. Tämän uskotaan tulevan paitsi yksilölle myös yhteiskunnalle edullisemmaksi (Turunen 2014; Valve 2012).

Tässä opinnäytetyössä tutkimustehtävänä on selvittää, millä tavalla Espanjan Fuengirolassa kadulla asuvat nuoret ovat yhteiskunnallisesti osallisia ja osattomia sekä miten kokemus osallisuudesta sen eri ulottuvuuksilla tarkasteltuna on muuttunut Suomesta lähdön jälkeen. Tutkimuksen kohderyhmänä ovat suomalaiset 18–30 –vuotiaat nuoret aikuiset, jotka ovat muuttaneet Espanjan Aurinkorannikoille yli kolmeksi kuukaudeksi ja päätyneet asumaan kadulle. Tavoitteena on myös selvittää, millaista yksilöllistä ja yhteisöllistä tukea tarvitaan nuorten osallisuuden lisäämiseksi ja luoda tulosten perusteella kustannustehokas ja kestävä palvelumalli. Aineistona käytän neljän kadulla asuvan nuoren haastattelua sekä kenttäpäiväkirjaa kenttäjaksoni ajalta.

Opinnäytetyö alkaa kirjallisuuskatsauksella, jossa ensin luvussa kaksi kerron yleisesti suomalaisten maastamuutosta sekä Euroopan Unionin vaikutuksesta tilapäisiin tai pysyviin muuttoihin Euroopan sisällä. Luku kolme käsittelee Costa del Solia, kuinka sinne on ajan kanssa päätyneet niin paljon suomalaisia, sekä mitä palveluja siellä on suomalaisille tarjolla. Luvussa neljä esittelen tulosten tukinnassa käytetyn osallisuuden–käsitteen sekä kerron asunnottomuudesta ja rahattomuudesta tehtyjä tutkimuksia erityisesti nuorten näkökulmasta. Luvun lopussa on ajankohtaista tietoa suomalaisten nuorten tulevaisuuden toiveista ja arvoista, sekä toimivaksi todettujen osallisuutta lisäävien matalan kynnyksen työtapojen esittely.

2 MAASTAMUUTTO SUOMESTA JA EUROOPAN UNIONIN SOSIAALINEN ULOTTUVUUS

Opinnäytetyöni käsittelee Euroopan maahan muuttaneita suomalaisnuoria, joten aloitan tämän työn teoriaosion katsauksella maastamuuton historiaan. Tässä luvussa kerron ensin yleisesti Suomen maastamuutosta ja sen jälkeen, miten Euroopan unioni on vaikuttanut ihmisten mahdollisuuksiin muuttaa ja mitä yhteisiä tavoitteita se on asettanut jäsenmaille.

2.1 Maastamuutto Suomesta

Maastamuuton määristä ja kohdemaista pidetään vuosittaista tilastoa, mutta tarkkojen lukumäärien saaminen on ongelmallista, sillä suosituksia noudatetaan vaihtelevasti. Pysyvä muutto tarkoittaa yleensä yli 12 kuukauden (long-term) asumisaikaa toisessa maassa. Lyhytaikaisesta (short-term) ja tilapäisestä muutosta puhutaan asumisen ollessa yli kolme kuukautta, mutta alle 12 kuukautta. (Tilastokeskus 2004.) Sitä vähemmän kestävää lyhyempää asumista pidetään yleensä lomamatkana.

150 vuoden aikana Suomesta on muuttanut pois yli miljoona ihmistä (Söderling 2011, 7). Ensimmäinen suuri muuttoaalto sijoittui 1800–1900-luvun vaihteessa Pohjois-Amerikan siirtolaisuuteen (Tilastokeskus 2017). Muuttajat olivat yleensä nuoria ja veivät mukanaan syntymättömät sukupolvet. Muutot olivat vahvasti työperäisiä. Amerikan siirtolaisista puolet olivat Pohjanmaalta, joka teollistumisen jälkeen ei pysynyt uudistamiskeskityksessä mukana. (Söderling 2011, 7–8.)

Toisen maailmansodan jälkeen oli aluksi vaikeaa muuttaa ulkomaille, mutta sen mahdollistuttua, siirtolaisiksi suunnattiin muun muassa Kanadaan ja Australiaan. Suurin muuttoliike tapahtui kuitenkin Ruotsiin 60– ja 70-luvulla, kun suuret ikäluokat aikuisiässä suuntasivat sinne työn ja toimeentulon perässä. Tällä ikäluokalla oli myös edellisiä parempi koulutus ja halu nähdä muitakin kuin perinteisiä siirtolaisuuden kohteita. 60-luvulla Eurooppaan lähdettiin töihin, opiskelemaan ja avioliittoon. Erityisesti Saksa nousi suomalaisten suosioon muun muassa sen takia, että sillä oli kielenopetuksessa Suomessa vahva asema. (Björklund 2008, 12.)

Vuonna 1995 Suomi liittyi Euroopan Unioniin, mikä muutti muuton luonnetta. Suomalaisia yrityksiä siirtyi Euroopan markkinoille, joka lisäsi osaltaan liikkuvuutta. Vanhat siirtolaiset eli ennen 1990-lukua muuttaneet, olivat todennäköisesti juurtuneet uuteen maahan, eivätkä ole todennäköisesti enää palaamassa takaisin. Sen sijaan 90-luvun jälkeen muuttaneet siirtolaiset ovat heterogeeninen joukko, jonka juuret ovat Suomessa

ja he voivat asua useammassakin maassa. Erityistä tässä uudessa siirtolaisuudessa oli myös Välimerenmaihiin muuttaneet eläkeläiset, jotka asuvat siellä vain osan ajan vuodesta. (Björklund 2008, 12–13.)

2000-luvulla maastamuutto nousi entisestään EU:n vapaan liikkuvuuden myötä (Tilastokeskus 2017). Vuonna 2015 Suomesta muutti EU-maihin 10 899 henkilöä ja kasvua edellisvuoteen oli 790 Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2015 Suosituin muuttomaa oli Ruotsi, sen jälkeen Britannia, Yhdysvallat ja Saksa. Englanninkielisissä maissa kielitaito edistää integroitumista työelämään ja yhteiskuntaa ja se selittää osittain myös näiden maiden suosiota. Tilastokeskuksen luvuissa näkyvät vain yli vuoden pituiset muutot, joten kausiasukkaat jäävät näiden laskujen ulkopuolelle. (Tilastokeskus 2016.)

Suomalaisten maastamuutto on isolla osalla tilapäistä ja Suomeen palataan myöhemmin. Maastamuuttoa pidetään usein hyödyllisenä, sillä maailmalla käydään oppimassa ja sen jälkeen palataan takaisin. Akavan kansainvälisten asioiden päällikkö *Markus Penttinen* kommentoi Yleisradion haastattelussa maastamuuton lukujen olevan yllättävän matalia huomioiden talous- ja työllisyystilanteen. Työttömyyden aikana ulkomailla voi kasvattaa kokemusta ja osaamista. (Orjala 2016.)

2.2 Euroopan Unionin sosiaalinen ulottuvuus

Euroopan unionin oikeusperusta pohjautuu Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen (SEU) ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen (SEUT). Oleellisena osana maiden yhdentymistä on sosiaalinen ulottuvuus, joka on kehittynyt Euroopan yhdentymisen myötä. Jäsenvaltioiden yhteisiä sosiaali- ja työllisyysalan tavoitteita ovat muun muassa riittävä sosiaalinen suojele, työllisyyden edistäminen, työ- ja elinolojen kohentaminen ja syrjäytymisen torjuminen. Unionitaloudesta oli tavoitteena rakentaa maailman kilpailukykyisin, mutta samalla on nostettu esille, että talouskasvu ei ole riittävä keino torjua sosiaalista syrjäytymistä ja köyhyyttä. Avoimen koordinaatiomenetelmän avulla on tarkoitus parantaa yhteistyötä. (Kraatz 2016.)

Euroopan unionin sosiaaliseen ulottuvuuteen ja työllisyyteen liittyviä sopimuksia ovat (Kraatz 2016)

- 2007-2013 Työllisyyttä ja sosiaalista yhteisvastuuta koskeva Progress-ohjelma, jonka tavoitteena oli tukea unionin sosiaalialan tavoitteiden toteutumista (5.10.9)
- Lissabonin sopimus (allekirjoitettiin 12.12.2007) mahdollisti Euroopan unionin sosiaalisen ulottuvuuden vahvistamista.
- SEU-sopimus, korostetaan unionin sosiaalipoliittisia tavoitteita (täystyöllisyys, sukupolvien välinen yhteisvastuullisuus (3 artikla)

- Horisontaalinen Sosiaalilauseke: ”Unioni ottaa politiikkansa ja toimintansa määrittelyssä ja toteuttamisessa huomioon korkean työllisyystason edistämisen, riittävän sosiaalisen suojelun takaamisen, sosiaalisen syrjäytymisen torjumisen sekä korkeatasoisen koulutuksen ja ihmisten terveyden korkeatasoisen suojeluun liittyvät vaatimukset.” (9 artikla)
- Euroopan sosiaalirahasto ja Euroopan globalisaatorahasto
- 2010 Eurooppalainen Progress-mikrorahoitusjärjestely (pienluottoja pienyrityksille ja työttömille, jotka suunnittelevat oman yrityksen perustamista tai kehittämistä)

Eurooppa 2020–strategian tavoitteina ovat korkea työllisyystaso ja syrjäytymisvaarassa tai köyhyydessä olevien määrän vähentäminen. Keinona tähän on nähty muun muassa osallistava kasvu, jonka tarkoituksena on korkean työllisyyden talous, joka lisää alueellista ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Strategiassa näkyy myös ensimmäistä kertaa selvä sosiaalipoliittinen tavoite, kun tarkoituksena on poistaa 20 miljoonan pienituloisen riski vajota köyhyysrajan alapuolelle vuoteen 2020 mennessä. (Kraatz 2016.)

Tavoitteiden tukemiseksi on tehty seitsemän ”lippulaivahanketta”, joista kolme koskee sosiaaliasiota ja työllisyyttä. Ensimmäinen niistä on *Uuden osaamisen ja työllisyyden ohjelma*, jossa tavoitteena on joustoturvaa koskevien toimintapolitiikkojen uudistaminen (työpaikkojen laatu ja työolot, tulevaisuudessa tarvittavat taidot). *Nuoret liikkeellä -hanke* tavoittelee paremman koulutuksen tukea, johon kuuluu nuorten ulkomailla opiskelun auttaminen ja työllistymisen helpottaminen. Kolmas hanke on *Köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjunnan eurooppalainen foorumi*, jonka tavoitteena on parhaiden toimintatapojen levittäminen, sekä jakaa varoja syrjinnän torjumiseen ja sosiaalisen osallisuuden edistämiseen. ERS-määrärahoista on myös käytettävä 20 prosenttia sosiaalisen osallisuuden edistämiseen. (Kraatz 2016.)

Euroopan Unionilla on ollut tarkoituksena sopimusten kautta helpottaa liikkumista jäsenmaiden välillä. Euroopan unionin sosiaalipoliittikka rakentuu jäsenvaltioiden strategisista valinnoista ja Eurooppa tason linjauksista. EU:n maissa eurooppalainen viitekehys onkin kasvavassa asemassa. Tavoitteena on ollut erityisesti edistää työntekijöiden asemaa, minkä takia sen määrittämä sosiaalipoliittikka keskittyy työelämän kysymyksiin. (Kattelus ym. 2013.)

Sosiaaliturvan koordinoinnin perustana on työnteko ja sosiaaliturva tulee henkilölle sekä hänen perheelleen siitä maasta, jossa hän tekee töitä. Kuitenkin sairaanhoitoa ja työttömyysetuuksia voidaan saada muissa maissa oltaessa. Työttömällä on mahdollisuus lähteä ulkomaille etsimään töitä toisesta maasta saaden työttömyysetuutta omasta maasta kolmen kuukauden ajan. Lähetetyt työntekijät, jotka tilapäisesti tekevät työtä toisessa maassa, voivat olla kaksi vuotta tai poikkeusluvalla viisi vuotta lä-

hettäjämaan sosiaaliturvan piirissä perheensä kanssa, vaikka asuisivat toisessa maassa. Sosiaaliturvamaksut maksetaan lähettäjämaahan ja verot työskentelymaahan. Työperustaisen eurooppalaisen sosiaaliturvan koordinaatiojärjestelmän ja suomalaisen sosiaaliturvan yhteensovittaminen on ollutkin keskeinen kysymys. (Kattelus ym. 2013, 23–24, 127–129.)

Euroopan unionin linjausten vaikutukset Suomen sosiaalipolitiikkaan riippuvat valtion tekemistä strategisista ratkaisuista. Tähän mennessä kehitys on ollut hidasta ja ennakoinnin puutteesta on huomautettu, muun muassa Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen lausunnossa stvl5/2005. 2020 vuoden tahtotilana valtioneuvostolla on ollut se, että unionin sisällä muuttaminen toiseen maahan olisi sen jäsenille yhtä helppoa kuin muuttaminen maan sisällä. Suuri valiokunta halusi kuitenkin lisätä tähän lauseeseen ehdoksi sosiaalisen ulottuvuuden vahvistamisen liittyen unionin kansalaisuuteen (VNS 4/2009). Eurooppa 2020 strategiaan liittyen suuren valiokunnan lausunnossa (5/2010) huomion kohteena oli myös köyhyyden vähentämisen myönteiset seuraukset. (Kattelus ym. 2013, 130.)

Ongelmia Euroopan unionin talouskasvulle ja ihmisten hyvinvoinnille on tuottanut julkisen talouden rahoituskriisin haasteet sosiaalimenoille. Eriarvoistuminen ja julkisen talouden niukkuus kulkevat yhdessä. Haasteena on myös, että tuottavuuden kehitys ja toimenpiteet työvoiman tarjonnan lisäämiselle näkyvät hitaasti. Euroopan yhteiskuntien toimintakyky on kuitenkin hyvä ja julkinen sektori yksi Euroopan vahvuuksista. Hyvinvointivaltion myönteisen tulevaisuuden kannalta keskeistä on uudistamisen hakeminen eurooppalaisen yhteistyön kautta, sillä globaalissa maailmassa kansallisvaltio on ratkaisun kannalta liian pieni toimija. (Kattelus ym. 2013, 132–133.)

Sosiaali- ja terveystieteiden professori *Juho Saari* (2013) kirjoittaa muutoksen olevan myös mahdollisuus uudistaa sosiaalipolitiikkaa.

”Unionin tulevaisuus ei kytkeydy ainoastaan sen kykyyn uudistaa sisämarkkinoita ja jäsenvaltioiden kykyyn toimeenpanna kilpailu- ja hankintalainsäädäntöä. Se on kytköksissä myös jäsenvaltioiden ja unionin kykyyn uudistaa niitä sosiaali- ja terveystieteellisiä instituutioita ja rakenteita, jotka muodostavat hyvinvointivaltioiden ytimen. Murros ei ole yksinomaan tai ensisijaisesti kielteinen asia; se voi olla myös ”harvinainen hetki”, jonka kuluessa unionin jäsenvaltiot löytävät suunnan ja sisällön uudelle sosiaalipolitiikalle.” (Kattelus ym. 2013, 10.)

3 AURINKORANNIKON SUOMALAISET

Kuten edellisessä luvussa todettiin, suomalaisten maastamuuton luonne on muuttunut muutaman vuosikymmenen aikana. Euroopan Unioni on tehnyt liikkuvuudesta entistä helpompaa Euroopan sisällä. Halventuneet lennot ovat tuoneet matkailun suuren yleisön ulottuville ja ulkomaille siirtyvä yritys toiminta mahdollistaa työnteon myös suomeksi. Tässä kappaleessa kerron ensin tutkimukseni toteuttamispaikasta, eli Espanjan Aurinkorannikosta ja miten suomalaiset sen löysivät. Sen jälkeen esittelen lyhyesti Espanjan sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmän. Luvun lopetan suomalaisten ja suomenkielisten palvelujen kuvaukseen Fuengirolan alueella sekä esitän eri tahojen näkemyksiä siitä, tarvitseeko ulkomailta tarjota suomenkielistä tukea suomalaisille.

3.1 Costa del Sol

Costa del Sol kutsutaan aluetta, joka sijaitsee Espanjassa Andalucian maakunnassa Gibraltarinsalmen ja Gatanniemen välissä Välimeren rannalla (kuva 1 ja 2). Alueen keskellä sijaitseva Malagan kaupunki jakaa Aurinkorannikon itäiseen ja läntiseen osaan. Läntisessä osassa sijaitsevat suomalaisten suosimat kaupungit Fuengirola, Torremolinos ja Marbella. Virallisesti Aurinkorannikon kunnissa asuu yli miljoona henkilöä ja ulkomaalaisten osuus on lähes 300 000. Ulkomaalaisista kaksi kolmasosaa on eurooppalaisia, joista britit ovat yleisimpiä ja heitä on 75 000. (Realista 2018.)

Kuva 1 Aurinkorannikon kartta

Kuva 2 aurinkorannikko mereltä kuvattuna @Matti Poutiainen

Espanja on ollut jo pitkään suomalaisten suosima lomakohde ja Aurinkorannikko tunnettu suomalaisasukkaistaan. Ennen toista maailmansotaa suomalaisten matkustelu ja asettuminen Eurooppaan oli kuitenkin eniten yläluokkaa koskeva asia (Björklund 2008, 9). 1950-luvun lopulla alkoivat suomalaisten seuramatkat Espanjaan, kun Karhumäki oy lennätti ensimmäiset suomalaiset Kanarialle vuonna 1956. Matkojen määrä Espanjaan lisääntyi ja 1959 seuramatkakohteeksi tuli Torremolinos. 60–70 -luvulla alkoi varsinainen massamatkailu lentoliikenteen kehityksen sekä lippujen halventumisen ja elintason nousun myötä. Näin etelän matkailu tuli joukkojen ulottuville ja suosikkikohteeksi nousi Espanja, johon suunnattiin rentoutumaan yhteen kohteeseen kiertomatkailun sijasta. Viimeistään 1972 etelän matkat maallistuivat Kalevi Keihään Keihäsmatkojen myötä. 1980-luvulla matkailu kasvoi ennätysmäärän ja huippuvuodet sijoittuivat 1988–1991. 1990-luvun lamavuosina matkailu vähentyi huomattavasti, kunnes se taas lähti nousuun vuosikymmenen lopussa. (Karisto & Leppälä 2008, 467–468.)

Aurinkorannikon ilmasto on houkutteleva vähäsateisena ja aurinkoisena kohteena. Siellä on noin 320 aurinkoista päivää vuodessa. (Realista 2018.) Pysyvän talviasumisen juuret löytyvät 60-luvulta Aurinkorannikolta ja 60-luvun lopussa on rakennettu suomalaiskylä Los Pacos. Espanjassa yli puolet vuotta asuvien pitää anoa asumisoikeutta eli residenciaa. 1990-luvun lopussa oli 5000 suomalaista, jotka olivat hakeneet asumisoikeutta. Tilastointi ei kuitenkaan tavoita läheskään kaikkia kausisiirtolaisia. 2000-luvun vaihteen arvio aurinkorannikolla olevista on noin 10 000–15000 henkilöä, jonka lisäksi suomalaisia on muutama tuhat Torreviejan alueella, sekä Mallorcan ja Kanarian saarilla. (Karisto ym. 2008, 468–469.)

Vuonna 2013 Espanjan Aurinkorannikolla kirjoilla olevien suomalaisten määrä paikallisten viranomaisten mukaan oli 13 500. Todellinen lukumäärä on kuitenkin huomattavasti korkeampi ja arviot siitä ovat 25 000–30 000. (Turunen 2014, 15.) 15 vuoden aikana suomalaisten määrä on lähes kolminkertaistunut ja määrän uskotaan kasvavan voimakkaasti alueelle tulleiden yritysten työllistäessään nykyään erityisesti suomalaisia nuoria.

Vaikka Aurinkorannikko on tunnettu eläkepäiviä viettävistä suomalaisista, on alueelle muuttanut myös paljon nuoria. Espanjasta käsin tehtävään suomenkieliseen puhelinmyyntityöhön ja asiakaspalvelutyöhön etsitään jo Suomesta käsin työntekijöitä. Sen kautta taas suomalaisten suuri määrä synnyttää kysyntää muistakin palveluista ja hyvinvointi- sekä ravintola-ala työllistävät suomalaisia nuoria aikuisia. Fuengirolassa sijaitsevat suomalainen peruskoulu ja lukio sekä kerhoja, mitkä mahdollistavat lapsiperheiden lähtemisen Espanjaan eri syistä pitämään välivuotta. Opiskelijoita on työharjoitteluissa eri yksiköissä, jonka lisäksi Fuengirolasta löytyy suomenkielinen urheiluhierojakoulu sekä matkaopaskoulutus.

Suomalaisväestön sosiodemografinen rakenne Aurinkorannikolla näyttää muuttuvan ainakin iän ja sosiaalisen aseman perusteella. Vuonna 1998 kyselyaineiston (n=400) mukaan sillä hetkellä Aurinkorannikolla asuvien keski-ikä oli noin 65 vuotta. Suurin osa oli kausiasukkaita ja vain 13 prosenttia asui Aurinkorannikolla kokovuotisesti. Useille kesällä oli liian kuumaa ja liikaa turisteja. Asukkaissa erityistä oli myös se, että he olivat tottuneita muuttajia jo kotimaassa ennen Espanjaan lähtöä. Ja vielä merkittävämpi asia oli korkeampi sosiaalinen asema saman ikäisiin suomalaisiin verrattuna koulutuksen tasolla mitattuna. Monet heistä olivat eläköityneitä toimihenkilöitä tai yrittäjätaustaisia. (Karisto ym. 2008, 470–472). Aurinkorannikon uudella nuorella sukupolvella taas näyttää olevan päinvastoin. Työt eivät vaadi korkeaa koulutusta ja ikänsä puolesta heille ei ole voinutkaan kertyä korkeaa sosiaalista asemaa. En kuitenkaan löytänyt tähän liittyvää tilastollista tutkimusta, josta selviäisi tarkemmat tiedot.

3.2 Sosiaali- ja terveystalvet Costa del Solilla

Espanjassa sosiaaliturvajärjestelmä rakentuu maksuihin perustuvasta ja maksuihin perustumattomasta järjestelmästä sekä vapaaehtoisista vakuutuksista. Maksuihin perustuva sosiaaliturvajärjestelmä muodostuu yleisestä järjestelmästä, jota sovelletaan lähes kaikkiin palkansaajiin sekä kolmesta erityisjärjestelmästä¹. Lisäksi opiskelijoille on oma sosiaalijärjestelmä (Seguro Escolar) ja virkamiehille maksuihin perustuvat erityisjärjestelmä. Maksuihin perustumattomaan järjestelmään kuuluvat taloudellisesti erityisen vaikeassa tilanteessa olevat. Tähän järjestelmään kuuluvia

---

¹ Erityisjärjestelmiin kuuluvia ryhmiä ovat yrittäjät, hiilikaivoksissa työskentelevät kaivostyöläiset ja merityöntekijät (Euroopan komissio 2012, 4).

etuuksia ovat: sairaanhoito, eläke- ja työkyvyttömyysavustukset, työttömyysavustus, perheavustukset ja maksuihin perustumattomat äitiysavustukset. Keskushallinnolta tai paikallishallinnolta on tiettyjen rajattujen ryhmien mahdollisuus hakea lisäetuuksia ja ne on ensisijaisesti tarkoitettu vanhuksille. Vapaaehtoiset vakuutukset tarkoittavat sopimusta sosiaaliturvasta vastaavan laitoksen kanssa, jossa laajennetaan oikeutta sosiaaliturvaan. (Euroopan Komissio 2012, 4.)

Suomessa asuvat henkilöt kuuluvat pääsääntöisesti Suomen sosiaaliturvan piiriin, kunnes he muuttavat pysyvästi pois Suomesta. EU-lainsäädäntö takaa kuitenkin muillekin kuin omille asukkaille tietyt sairaanhoidon ja sosiaalihuollon palvelut. Euroopan parlamentin ja neuvoston 2011 asettama niin kutsuttu potilasdirektiivi selkeytti potilaan oikeuksia terveydenhoitoa vaativissa tilanteissa EU-jäsenvaltioissa. Lähtökohdiana on, että henkilö voi vapaasti hakea korvattavissa olevia terveydenhoitopalveluita muista EU-maista ja kustannuksista vastuussa oleva valtio korvaa ne jälkikäteen kohdemaalle. Terveydenhoitopalveluita toisesta EU-maasta saa Eurooppalaisella sairaanhoitokortilla (Kuva 3). Direktiivin tavoitteena oli myös varmistaa maiden terveydenhoidon laatu ja potilasturvallisuus. (Direktiivi 2011/24/EU; Turunen ym. 2014, 8–9.) Yksityiset vakuutukset mahdollistavat toiseen maahan muuttaneiden suomalaisten pääsyn tarvitsemiinsa palveluihin vakuutusehtojen mukaan ja omavastuun hinnalla.

Kuva 3 Eurooppalainen sairaanhoitokortti @Kela

Aurinkorannikolla julkisia terveystalouksia pidetään yleensä hyvinä ja laadukkaina. Muutamia ongelmia saattaa silti tulla vastaan. Ensinnäkin kaikki hoitohenkilökunnasta eivät puhu hyvin englantia, joka puolestaan vaikeuttaa asiointia. Toiseksi Espanjassa on totuttu siihen, että läheiset ovat mukana terveydenhuollossa tarvittaessa vaikka läpi vuorokauden. Hoitajia ei ole niin paljon kuin Suomessa on totuttu ja hoituhuoneet täyttyvät huonetoiverin läheisistä. (Valve 2012, 77–78.) Oma hoidon saanti jää siis niukemmalle, jos ei ole hyvää verkostoa, tai matkavakuutusta, joka korvaa yksityisen hoidon.

3.3 Suomalaiset toimijat Fuengirolan alueella

Fuengirola on suomalaisten näkökulmasta helppo paikka matkustaa ja asua, sillä siellä on mahdollista pärjätä ilman espanjan kielen taitoa ja suuren osan palveluista saa suomeksi. Aurinkorannikon suomalainen koulu (Colegio Finlandés) tarjoaa perusopetusta 1–9-luokkalaisille, esiopetusta ja lukiopetusta myös osavuotisille opiskelijoille, joten perheellisten on mahdollista lähteä koululaisten kanssa tilapäisesti asumaan (kuva 4). Espanjaan. Koulu on niin suosittu, että kaikki halukkaat eivät mahdu sinne ja kevään 2018 haussa noin 200 lasta jäi ulkopuolelle (Piha 2018). Vaihtoehtona tilapäistä peruskoulutasoista opetusta tarvitseville on Fuengirolan kotikoulu.

Kuva 4 Aurinkorannikon suomalainen koulu

Aurinkorannikon seurakunta on myös yksi keskeinen toimija suomalaisten keskuudessa. Seurakunta tarjoaa lapsille kerho- ja partiotoimintaa. Seurakunnan kautta yhteistyössä toimii myös nuorille ilmainen vapaaehtoisten toimijoiden ylläpitämä Saapas-cafe lauantai-iltaisina suomalaisperheiden suosimassa Los Pacosissa. Skandinaavinen turistikirkko ja Pacosin majakka tarjoavat myös perhekehotoimintaa ja perjantaisin Sí Cafe -nuorisoiilla.

Paikallisten koulujen ja seurakunnan toiminnan lisäksi alueella on suomenkielisiä yhdistyksiä ja harrastusmahdollisuuksia. Suurin toimija on Sofia-opisto (kuva 5), joka tarjoaa kieliopintoja sekä erilaisia harrastuskursseja, luentoja sekä avoimen yliopiston etäopintoja maksua vastaan. Toimintaa tarjoaa myös Asociación Finlandesa Suomela, joka järjestää jäsenilleen monipuolista toimintaa harrastusryhmien muodossa sekä tarjoaa kirjastopalvelua.

Kuva 5 Sofiaopisto

Myös mediaa pääsee seuraamaan suomenkielellä. Alueella toimitetaan kahta suomalaista ilmaislehteä (Fuengirola.fi ja SE suomalainen Espanjassa) ja Radio Finlandiaa. Suomalaisia ravintoloita ja baareja on alueella lukuisia. Jos kaipaa suomalaisruokaa, niitä löytyy ravintoloiden lounaslietoilta ja suomikauppojen hyllyiltä. Samoin palvelua saa suomeksi lähes joka alalta oli kyse kauneudesta, puhelinliittymästä, terveysasioista tai lakiasioista.

3.4 Suomalaisen tuen tarve Espanjassa ja vastuu auttamisesta

Espanjassa kirkon ulkomaalaistyö toimii suomalaisten tukena. Ongelmien selvittämisen lisäksi ulkomaalaistyössä tärkeänä pidetään yhteisöllisyyden rakentamista ennaltaehkäisevänä toimintana. Tämä tapahtuu usein erilaisten kulttuuri- ja harrastetoimintojen kautta. (Turunen ym. 2014, 19–20.)

Suomenkieliset yhteisölliset harrastusmahdollisuudet ovat painottuneet enemmän ikääntyvien tarpeiden mukaan. Anu Kytömäki (2013) selvitti opinnäytetyössään suomalaisten kulttuuriyhdistysten toimintaa Aurinkorannikolla. Toiminta näyttää painottuvan enemmän senioreiden tarpeisiin, mikä näkyy myös kävijäkunnan ikärakenteessa. Kytömäen haastattelujen mukaan toimijat ovat huomanneet suomalaisten nuorten aikuisten määrän lisääntyneen alueella, mutta heidän osallistumisestaan yhdistyksen toimintaan rajaavat muun muassa perheeseen ja työhön kuluva aika, toimintamaksut tai erilaiset mieltymykset toiminnan suhteen. (mt. 39–40.) Myös Tomas Tammenmaan (2014) opinnäytetyössä tuli esille, että toimintaa on suunnattu lähinnä eläkeläisille ja perheille.

Yksin tuleville nuorille on siis vähemmän mahdollisuuksia edulliseen toimintaan ja kohtaamiseen oman ikäryhmän kanssa. On myös ihmisryhmiä, joita on vaikea tavoittaa toiminnan pariin. Näitä ovat muun muassa mielenterveysongelmaiset ja liikuntavammaiset henkilöt. Tarjottavia palveluita tarkastellessa, on hyvä muistaa, että nuoret hakeutuvat harvemmin kirkon palveluihin. Rovasti Ilkka Mäkelä kysyykin, miten tavoittaa tukea tarvitsevat ulkomailla olevat suomalaiset. (Turunen ym. 2014, 19–20.)

Tammenmaa (2014) haastatteli opinnäytetyöhönsä suomalaisten sosiaalipalvelujen tarpeesta seitsemää eri alan asiantuntijaa, jotka olivat tehneet töitä Aurinkorannikolla tuen tarpeessa olevien suomalaisten kanssa. Sosiaalipalvelujen tarve todettiin yksimielisesti. Eniten palvelujen tarpeessa oleviksi nimettiin päihdeongelmaiset, syrjäytyneet, asunnottomat, yksinäiset, pieneläkeläiset, lapsiperheet ja vanhukset sekä nuoret. Ongelmat ovat samoja kuin Suomessakin. Haastateltavien mukaan alueelle tulee ihmisiä, joilla on lähtiessään asiat huonosti. Myös rutiinien puute voi johtaa huonoihin elintapoihin. (mt. 33–37.)

Alkoholismien, yksinäisyyden ja työttömyyden koettiin aiheuttavan eniten syrjäytymistä. Syrjäytymistä edistävät lisäksi kielitaidon puute ja vaikeus integroitua espanjalaiseen yhteiskuntaan. Sosiaalipalvelujen saamisen esteeksi haastateltavat nostivat informaation, kielitaidon ja paikallistuntemuksen puutteen sekä rahan, eli kuka kustantaa palvelut. Erityisesti toivottiin sosiaalityöntekijää sekä parempaa ohjeistusta Suomesta muuttaville. Haastatteluissa nostettiin myös esille miten espanjalaisesta kulttuurista voisi ottaa mallia perhekeskeisyydestä ja huolenpidosta. (mt. 33–37.)

Tammenmaan (2014, 38) opinnäytetyön haastatteluissa enemmistö vastaajista oli sitä mieltä, että jos sosiaalisia ongelmia ei voida ratkaista, pitää ihmiset lähettää takaisin Suomeen. Kuitenkin selvityksissä on todettu, että ihmisten auttaminen paikan päällä tulee inhimillisesti ja taloudellisesti kannattavaksi ja estää ongelmien kasautumisen (esim. Turunen ym. 2014). Samoin ihmisten lähettäminen Suomeen on myös ongelmallinen kysymys, sillä pelkästään siirtyminen maiden välillä ei poista kaikkia olemassa olevia ongelmia.

Espanjan Aurinkorannikolla toteutettiin sosiaalityöntekijäkokeilu 2011–2013, jossa työntekijä toimi Suomi-koulun kuraattorina ja lopun aikaa teki yleistä sosiaalityötä kaikkien ikäryhmien kanssa². Tapaamistaan asiakkaista noin kaksi kolmasosaa kuuluivat Suomen sosiaaliturvan piiriin.

Sosiaalityöntekijänä toiminut Salla Heiskanen korosti ennalta ehkäisevän työn merkitystä ja varhaista puuttumista ongelmiin. Sosiaalityöntekijä on koettu tarpeelliseksi useassakin haastatteluissa. Esimerkiksi Madridin

---

² Sosiaalityöntekijällä ei ollut virallista mandaattia Espanjassa, vaan hän toimi sosiaalityön asiantuntijana. Sosiaalityöntekijänä toimineen Heiskanen kokemusten mukaan asiakkaat ovat suhtautuneet positiivisesti ja yhteistyöhaluisesti myös lastensuojeluselityksissä. (Turunen 2014, 15.)

suurlähetystön mukaan tukea tarvitsevia on paljon ja ei-viranomaisena toimivan sekä suomenkieliseen työntekijään on helppo ottaa yhteyttä. Selvityksen mukaan myös muiden suurten suomalaiskeskittymien (Bangkok, Tallinna, Ankara) suurlähetystöt olivat huomanneet samanlaisia ongelmia kuten Espanjan aurinkorannikoilla ja sosiaalityöntekijän tärkeäksi myös heille. (Turunen ym. 2014, 14–15, 21–24.)

Sosiaalityöntekijäkokeilua arvioinut työryhmä kuitenkin toteaa johtopäätöksissään, että ulkomaille muuttaminen on aina oma valinta, vaikka inhimillisesti ja kansantaloudellisesti olisi järkevää ennaltaehkäistä ongelmien kärjistymistä. Toiminnalle nähtiin tarvetta, mutta sosiaali- ja terveystieteiden mukaan kunnilla on järjestämisvastuu ja tilanteen muuttaminen edellyttää palvelulainsäädännön muuttamista kansallisella ja EU-säädösten tasolla. (Turunen ym. 2014, 25.) On mielenkiintoista, miten EU:n myötä maasta toiseen muuttaminen helpottui ja liikkumisen lisääntymistä pidetään tavoiteltavana asiana, mutta tarvittavia tukitoimia ei pystytä mahdollistamaan.

Sosiaalipolitiikan taustalla on ollut ajatus ihmisten työkykyisyydestä huolehtimisesta (Kattelus ym. 2013). Työkokemuksen ja elämäkokemuksen kartuttaminen tuetusti ulkomailta voi olla jopa tuloksellisempaa, kuin jatkuva työttömyys kotikunnassa. Toinen yhteiskunnallinen ilmiö liittyy liikkuvuuteen ja ”pätkäelämään”. Nuorten elämänpolut eli opiskelu, työura ja perheen perustaminen eivät ole suoraviivaisia, vaan vaihtelevia ja osittain limittäisiä toimia. Asuminen vuorotellen kotimaassa ja muualla lisääntyy, mikä tarkoittaa tiivistä suhdetta kotimaahan eikä täysin integroiduta muihin maihin. Sosiaalityöntekijä Salla Kaurasen mukaan työtä riitti, joten ennaltaehkäisevä työ ja asioiden hoitaminen paikan päällä tulee valtiolla edullisemmaksi (Valve 2012, 139–140).

4 YHTEISKUNNALLINEN OSALLISUUS NUORTEN ELÄMÄSSÄ

Tässä kappaleessa esittelen aluksi tulosten jäsenyyksen ja analyysin apuna olevan osallisuuden-käsitteen. Sen jälkeen kerron opinnäytetyössäni keskeisenä olevien rahattomuuden ja asunnottomuuden parissa tehdyjä tutkimuksia erityisesti nuorten näkökulmasta. Luvun lopussa otan esille ajankohtaisia tilastoja nuorten tulevaisuuden toiveista sekä kerron haittojen vähentämiseen ja palvelujen kynnyksiin liittyvistä tutkimuksista.

4.1 Osallisuus käsitteenä

Nuorten syrjäytyminen oli pitkään yksi ajankohtaisimmista aiheista, vaikka käsitteen käyttö on saanut kritiikkiä (Sandberg 2015), koska nuorista puhutaan edelleen usein ongelmalähtöisesti. Keskittyminen syrjäytymiseen nostaa esille pari ongelmaa. Käsitteenä ”syrjäytynyt nuori” leimaa helposti kohteensa eikä erottele ongelmaa ihmisestä tai rakenteellisista tekijöistä (Raivio & Karjalainen 2013, 15). Esimerkiksi päihteitä käyttävä henkilö on paljon muutakin eikä päihteidenkäyttö kerro ihmisestä kaikkea.

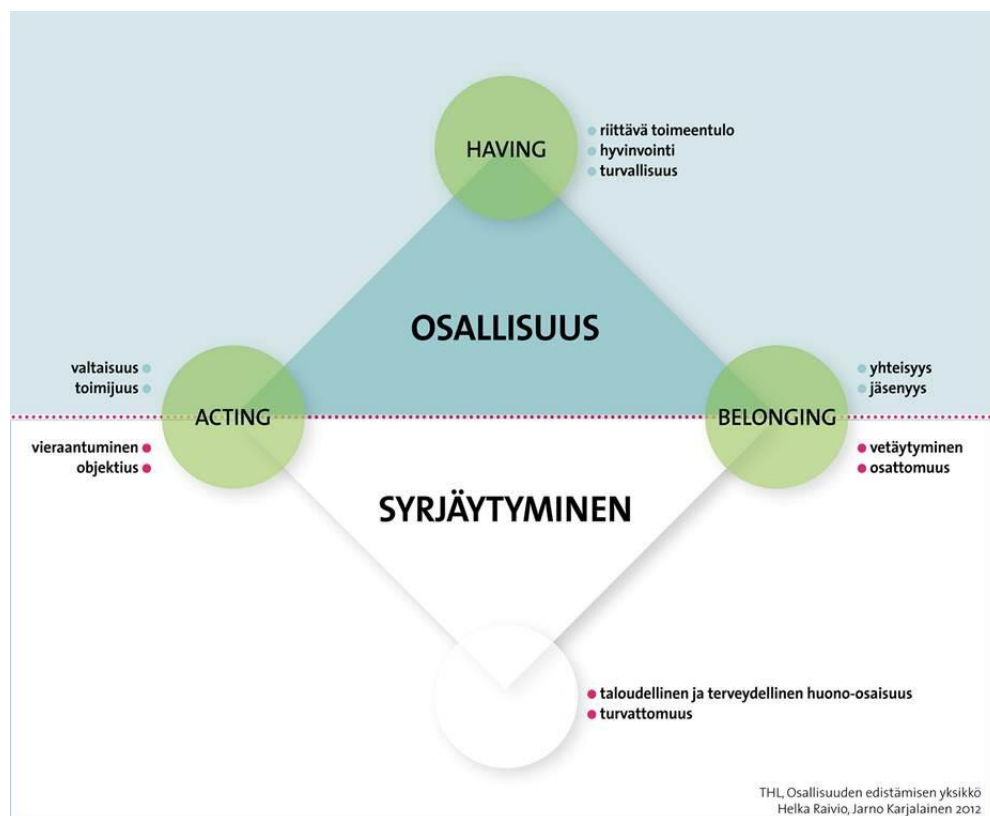
Syrjäytymisen rinnalla on käytetty käsitteenä marginaalisuutta. Marginaalisuus kuitenkin eroa sen suhteen, että siinä ei välttämättä liity huono-osi-asiutta ja sitä voi esiintyä yhteiskunnassa kaikilla toimijatasoilla. Ihminen voi myös olla marginaalissa jollain osa-alueella ja keskiössä toisessa. Eri elämäntilanteilla marginaaliin kuulumisen voi olla tietoinen valinta. Marginaalista ja keskustasta puhuessa on hyvä muistaa, että keskusta ei ole staattinen tila vaan sen määrittänyt aktiivisten toimijoiden kautta. Osalle henkilöistä marginaalissa olemisen on myös tapa erottua massasta. (Järvinen & Jahnukainen 2001, 142–143.)

Osallisuus käsitteenä on tulkittu monella tavalla ja se pitää sisällään monenlaisia toimenpiteitä. 2010-luvun politiikka- ja hyvinvointiohjelmassa osallisuus nähdään sekä keinoksi että tavoitteeksi edistää sosiaalista koheesiota ja tasa-arvoa yhteiskunnassa. Oletuksena on yksilötason hyvinvoinnin lisääntyvän osallisuutta lisäämällä ja tämä puolestaan heijastuu yhteiskuntaan luottamuksen lisääntymisenä, eheytenä ja sosiaalisena kestävyysnä. Kuten syrjäytyminen, osallisuuskaan ei ole pysyvä tila, vaan vaihtelee elämäntilanteiden myötä. Osallisuuden toimenpiteitä kohdistetaan usein tiettyihin ryhmiin, kuten syrjäytyneisiin, pitkäaikaistyöttömiin tai riskiryhmiin. Ihmisten omat määrittelyt siitä ovatko he syrjäytyneitä voivat erota ulkopuolisista luokitteluista. (Raivio & Karjalainen 2013, 12, 15.)

Osallisuus ei ole pelkästään osallistumista, vaan se on myös olemista ja toimintaa. Osallisuus on liittymistä merkitystä lisääviin vuorovaikutussuhteisiin sekä erilaisiin hyvinvoinnin lähteisiin. Hyvinvoinnin lähteet ovat ai-

neellisiä ja aineettomia mahdollisuuksia, kuten asumiseen ja toimeentuloon tai turvaan ja luovuuteen liittyviä asioita. Ne voivat myös esimerkiksi olla palveluita. (Isola ym. 2017, 3, 5.)

Sosiologi Eric Allardt (1976) on määritellyt tunnetun ja paljon käytetyn hyvinvoinnin ulottuvuudet kolmeen osaan. Niitä ovat having (elintaso), Loving (yhteisöihin ja ryhmiin kuuluminen) ja being (itsensä toteuttaminen). Allardt'n mallia mukailleen Raivio ja Karjalainen (2013) ovat jäsentäneet osallisuuden edellytykset having, acting ja belonging ulottuvuuksien kautta (kuva 7). Vajaus osallisuuden ulottuvuuksilla tarkoittaa osallisuuden vähentymistä ja syrjäytymisriskiä. Having-käsitteellä tarkoitetaan riittävää toimeentuloa, taloudellista osallisuutta ja hyvinvointia. Acting-käsite puolestaan sisältää toiminnallisen osallisuuden, valtaisuuden ja toimijuuden. Belonging-käsitteeseen kuuluu yhteisöllinen osallisuus, yhteisöihin kuuluminen ja jäsenyys. (Raivio ym. 2013, 16–17).

Kuva 6 Osallisuus syrjäytymisen vastaparina 1

Yllä oleva malli on saanut kritiikkiä siitä, että vaikka se havainnollistaa konkreettisesti hyvinvoinnin ulottuvuudet, niin toimijuus jää irralliseksi ja hyvinvointia tuottavien kokonaisuuksien ja suhteiden luonne jää taka-alalle. Isola ym. (2017) kuvaavat osallisuuden sisäkkäisinä ja aaltoilevina kehinä, jotka ovat osallisuus omaan elämään, osallisuus vaikuttamisprosesseihin eri ympäristöissä sekä paikallinen osallisuus. (mt., 9, 23.)

Isolan ym. (2017, 23) viitekehyksessä arvioidaan asiat toisiaan paremmiksi, jolloin oleellista on millainen osallistaminen lisää osallisuutta. Mikään toiminta, kuten kuntouttava työtoiminta ei automaattisesti lisää osallisuutta, jos se ei ole henkilölle sopiva. Osallisuutta lisääviä palveluita järjestettäessä on oleellista huomioida toiminnan sisällöt ja miten ne tukevat ja lisäävät jokaisen yksilön hyvinvointia.

Osallisuuden mittaaminen on vaikeaa, sillä se on jotain mikä tapahtuu monella tapaa ihmisten välillä (Isola ym. 2017). Osattomuuden mittaaminen on helpompaa silloin kun sitä voidaan tarkastella ja vertailla tilastojen avulla kuten tulojen ja varallisuuden kautta. Hankalampia kuvattavia on toimintamahdollisuuksien jakaantuminen kuten työn, koulutuksen ja oikeuden päättää raha-asioista. Esimerkiksi onko kouluttamattomuus joutunut haluttomuudesta, mahdollisuuksien puutteista vai ettei henkilö ole jostain syystä pystynyt kouluttautumaan. (Alian ym. 2011 viitattu Raivio ym. 2013, 15.)

4.2 Nuorten aikuisten taloudellinen osattomuus

Pienituloisuutta voidaan tarkastella suhteellisen köyhyyden käsitteen kautta, joka tarkoittaa henkilön saavan alle 60 prosenttia väestön keskimääräisestä tulosta (Tilastokeskus 2018). Rajan alle jäävillä tuloilla ihmisten mahdollisuudet ovat vähässä osallistua ja kuluttaa vallitsevan elintason mukaisesti yhteiskunnallisiin, sosiaalisiin ja kulttuurisiin toimintoihin. Köyhyyttä voidaan tarkastella myös absoluuttisen köyhyyden käsitteen kautta, jolloin huomio kiinnittyy hyvinvoinnin kannalta välttämättömiin asioihin, kuten vaatetukseen, asumiseen ja ravintoon. (EAPN-FIN 2018.)

Nuorilla opiskeluaika ja siirtymävaihe ennen työelämään pääsyä on nähty tilapäisenä pienituloisuuden vaiheena. Kuitenkin 2010-luvulla nuorten on todettu olevan heikommassa yhteiskunnallisessa asemassa ja he jäävät entistä useammin työn ja koulutuksen ulkopuolelle (Aaltonen ym. 2015; Myrskylä 2012). Koulutusvaatimukset ovat nousseet, mutta toisaalta edes koulutus ei takaa tällä hetkellä varmaa pääsyä työelämään. Tulevaisuus ja oma yhteiskunnallinen asema voi näyttää nuorten silmissä epävarmalta ja vaativalta. Työn ja koulutuksen ulkopuolella olevat nuoret voivat olla myös työttömyysturvan ulkopuolella ja joutuvat turvautumaan pitkäkestoisesti toimeentulotukeen (Häikiö 2014; Ilmakunnas ym. 2015).

Pienituloisilla suuri osa rahoista menee asumisen kustannuksiin. Asumisen kustannuksia vielä lisää yksin asuminen ja asuminen kaupungeissa, joissa pieniä ja kohtuuhintaisia asuntoja ei ole kysyntään nähden riittävästi. Asuinalueen yhteisöllisyys ja sosiaaliset suhteet voivat toimia turvaverkkona käytännön asioiden lisäksi myös taloudellisen tuen suhteen (Gosling 2008, 615–618). Lähiympäristön tukiverkko toimii suojaavana tekijänä esimerkiksi silloin, kun ruoka ja rahat ovat loppu. (Arschot ym. 2016). Nuorten ystäväpiiri usein rakentuu yhteisen tekemisen ympärille,

jota puolestaan rajoittavat kulutusmahdollisuudet. Tästä johtuen ystäväpiiri on luontevin valita taloudellisesti samankaltaisten joukosta. (Aerschot ym. 2016; Hakovirta & Rantalaiho 2012, 103–113).

Tampereen OmaVerkko tutkimushankkeessa haastateltiin eräässä lähiössä asuvia nuoria aikuisia ja yhtenä teemana oli, miten nuoret tulkitsivat taloudellista niukkuutta ja sen omakohtaista ja yhteiskunnallista merkitystä. Tutkimuksen perusteella rahan puute merkitsee yhteiskunnallista eriarvoisuutta ja yksilöllistä häpeää. Nuoret olivat pohtineet rahan merkitystä ja suhtautumistaan kulutuskeskeiseen yhteiskuntaan ja osa oli muodostanut omia tapoja selvitä taloudellisen niukkuuden kanssa. Lähiympäristön sosiaalinen verkosto toimii turvaverkkona ja tasaveroisena viiteryhmänä, mutta samalla myös kiinnittää alueeseen ja sen ihmisiin, vähentäen näin liikkuvuuden mahdollisuuksia. Taloudellinen niukkuus on osa elämää monilla tavoilla. Se vaikuttaa olemassa oleviin valinnanmahdollisuuksiin, on osa fyysistä ympäristöä ja henkistä pääomaa. Asuinalueet, joissa on edullisia asuntoja ja sopivia vertaisryhmiä, voivat lievittää pienituloisuuteen liittyvää huono-osaisuutta. Toisaalta se on myös osaltaan syynä huono-osaisuuden kasautumiseen. (Aerschot ym. 2016, 247–248.)

4.3 Nuorten asunnottomuus

Asunnottomuus saa ilmiönä erilaisia merkityksiä, kun sitä tarkastellaan eri aikoina tai eri maissa. Suomalaisessa asunnottomuuskeskustelussa suositetaan käsitettä asunnoton kodittoman (homelessness) sijaan, jonka takia käytän sitä läpi tämän luvun. (Asunto ensin 2018.)

Asunnoton on sellainen henkilö, jolla ei ole omaa omistus- tai vuokra-asuntoa. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA käyttää viittä luokkaa asunnottomuuden jaottelussa. Niitä ovat tilapäisesti tuttavien ja sukulaisten luona olevat, vapautuvat vangit, joilla ei ole asuntoa tiedossa, laitoksissa asuvat, asuntoloissa ja majoitusliikkeissä asuvat sekä ulkona porrashuoneissa, ensisuojoissa ynnä muissa sellaisissa yöpyvät. FEANTSAN (Euroopan asunnottomuustoimijoiden kattojärjestö) kehittämä ETHOS-luokitus on puolestaan hieman erilainen ja se erottelee muun muassa kadulla nukkuvat ja ensisuojoissa olevat toisistaan. (Asunto ensin 2018.)

Asunnottomuus voi olla tilapäinen vaihe tai liittyä turvattomaan tai heikosti hoidettuun asuntokantaan (European Commission 2018). Se on yhteiskunnallinen ongelma, jonka rakenteelliset syyt liittyvät talouden suhdannevaihteluihin, suuriin tuloeroihin, väestönkasvuun ja kaupungistumiseen (Asunto ensin 2018).

Pitkäaikaisasunnottomuudesta puhutaan silloin, kun asunnottomuus pitkittyy tai on toistuvaa. Siihen usein kuuluu köyhyyden lisäksi vaikeita psykososiaalisia ongelmia, kuten mielenterveys- ja päihdeongelmia, rikollisuutta ja väkivaltaa. Määrälliset määrittelyt pitkäaikaisasunnottomuuteen

on vuoden mittainen asunnottomuus, tai asunnottomuus on ollut toistuvaa kolmen vuoden aikana. (Asunto ensin 2018.)

Yksilötasolla syitä asunnottomuuteen ovat muun muassa köyhyys ja työttömyys, terveysongelmat, elämänhallinnan ongelmat, päihde- ja mielenterveysongelmat, ikääntyminen, sekä elämäntilanteen muutokset, kuten ihmissuhteiden katkeaminen, sairastuminen tai muutto toiselle paikkakunnalle (Asunto ensin 2018; European Commission 2018.) Asunnottomuuteen vaikuttaa myös riittämätön tuki julkisista laitoksista lähteville, kuten vankiloista ja sairaaloista kotiutuville (European Commission 2018). Asunnottomuuden kriittisiksi siirtymävaiheiksi on määritelty siirtymät vanhempien luota itsenäiseen asumiseen, siirtyminen koulutukseen ja työelämään sekä siirtyminen laitoksesta itsenäiseen elämään (Lehtonen & Salonen 2008, 108).

Asunnottomien määrä on laskenut Suomessa 2000-luvulla, mutta alle 25-vuotiaiden kohdalla lasku on ollut niukempaa. Nuorten aikuisten asunnottomuutta ennustavia riskitekijöitä ovat selvittäneet muun muassa Sari Fröjd, Mauri Marttunen & Riittakerttu Kaltiala-Heino (2012). Heidän tutkimuksensa tarkoituksena oli selvittää mitkä riskitekijät peruskoulun viimeisellä luokalla ovat yhteydessä siihen, että 22–23-vuotiaana ei ole osoitetietoja rekisterissä. Tuloksissa selvisi, että monenlaiset vaikeudet olivat alkaneet jo yläkoulussa ja osoitteettomilla oli muita enemmän riskitekijöitä. Heillä oli enemmän päihdekäyttöä, mielenterveyden ongelmia sekä ongelmia koulunkäynnissä ja perheasioissa. Sukupuolittain tarkasteltuna tytöillä oli enemmän mielenterveyden ongelmia ja pojilla tiheää humalajuomista. Tytöillä asunnottomuutta ennustivat lisäksi vanhemman työttömyys ja pojilla vanhempien riitely ja äidin matala koulutustaso. (mt., 234, 240.)

Tällä hetkellä nuorten aikuisten kohdalla koulutus on ratkaisevampi tekijä työelämään pääsyn suhteen, kuin aikaisemmalla sukupolvella. Koulutuksen ja työkokemuksen puute taas vaikuttavat ratkaisevasti taloudellisen toimeentulon mahdollisuuksiin. Itsenäistymisvaiheessa työelämän ulkopuolella olevat nuoret ovat riippuvaisia erilaisista tuista, pääsääntöisesti toimeentulotuesta, koska ei ole oikeutta työttömyysturvaan. Taloudellista niukkuutta voidaan yrittää kompensoida lainoilla ja pikavipeillä, joita ei pystytä maksamaan takaisin ja josta puolestaan seuraa velkaantuminen ja maksuhäiriömerkintä luottotietoihin. Elämänhallinnan ongelmat, kuten runsas päihdeidenkäyttö voi johtaa vuokranmaksuongelmiin tai muuhun häiriökäyttäytymiseen, jonka perusteella tulee häätö asunnosta. (Lehtonen ym. 2008, 104–106.) Maksuhäiriömerkinnät ja erityisesti vuokravelat taas vaikeuttavat asunnon saamista, mikä puolestaan voi johtaa asunnottomuuden pitkittymiseen.

Jenni Mäki (2017) tutki sosiaalityön lisensiaatintutkimuksessaan asunnottomille rikosseuraamustaustaisille tarkoitetun asumispalveluhankkeen kautta asunnon saaneiden henkilöiden identiteettikertomuksia. Tulosten

mukaan marginaalisiin yhteiskunnallisiin toimija-aseman tarinoihin liittyvät muun muassa asunnon saamisen mahdottomuus, päihdeongelmat, sekä kiinnittyminen rikollisiin porukoihin. Tarinoissa esiintyi tulevaisuuden ennustamattomuus sekä tunne, ettei elämänhallinta ole omissa käsissä. Sen sijaan poikkeus oli Mäen tavanomaisen ihmisen tarinaksi nimeämä ryhmä, jonka tunnusmerkkeinä oli kokemus tavallisesta elämästä ja päähenkilön vaikutusvalta omaan elämäänsä ja ympäristöönsä. Näitä tarinoita kuvasivat myös vastuunotto, toivo ja tulevaisuusorientoituminen ja ne mahdollistavat muutoksen, kuten asumisen normaalissa asu-
misympäristössä. (mt., 140.) Tämän takia tarvitaan erilaisia asumista tukevia palveluita sen mukaan, millaiset valmiudet ihmisellä on ja samalla on huomioitava toivon, vastuunoton ja vaikutusmahdollisuuksien kokemuksen vahvistamisen merkitys.

Asunnottomat voivat kohdata syrjintää, eristämistä ja he voivat kohdata kynnyksiä käyttää julkisia palveluita sekä saada heille kuuluvia etuuksia. (European Commission 2018.) Yhteiskunnan tarjoama tuki asunnottomille ja asunnottomuusuhan alaisille vaikuttaa asunnottomien määrään ja asunnottomuuden kestoon (Asuntoensin 2018, tietoa).

EU:n haasteena on ensinnäkin se, että kodittomuus on lisääntynyt viime aikoina useissa osissa Eurooppaa. Toiseksi kodittomien profiili on muuttunut ja yhä enemmän heistä on muun muassa lapsia, nuoria, siirtolaisia, naisia ja perheitä. Tehokkaat kodittomuuteen liittyvät toimenpiteet voivat kattaa ennaltaehkäisyä ja varhaisen puuttumisen, nopean uudelleen asuttamisen, laadukkaita asunnottomuuspalveluita sekä systemaattisen tiedonkeruun ja seurannan. (European Commission 2018.)

Asunnottomuuden vähentämiseksi tehtävien interventioiden kustannusvaikuttavuutta on tutkittukansainvälisesti paljon. Asunnottomuuteen liittyvien kustannusten laskennassa käytetään erilaisia tapoja ja on hyvä huomata, että asunnottomien suhteen on eroja mistä kustannuksia tulee ja minkälaista tukea he tarvitsevat. Eräs yleisin kustannustutkimuksen tyyppi keskittyy arvioimaan kustannuksia, jotka tulevat akuuttien palveluiden raskaasta ja tarkoitusta vastaamattomasta käytöstä erityisesti oikeuspalveluissa, asunnottomuuspalveluissa ja terveydenhoidossa. Näitä kustannuksia verrataan ennaltaehkäisevän työn ja pidempiaikaisten ratkaisujen, kuten asumiseen ja sen pitkäaikaiseen tuen tuottamiin kustannuksiin tietyllä aikavälillä. Asunnottomuuden kustannuksiin liittyvät myös muun muassa väliaikaisen asumisen kustannukset sekä työttömyydestä johtuvat tulonmenetykset. Eri skenaarioille laskettavat kustannukset vaihtelevat paljon. Kustannusten ja vaikuttavuuden laskeminen on kuitenkin haastavaa, sillä vaikuttavuuteen liittyy myös tekijöitä, joita ei voi mitata suoraan rahallisesti. (Jyväskylän yliopisto ym. 2011, 69, 71, 93–94.)

Asunto ensin-mallilla on saatu kansainvälisesti hyviä tuloksia asunnottomuuden sekä sen kustannuksien vähentämiseksi. (Jyväskylän yliopisto

ym. 2011). Ennaltaehkäisevän työn näkökulmasta riskitekijöihin voi puuttua myös yhteisöjen ja rakenteiden tasolla. Kuten Fröjd ym. (2012) tutkimuksessaan selvittivät, nuorten moninaiset ongelmat ilmenevät jo peruskoulussa ja tehokkainta olisi antaa varhaisessa vaiheessa tukea oppimisvaikeuksiin ja mielenterveyden ongelmiin. Tutkimusryhmä esittää lisäksi, että vanhemmuuden tukea tulisi tarjota koko väestölle huomioiden myös yläkouluikäisten perheet. (mt., 2012, 244.)

4.4 Suomalaisen nuorten toivottu tulevaisuus

Nuorten maailmankatsomuksen ymmärtämisen kannalta on keskeistä tarkastella nuoria sosiaalisten verkostojen ja paikkaan kiinnittymisen kautta. Sosiaaliset verkostot ja paikkaan kiinnittyminen vaikuttavat nuorten näkemyksiin ja päätöksiin koulutuksesta ja työelämästä. Ne voivat olla vahvuus tai heikkous, joten on tärkeää tunnustaa sekä positiiviset että negatiiviset puolet, jotka vaikuttavat yhteisön jäseniin ja yhteiskuntaan laajemmin. Pelkästään ”paikka” ei selitä miten ihmiset ajattelevat valinnanmahdollisuuksistaan. Sen lisäksi on otettava huomioon muut yksilölliset tekijät, kuten etninen tausta ja sukupuoli. (White & Green, 2011.)

Asuinalueen tiloissa nuoret tulevat näkyviin erityisesti silloin kun heidän olemisensa koetaan epäsovivaksi ja monesti ajan viettäminen ilman muuta tekemistä luokitellaan epäsosiaaliseksi käyttäytymiseksi. Alueellisuus tuo turvaa ja rakentaa identiteettiä. Nuoret tuntevat alueen ihmiset ja paikat, ja osaavat sitä kautta toimia tehokkaasti ja turvallisesti asuin- ympäristössään. (Pickering, Kintrea & Bannister, 2011.) Nuoret etsivät ystäväryhmiä joihin kiinnittyä sekä mielekästä vapaa-ajan tekemistä, jolloin alueelliset toimintamahdollisuudet edistävät hyvinvointia ja lisäävät kiinnittymisen mahdollisuuksia.

Nuorisobarometrin (2016) mukaan nuorten koettu tyytyväisyys on enemmän yhteydessä yhteiseen hyvään ja universaaleihin pyrkimyksiin koulutuskeskeisyyden sijasta. Tyytyväisemmille nuorille on tyypillisempää olla uteliaita uutta ja vierasta kohtaan, samalla vaalien turvallisuutta säilyttämällä vanhaa. Arvoina keskeisessä asemassa ovat yhteiskunnan eheys, ekologinen kestävyys ja kulttuurinen moninaisuus. Nuorisobarometrin 2016 aineistoa artikkelissaan tulkinneiden Salosen & Konkan (2016, 149) viesti päättäjille kuuluukin, että tunnistamalla ei-materiaaliset tarpeet, voidaan löytää tapoja toteuttaa niitä rajattomasti. Nuorille on tärkeää saada auttaa muita ja tämän kohdalla arvostusprosentti oli 94 (Aapolakari & Wrede-Jäntti 2016, 169).

Nuorten tulevaisuuden unelmissa oli matkustelu ja ulkomailla asuminen. Naisilla se mainittiin kolmantena heti työn ja perheen jälkeen. Miehillä puolestaan matkustelu oli neljäntenä unelmana asumiseen liittyvien asioiden ollessa kolmantena. Viidentenä molemmat sukupuolet mainitsivat terveyden. Nuorten suurimmat pelot taas liittyvät eniten työttömyyteen,

terveyteen ja talouteen. Neljäntenä ja viidentenä mainittiin yksinäisyys ja ympäristökysymykset. Kirjoittajien analyysin mukaan nuoret tavoittelevat suhteellisen pysyvää elämää ja ovat ”jalat maassa”. Maailmanpolitiikka ja suomalaisen yhteiskunnan ja talouden tilanne huolestuttavat nuoria ja he pohtivat miten se vaikuttaa omien unelmien toteutumiseen. Kuitenkin nuoret suhtautuvat optimistisesti omaan tulevaisuuteensa. (Aapola-Kari ym. 2016, 162–166, 172.)

Nuorisotutkimuksessa on kiinnitetty huomiota nuorten kohtaamiin pakkoihin niiden valintojen suhteen, jotka vaikuttavat heidän tulevaisuuteensa. Ongelmallista se on silloin, kun nuoren kannalta hyviä vaihtoehtoja ei ole tarjolla, ja heidän odotetaan hyväksyvän tilanne. Nuorille kuitenkin keskeistä ja tärkeää on löytää pysyvä työpaikka, mutta he arvostavat myös työn kiinnostavuutta, jota 99 prosenttia vastanneista piti tärkeänä tai erittäin tärkeänä. (Aapola-Kari ym. 2016, 160, 169.) Tämän hetken nuoret aikuiset ovat siis vaikeassa tilanteessa. Nuorisotyöttömyys on korkealla ja koulutusvaatimukset ovat kasvaneet. Toimeentulon eli tukien tai palkan saamiseksi on kuitenkin tehtävä valintoja, jotka eivät ole mieleisiä, innostavia tai omien arvojen ja toiveiden mukaisia.

Yksilöiden problematisoinnin sijaan nuorisotutkijat ovat nostaneet esille resurssien ja rakenteiden merkityksen nuoren koulutus- ja työuran suhteen. Aaltonen ja Lappalainen (2013) esittävät resurssien puutteen rajoittavan nuorten vaihtoehtoja ja olevan eräs syy nykyisestä koulutusputkesta tippumiselle. Keskiluokkaistuneessa työelämässä ja uusliberalisoituneessa koulutuspolitiikassa koulutusputkesta tippuvat helpoiten vähiten resursseja omaavat ja he joutuvat helpommin sanktioiden kansalaiskasvatuksen kohteeksi. (mt., 126.) Nuorten siirtymiä ja polkuja työelämään on ohjailtu yhä enemmän sanktioin, mikä vähentää nuorten valinnanmahdollisuuksia ja lisää ulkopuolisuuden tunnetta yhteiskunnan tavoitteista poikkeavilla henkilöillä. Korkea nuorisotyöttömyys, varhaiset ammattivalinnat ja työelämän katkoksellisuus ovat kuitenkin yhteiskunnan rakenteista johtuvia tekijöitä, jolloin yksilöiden sanktioimisen sijaan eriarvoisuutta voidaan paremmin poistaa yksilöä tukemalla. (Kojo 2012, 107–108.)

Selvitys osallistavan työllisyyspolitiikan (inclusive employment policy) käytännöistä ja suuntaviivoista Euroopassa –kehittämishankkeessa annettiin suosituksia Suomen työllisyyspolitiikkaan. Osallistavassa työllisyyspolitiikassa oleellista on kyse työvoiman kysyntään liittyvistä toiminnan säätelyistä ja palvelujärjestelmän kehittämistä tukemaan vaikeasti työllistyvien pääsyä avoimille työmarkkinoille. Lähtökohta kehittämistyölle tulee perustua ihmisoikeuksien, sosiaalisten oikeuksien ja työoikeuden huomioimiseen. Palveluissa tulisi suosia yhden luukun periaatetta, jonka kautta asioita voidaan hoitaa kokonaisvaltaisemmin ja asiakaslähtöisesti. Palveluiden tulee perustua säännöllisen arviointiin ja yksilölliseen räätälöintiin henkilön tarpeiden pohjalta. Euroopan unioni on kehottanut jäsenmaita kehittämään olemassa olevan, epävirallisen osaamisen tunnistamista ja

tunnustamista. Erityisesti syrjäytymisvaarassa olevien nuorten asemaa voidaan nostaa näillä menetelmillä. Keinona on kehittää joustavia opintopolkuja, kuten järjestää moduulimuotoisia tutkinnonosia. (Raivio & Nykänen 2014, 130–133.)

4.5 Matala kynnys ja osallisuutta tukevat toimintatavat

Palvelujärjestelmässä on havaittu myös piirteitä, jotka syrjäyttävät niistä erityisesti tiettyjä ryhmiä, kuten moniongelmaisia (mm. Törmä 2009). Vuoden 2007 Sosiaalibarometrin mukaan palvelujärjestelmän ulkopuolelle jäävät erityisesti henkilöt, jotka eivät osaa tai pysty hakemaan palveluita. Palvelu- ja tukiverkoston voi katsoa olevan tehoton silloin, kun se jättää sitä eniten tarvitsevat ulkopuolelle. (Eronen; Londen; Perälahti; Siltaniemi & Särkelä 2007.) Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkija Kyösti Raunio (1995, 305) on pohtinut, että ihmisillä oletetaan olevan sisäiset valmiudet osata käyttää yhteiskunnan palveluita.

Matala kynnys on ollut ajankohtainen käsite palveluissa jo pitkään. Sinikka Törmän (2009) mukaan käsite kaipaa tarkennusta, sillä sitä ei ole määritelty kovin tarkasti. Matalalla kynnyksellä voidaan tarkoittaa toimintatapaa, joka helpottaa palveluihin pääsyä ja niiden käyttöä. Matalalla kynnyksellä tarkoitetaan myös haittojen vähentämiseen suunnattuja palveluja kuten terveysneuvontapisteitä. Ilmiönä matalassa kynnyksessä on oleellista, että huono-osaisemmatkin pystyvät käyttämään palveluja ja saamaan apua. (mt., 46–48, 54.)

Sosiaalipalvelut eivät ole käsitteenä yhdenmukainen kansainvälisesti verrattuna, vaikka Pohjoismaissa se onkin kohtalaisen vakiintunut. Kansainvälisesti sillä voidaan tarkoittaa minimissään viimesijaista toimeentuloturvaa tai käsittää laajasti kaikki sosiaali-, terveys- ja koulutuspalvelut. (Muuri 2008, 15, 30.) Palveluissa heikoimmassa asemassa olevat joutuvat helpoiten vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolelle, mikä ilmenee myös heikoimmassa valintamahdollisuuksissa. Toisaalta taas asiakkaiden osallistumisen kokemukset ja kuulluksi tuleminen voivat vahvistaa kuulumista täysvaltaisena kansalaisena yhteiskuntaan. (Niirainen 2002, 63.)

Asiakkaan aito kuuleminen ja toiveiden huomioiminen voivat antaa parempia tuloksia kaikkien kannalta. Kuten sosiologi Richard Sennett (2004) totesi, niin byrokratiasta näyttää puuttuvan asiakkaalle tai potilaalle annettu autonomia ja itsemääräämisoikeus omiin asioihinsa. Se ei ole välttämättä helppoa, sillä itsemääräämisoikeuden antamiseen liittyy toiminnan lisäksi tasaveroinen suhde, sekä hyvin erilaisten henkilöiden kanssa toimiminen, minkä takia heidän ymmärtämisensä voi olla vaikeampaa. (mt., 177.) Itsemääräämisoikeuden sisällyttäminen hoitoon tai palveluun ei tulisi olla iästä tai elämäntilanteesta kiinni. Kirsi Juhilan (2008, 105-108) mukaan huolenpitosuhteesta ja riippuvaisuudesta huolimatta kaikilla tulee olla itsemääräämisoikeus, vaikka olisi laitoksessa tai saisi viimesijaisia etuuksia.

Suvi Raitakari (2004) pohti tutkimuksessaan, että nuorten omaa käyttäytymistä pidettiin sosiaalisten ongelmien perustana ja ongelmien uskottiin ratkeavan muuttamalla käyttäytymistä. Silloin elämänhallintaan viittaaminen tuottaa näkemyksen siitä, että arjen ongelmat ovat tahto- ja käyttäytymiskysymyksiä. Jos nuori haluaa toteuttaa erilaista arkea, täytyy hänen ansaita vapaus yhteiskunnallisesti ja taloudellisesti. Nuori joutuu tekemään enemmän selontekoja elämäntavastaan, jos hän on esimerkiksi työvoimatoimiston tai sosiaalityön asiakas verrattuna sellaisiin nuoriin, joilla ydinperhe suojaa arjen. (mt., 59, 69.)

Nuori voi myös kokea, että palvelut rajoittavat enemmän kuin antavat. Esimerkiksi pelkän perusasteen tutkinnon varassa olevien nuorten ei välttämättä edes kannata hakeutua työttömäksi työnhakijaksi, sillä heillä on rajatut mahdollisuudet saada työmarkkinatukea, ja työvoimahallinnon mukaan heidän tulee ensisijaisesti hakeutua koulutukseen. Tästä voi seurata se, että työhaluisetkin jäävät ulkopuolelle. (Myrskylä 2012, 9.)

4.5.1 Etsivä nuorisotyö ja kenttätyö

Palvelujen ulkopuolella olevien nuorten tavoittamiseen on käytetty Suomessa reilun parinkymmenen vuoden aikana Etsivää nuorisotyötä. Ammatillisen etsivän työn käsitteellä tarkoitetaan palkkatyönä tehtäviä työmuotoja, erotuksena vapaaehtoistoimintaan perustuville katupartioinnille ja huoltopäivystykselle. Suomessa ammatillinen etsivä työ perustuu norjalaiseen kenttätyömalliin, jossa apu viedään sinne, missä nuoret viettävät aikaansa (ks. Hjort 1995).

Etsivän työn tavoitteena on motivoida ja tukea nuoria tavoitteissaan. Työntekijöillä ei ole kontrollivoitetta eikä heidän kauttaan saada ai-neellista apua. Pää tavoitteena on löytää riskiryhmässä eläviä nuoria sekä heitä, jotka eivät osaa, tahdo tai pysty hakeutumaan palvelujen piiriin. Pyrkimyksenä on tarpeeksi varhain tarjota apua ja ohjata muiden palvelujen piiriin rinnalla kulki. Työn kannalta oleellista on kattava palvelujärjestelmä ja sujuva yhteistyö sen toimijoiden kanssa. Tarkoituksena on tuoda tietoa kentältä nuorten tarpeista ja edesauttaa sopivien palvelujen kehittämisessä. (Huhtajärvi 2007, 446, 449, 455.)

Pyrkimys integroida nuoret olemassa oleviin sosiaalipalveluihin, voi joskus olla hankalaa palveluissa esiintyvien marginalisoivien tekijöiden vuoksi (Nissen & Vinum 2006). Sen takia tiedon tuominen nuorten tarpeista ja palvelujärjestelmän puutteista on tärkeää.

David Crimmens, Fiona Factor, Tony Jeffs, John Pitts, Carole Pugh, Jean Spence ja Penelope Turner (2004) tutkimuksen päämääränä oli osoittaa Iso-Britanniassa sosiaalisesti syrjäytyneiden nuorten parissa kadulla tehtävän nuorisotyön luonne ja vaikuttavuus. Vaikeasti tavoitettaviin tai

muuten haastaviin nuoriin kohdistuvan katutyön olisi hyvä olla pitkäkestoisista ja joustavaa, eikä ennalta määrätyn pituisia. Työssä täytyy varautua odottamaan, ennen kuin tuloksia alkaa näkyä. Kadulla tapahtuvassa nuorisotyössä työntekijöiden tulee olla kykeneviä kohtaamaan nuoret kunnioittavasti ja ymmärtämään yksilölliset tilanteet. Heiltä täytyy myös löytyä kykyä sietää työstä aiheutuvia turhautumisia. (mt., 76–77.)

Kenttätyön tarkoitus on olla pitkäjänteistä ja suunnitelmallista työtä, joten se toimii huonosti, jos tavoitteena on pikaisesti vaihtaa paikkaa aina sen mukaan, mistä meteliä kuuluu. Kenttätyö etenee alueen valitsemisesta sen kartoitukseen. Etsivän työn työntekijät liikkuvat ilta- ja viikonloppupainotteisesti nuorten suosimissa paikoissa, kuten kaduilla, ostoskeskuksissa ja kahviloissa. Nämä paikat ovat nuorten reviiiriä, jossa työntekijöillä ei ole valtaa, vaan halukkuus olla yhteydessä on nuorista itsestään kiinni. Vapaaehtoisuuden lisäksi oleellista on vaitiolovelvollisuus. Se helpottaa kontaktin luomista vaikeissa elämäntilanteissa oleviin ja osaltaan suojaa kentällä olevia työntekijöitä. Etsivä työ perustuu humanistiseen ihmiskäsitykseen ja välttää ongelmakeskeistä ajattelua, leimoja ja diagnooseja. (Huhtajärvi 2007, 446–447, 449–450.)

Crimmensin etc. (2004, 78) tutkimuksen mukaan, kadulla tapahtuva nuorisotyö tarjoaa yhden tavan kontaktin luomiseen ja työskentelyyn tuloksetkaasti sosiaalisesti syrjäytyneiden nuorten kanssa. Myös Nissenin ja Vinumin (2006) mukaan kadulle vietävä sosiaalityö on nähty toimivana keinona syrjäytymistä vastaan. Sille ei kuitenkaan anneta tarpeeksi tilaa, jos vallitseva poliittinen ilmapiiri on uusliberalistinen ja konservatiivinen. Kadulla tehtävä työ voi kohdata erilaisia asenteita, jotka voivat muodostua poliittisten ja ideologisten ajatusten yhteen törmäämisestä. Ne voivat sivuta esimerkiksi järjestystä, totuutta ja hyvää elämää koskevia teemoja. Kadulla tehtävä työ (street-level) ei ole pelkästään yksi taso organisaattiorakenteessa eikä se ole niin konkreettinen kuin kielikuva antaisi ymmärtää. Katu itsessään on monimuotoinen ympäristö. Sen kautta voidaan tarkastella ideologisia ristiriitoja paikallisissa toimintatavoissa ja tehdä ne näkyviksi. (mt.)

Matalan kynnyksen toiminta on tutkimustietojen nojalla osoittautunut päihdehaittoja vähentäväksi toimintamuodoksi sekä hyväksi tiedonlähteeksi päihdeiden käyttäjistä ja heidän palvelutarpeistaan. Matala kynnyksen merkitsee palvelun käyttäjien näkökulmasta muutakin kuin helppoon saatavuuteen liittyviä asioita. Etsivä työ ja kenttätyö ovat osoittautuneet yhä tärkeämmiksi menetelmiksi, sillä niiden avulla saadaan kontakti niihin päihdeiden käyttäjiin, jotka ovat palvelujen ulkopuolella. Kuitenkaan ne eivät aina tavoita kaikkia, vaan tarvitaan vieläkin aktiivisempia toimintatapoja. Tarvittaviksi toimintamuodoiksi on esitetty muun muassa vertaistyötä. (Törmä ym. 2007, 87–88, 99, 103–104.)

4.5.2 Haittojen vähentämiseen suunnatut palvelut

Haittojen vähentämisen politiikka (mm. Crimmens ym. 2004; Skretting 2006; Friedman ym. 2007) on levinnyt Suomeen 1990-luvun lopussa rajoittavan huume politiikan rinnalle. Huumeiden käyttöä pidetään ongelmana, mutta samalla väistämättömänä ilmiönä, jolloin on inhimillisesti ja yhteiskunnallisesti kannattavaa minimoida siitä aiheutuvia haittoja. Päihdeiden käyttäjille suunnatut terveysneuvontapisteet ja opiaattiriippuvaisien korvaushoito ovat eräitä esimerkkejä haittojen vähentämiseen liittyvistä toiminnoista. (Tammi 2003, 255–259, 261.)

Andrea Krüsi, Danya Fast, Will Small, Evan Wood ja Thomas Kerr (2010) ovat tutkineet Kanadassa kadulla olevien nuorten kohtaamia kynnyksiä asunnon saamiseen liittyen. Heidän mukaansa haittojen vähentämiseen liittyvä lähestymistapa on hiljalleen tulossa laajemmalti hyväksyttäväksi palveluksi aikuisille. Haittojen vähentämiseen perustuvat menetelmät esiintyvät kuitenkin kiistellympänä kansainvälisesti nuorten palveluissa. (mt., 287.)

Sosiologian tutkija Riikka Perälän mukaan (2012) haittojen vähentämiseen liittyvällä politiikalla on jo kohtalaisen hyväksytyt asema myös Suomessa, mutta sen koko potentiaalia ei ole osattu vielä hyödyntää. Perälä tarkastelee väitöskirjassaan haittojen vähentämisen politiikkaa ja toimintaa. Tutkimuksessa kävi ilmi, että terveysneuvontapisteiden työntekijät kokivat viranomaisten näkevän haittojen vähentämiseen perustuvan työn liian suppeana. Huomio tuntui keskittyvän pistosvälineiden vaihtoon, ja työntekijöiden asettamia tavoitteita pidettiin liian liberaaleina, Työntekijöitä myös turhautti jatkuva toiminnan tehokkuuden ja tuloksellisuuden osoittamisen tarve. (mt., 79–80, 87.)

Leen ja Zerain (2010) mukaan erilaisten palvelujen ja marginaaliryhmille tarkoitettujen ohjelmien onnistumisen tarkastelu on ongelmaista, sillä tulos riippuu siitä, kuka määrittelee tavoitteet ja mitä ne ovat. Palvelun tilaajan tavoitteisiin tulisi yhdistää myös asiakkaiden kokemus elämäntilanteestaan tapahtuneista muutoksista heidän tavoitteidensa kautta arvioituna. (mt., 2423–2424.)

Terveysneuvontapisteissä huumeiden käyttö nähtiin sosiaalisena ongelmana, johon tarvitaan kokonaisvaltaisia auttamisen keinoja. Taustalla oli myös inklusiivisia tavoitteita ohjata huumeiden käyttäjiä yhteiskunnan palvelujen piiriin. Haittojen vähentäminen näyttäytyi Perälän (2012) tutkimuksen mukaan monimuotoisempana kuin mitä virallisissa määritelmässä kuvattiin. Terveysneuvontapisteissä terveyden edistämisen lisäksi asiakkaiden elämäntilanne huomioitiin kokonaisuutena. Terveysneuvontapisteet myös tarjosivat kävijöilleen turvallisen paikan tulla kohdatuksi sellaisina kuin olivat, ilman pelkoa arvostelluksi tulemisesta tai tahdonvastai-

sista toimenpiteistä. Haittojen vähentämisen politiikkaan näyttääkin kuuluvan vahvasti myös sosiaalinen ulottuvuus, eikä sitä tule nähdä pelkkänä kansanterveystyönä. (mt., 81, 85–87.)

Samuel R. Friedman, Wouter de Jong, Diana Rossi, Graciela Touzé, Russell Rockwell, Don C Des Jarlais ja Richard Elovich (2007) ovat tutkineet haittojen vähentämisen toimintaa New Yorkissa, Rotterdamissa, Buenos Airesissa ja Keski-Aasiassa. He korostivat, että asiakkaiden oma toiminta on usein ollut ratkaiseva osa haittojen vähentämisen historiaa ja kehittämistyötä. Huumeiden käyttäjien osallistumisen merkitystä on joskus vähätelty tai sivuutettu haittojen vähentämisen toiminnassa, ja sillä on ollut haitallisia vaikutuksia niin käyttäjille kuin toiminnan kehittymisellekin. Myös tutkimukset ja strategiat haittojen vähentämisestä ovat kyseenalaisia, jos ne eivät sovi riittävästi käyttäjien omiin toimintoihin. Sen sijaan tutkijoiden ja poliitikkojen pitäisi auttaa kehittämään keinoja, joilla mahdollistetaan ja tuetaan asiakkaista lähtöisin olevaa toimintaa. (mt. 107, 116.)

Terveysneuvontapisteen menetystekijöinä voidaan pitää asiakkaiden autonomian kunnioitusta ja kuuntelua. Myöskään asiakkaiden motivaatiolla ei ole suurta merkitystä toiminnan onnistumisen kannalta. Ei-hierarkkiset toimintatavat saavat asiakkaat kiinnittymään palveluihin, joka antaa mahdollisuuden uusille toimintatavoille. (Perälä 2012, 87–88.)

Haittojen vähentämiseen liittyvien toimintojen onnistumiseen voidaan liittää ominaisuuksia, kuten marginaalista yhteiskunnan toimintaan mukaan pääsy, luottamuksellinen suhde työntekijöiden kanssa, sitoutuminen, tavoitteissa osallisuuden tunnustaminen, elämänlaadun muutos, sosiaalinen toiminta, päihteidenkäytössä tapahtuvat muutokset, tulevaisuuden toiveiden ja suunnitelmien ilmaisu ja mikä tahansa muu positiivinen muutos. Asiakkaasta lähtöisin olevat tavoitteet ja toimiminen kohti asiakkaan hyvinvointia yhteistyössä työntekijän kanssa, on onnistumisen avaintekijä. (Lee ym. 2010, 2423–2424.) Haittojen vähentämiseen tähtäävässä toiminnassa luottamuksellisen suhteen lisäksi palvelun rakenteet ja johtajuus olivat tärkeitä tekijöitä toiminnan onnistumisen kannalta (Friedman ym. 2007, 115).

5 AINEISTON KERÄÄMINEN JA ANALYYSI

Tässä kappaleessa kerron tarkemmin tutkimukseni metodologiasta. Aluksi esittelen tutkimusasetelman eli mikä on tämän tutkielman tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset. Sen jälkeen kerron aineiston keräämiseen käyttämästäni etnografiasta sekä aineistostani. Tutkimuksen yksi tärkeimmistä asioista on etiikka, jota reflektoin suhteessa omaan tutkimusprosessiini. Lopussa erittelen kenttätöyönä toteutettua aineistonkeruuta ja mitä kentällä tapahtui sekä miten löysin haastateltavani.

5.1 Tutkimustehtävä

Tutkimustehtävänäni on selvittää millä tavalla kadulla asuvat nuoret ovat yhteiskunnallisesti osallisia ja osattomia. Kehittämistehtävänä on selvittää, millaista yksilöllistä ja yhteisöllistä tukea tarvitaan nuorten osallisuuden lisäämiseksi ja luoda tulosten perusteella kustannustehokas ja kestävä palvelumalli.

Tutkimuskysymykset ovat:

- Keitä ovat kadulla asuvat suomalaisnuoret? Mistä lähtökohdista he ovat lähteneet Espanjaan? Miten he ovat päätyneet kadulle? Miten nuoret kokevat elämisen kadulla? Mitä tulevaisuuden toiveita nuorilla on?
- Millaista tukea kadulla asuvat nuoret toivovat? Millä tavoilla heidän osallisuutta voidaan lisätä paikan päällä?

5.2 Etnografinen lähestymistapa

Tässä tutkimuksessa valitsin lähestymistavaksi etnografian, jossa kenttätöyön avulla on tarkoitus saada mahdollisimman laaja kuva tutkittavasta ilmiöstä. Etnografiassa on tarkoituksena ymmärtää tutkittavaa kohdetta olemalla ihmisten arjessa mukana. Siihen liittyviä keskeisiä piirteitä ovat muun muassa tutkimuksen ajallinen pitkäkestoisuus, tutkijan osallisuus ja kulttuurin kontekstuaalisuuden huomioiminen. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Koska kyseessä oli ensinnäkin minulle vieras kulttuuri, näin tärkeäksi päästä havainnoimaan ja elämään Fuengirolassa. Toiseksi tutkimuksen kohderyhmä eli kadulla asuvat suomalaisnuoret olivat sen verran marginaalinen ryhmä, että uskoin saavani enemmän tietoa, jos viettäisin aikaa ja eläisin arkea heidän kanssaan.

Fuengirolassa eläkeläisiä kolme kuukautta alueella tutkinut Antti Karisto (2004) puhuu pikaetnografiasta. Suomalaisyhteisön tutkiminen ja sen ilmiöt ovat kuitenkin tuttua, vaikka kulttuurisena ympäristönä Espanja tuo

tutkimukseen omat erityispiirteensä. Sen sijaan uusiin ja tuntemattomampiin kulttuureihin kestäisi kauemmin päästä sisälle. Lyhyessä ajassa on hyötynä myös se, ettei liikaa sulaudu kentälle, vaan pystyy ihmettelemään asioita etäältä. (mt.,) Mietin aluksi itsekkin, onko kolme kuukautta liian lyhyt aika päästä sisälle suomalaisten elämään Fuengirolassa. Mielestäni tärkeä on tunnistaa oman työn rajat ja toisaalta rajata omaa työtä. Aineistoni ei ole kattava kuvaus kaikkien suomalaisten elämästä, tämän tarinan ulkopuolelta löytyy yhtä monta tarinaa kuin on ihmisiäkin.

Vaikka viettämäni aika Aurinkorannikolla oli lyhyt, yli kymmenen vuoden kokemus työskentelystä nuorten aikuisten parissa auttoi näkemään tiettyjä ilmiöitä. Lähdin kentälle avoimin mielin eli vaikka olin etukäteen lue-
nut lehdistä asioita, halusin kohdata erilaisia ihmisiä ja kuulla heidän tarinoitaan. Uskon, että tässä tapauksessa etuna oli, että minulla oli Aurinkorannikolta kokemusta vain kuukauden verran edelliseltä syksyltä. Tästä johtuen tiesin jo paikkoja, mutta minulle ei ehtinyt muodostua vielä tarkempaa käsitystä alueen nuorista suomalaisista. Toisaalta myös kenttäjakson jälkeen tarvitsin aikaa palata aineistoon ja sen jälkeen teoriaan, että sain asiat jäsentymään mielessäni.

5.3 Aineisto ja analyysi

Pääaineistonani on neljän kadulla asuvan nuoren haastattelut, jotka ovat kestoltaan noin 50–90 minuuttia. Litteroitua tekstiä on 52 sivua (22 000 sanaa). Haastattelujen rinnalla toisena pääaineistona on kenttäpäiväkirja, jota kirjoitin päivittäin kadulla asuvien ihmisten kanssa olemisen jälkeen. Haastattelemani Fuengirolan kadulla asuvat nuoret olivat 20–30 ikävuoden väliltä, kaikki eri ikäisiä ja eri puolelta Suomea. Haastatelluissa oli sekä miehiä ja naisia. Koska kyseessä on pieni ja tunnistettava ryhmä, haastateltavien yksityisyyden suojaamiseksi en kerro heistä tarkempia tunnistetietoja. Tämän luvun kohdassa Haastateltavien henkilötarinat, kerron lisää siitä, miten he päätyivät Fuengirolaan.

Ennen varsinaisia haastatteluja oli kartoitusjakso, jolloin hankin eri lähteistä tietoa Espanjan Aurinkorannikosta ja siellä asuvista suomalaisista. Luin lehtiartikkeleita ja tutkimuksia Aurinkorannikolta sekä katsoin sieltä tehtyjä tosi tv -ohjelmia. Espanjassa olin kolme kuukautta keväällä 2017 ja havainnointijakson aloitin käymällä erilaisissa suomalaisissa paikoissa, kuten seurakunnan tiloissa. Olin myös vapaaehtoistyössä Saapas -cafeessa ja siellä pääsin tutustumaan muun muassa suomalaisen koulun henkilökuntaan. Lisäksi haastattelin muita suomalaisten nuorten kanssa toimivia henkilöitä. Havainnoistani kirjoitin kenttäpäiväkirjaa.

Tutustuttuani alueen toimintaan, tein kolme esihaastattelua alueella asuvalle suomalaisnuorelle. Yksi heistä teki dokumenttia kadulla asuvista ihmisistä, joten sain näiltä nuorilta tärkeää omakohtaista sekä yleistä tietoa erilaisista tarinoista, joita Aurinkorannikolla voi olla. Näistä haastatte-

luista tein pelkästään muistiinpanot eikä niitä ole nauhoitettu. Myöhemmin kuvasin vielä videolle noin 20 minuutin haastattelun omaa dokumenttia tekevästä nuoresta miehestä ja hänen ajatuksiaan aiheesta. Sain myös käyttööni Mercadonan puistossa kuvatun musiikkivideon.

Viimeisen kuukauden aikana tutustuin Puistoporukaksi kutsuttujen suomalaisten ryhmään ja vietin aikaa heidän kanssa lähes päivittäin kolme viikkoa. lältään tässä porukassa oli noin 20–50-vuotiaita. Alle 35-vuotiaita oli suurin osa ja miehiä selvästi enemmän kuin naisia. Alle 25-vuotiaita kadulla asuvia suomalaisia tiedän vain muutaman. Puistossa yöpyi säännöllisesti noin kymmenen henkilöä. Osa yöpyi ulkona muualla ja osa majaili tilapäisesti tuttujen tai sukulaisten luona. Porukkaan kuului myös henkilöitä, joilla oli oma asunto. Välillä porukkaan tuli mukaan muualta tulleita henkilöitä, jotka jatkoivat muutamien päivien jälkeen matkaansa. En kysellyt ihmisten taustatietoja ja vaihtuvien asumis- ja olemistilanteiden takia on vaikea sanoa tilastollisesti tarkkoja tietoja, sillä ne liittyvät hetkeen. Puheissa kuitenkin eniten kuului tarinoita pääkaupunkiseudulta, Pirkanmaalta ja Itä-Suomesta.

Aineiston analyysissä käytin teoriaohjaavaa sisällönanalyysia. Tutkimustehtävänäni oli tarkastella kadulla asuvien nuorten aikuisten osallisuutta. Teoriaohjaavassa analyysissä analyysi perustuu johonkin olemassa olevaan teoriaan tai käsitteeseen ja tässä tutkielmassa valitsin Raivion ja Karjalaisen (2013) osallisuuden jäsenyyksen analyysin välineeksi. Tuomen ja Sarajärven (2012) mukaan laadullisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmä on sisällön analyysi, jossa tekstistä etsitään merkityksiä ja kuvataan sanallisesti sen sisältöä.

Ennen kenttäjaksoa Espanjassa valitsin osallisuuden -käsitteen analyysia jäsentäväksi käsitteeksi. Ensinnäkin osallisuus on yhteiskunnallisessa ja sosiaalipoliittisessa keskustelussa ajankohtainen käsite ja se on sisällytetty Suomen kärkihankkeisiin. Toiseksi uskoin käsitteen olevan sen verran laaja ja kattava, että saisin sen avulla tarpeeksi tietoa tutkittavien elämästä. Osallisuus on myös toisaalta tarpeeksi rajattu, että analyysi pysyisi kohdennettuna. Neljänneksi halusin keskittyä mieluummin osallisuuteen ja osattomuuteen vastapareina syrjäytymiskeskustelun sijaan.

Omassa analyysissäni käytän Raivion ja Karjalaisen (2012) mallia, jossa itse arvioin haastattelemieni nuorten osallisuutta. Isola ym. (2017, 53) ovat työpaperissaan ehdottaneet osallisuuden mittaamiseksi 10 väitteen kysymyspatteria, johon vastataan asteikolla 1–5 täysin eri mieltä – täysin samaa mieltä. Tällöin on hyvä huomata, että henkilön oma kokemus osallisuudesta voi olla erilainen kuin ulkopuolelta tarkastelemani mallin kautta saatu tulos. Valitsin kuitenkin nyt käyttämäni jäsenyyksen sen takia, että halusin kuulla laajemmin nuorten omia tarinoita siitä, miten he olivat päätyneet Fuengirolaan ja kadulle.

Analyysia aloitellessani litteroin nauhoitetut haastattelut ja kirjoitin koneelle paperilla olevat kenttäpäiväkirjojen muistiinpanot. Haastattelujen sisällöistä etsin osallisuuden ulottuvuuksiin (having, belonging, acting) liittyviä ilmaisuja ja siirsin ne näiden yläotsikoiden alle. Sen jälkeen jaottelin vielä osallisuuden ulottuvuuksien sisällä aineistoa. Having kohdassa teemoiksi korostui rahan merkitys, turvallisuus ja päihteet, belonging kohdassa yhteisöllisyys ja stigmat ja acting osassa kokemukset mahdollisuudesta uuteen alkuun ja omiin asioihin vaikuttamiseen. Kaikki alateemat jaoin vielä sen mukaan mikä oli tilanne Suomessa ja nyt Espanjassa. Kehittämistehtävää varten etsin erikseen ne kohdat, jossa nuoret esittivät osallisuuden parantamiseen liittyviä ratkaisuja. Kenttäpäiväkirjaa käytin erityisesti tehdessäni johtopäätöksiä. Jälkikäteen luettuna se oli hyvä peili omaan tarinaani ja kehitykseeni, sekä täydensi nuorten haastatteluissa kertomia asioita.

5.4 Tutkimusetiikka

Tärkein asia ihmisten kanssa tehtävässä tutkimuksessa on miettiä työn etiikkaa. Tarkoituksena ei ole aiheuttaa haittaa yksilöille tai yhteisöille, kuitenkin huomioiden tutkijan puolueettomuuden. Kenttätyössä kaikki eivät tiedä minun olevan tekemässä tutkimusta, joten on oleellista pohtia mitä aineistoa voin käyttää tässä ja mitkä asiat täytyy ohittaa. Asuessa ja eläessä Fuengirolassa kuulen ja näen väkisinkin asioita, jotka vaikuttavat käsitykseeni tutkittavasta ilmiöstä. Aineistoksi en kuitenkaan kirjaa mitään ihmisten käymiä keskusteluita, joita minulla ei ole lupa käyttää. Sen sijaan aineistona käytän havainnointia yleisellä paikalla ilman, että ne kohdistuvat tiettyyn ihmiseen. Esimerkiksi kartoitusvaiheessa havainnoinnin kohteena oli missä suomalaiset nuoret liikkuvat, millä tavalla päihteiden käyttö ja myyminen näkyvät sekä millaisia ovat yleiset puhettavat nuorista. Aineistoista poistan kaikki tunnistetiedot, jotta ihmisten yksityisyys ja anonyymiyys säilyisi.

Kartoitusvaiheessa laitoin ilmoitukset kahteen Facebook-ryhmään, jossa pyysin halukkaita haastatteluun kertomaan joko omasta elämästä Aurinkorannikolla tai mitä yleisesti ajattelee suomalaisnuorten elämästä ja erityisesti heidän kohtaamista haasteista. Nuorten ryhmästä sain pari haastateltavaa ja yleisestä ryhmästä sain hyviä vinkkejä alueen toimijoista.

Yleisessä ryhmässä minuun kohdistui myös epäluuloista suhtautumista. Esimerkiksi se, että olenko opiskelija lainkaan, kyseenalaistettiin. Tarjosin kaikille mahdollisuutta, että voin kertoa tarvittaessa enemmän itsestäni ja työstäni. Jollekin sekään ei riittänyt. Keskustelupalstoilla ihmiset voivat osallistua hyvin eri motiivein keskusteluun ja olin varautunut tähän. Kyseessä voi kuitenkin olla aito huoli. Ymmärsin vasta myöhemmin puhuttuani pidempään Espanjassa asuneiden kanssa, että on myös niitä, joihin ei voi luottaa ja jotka kertovat olevansa muuta kuin ovat. Toisaalta luetuani esimerkiksi Kariston (2004) tutkimuskokemuksia, mietin voiko vas-

tarintaan vaikuttaa myös pelot tutkimuksen tulosten vaikutuksista. Alueen maine on ihmisille tärkeä ja pitkään alueella asuneilla on niin hyviä kuin huonoja kokemuksia opiskelijoiden tuotoksista.

Lähtökohtana kuitenkin aina oli, että kerroin ihmisille heti keskustelun alussa mitä teen Espanjassa ja mikä on opinnäytetyöni aihe. Toisaalta tämä voi myös vaikuttaa puhetapaan, kohtasin useinkin kommenttia aikuisilta (kohderyhmään kuulumattomilta), että laita tämä työhösi tai älä tätä käytä, vaikka keskustelu liittyi aivan muihin aiheisiin. Avoimuus oman toiminnan suhteen oli varmasti kaikesta huolimatta paras valinta. Kaikkein hankalinta taas oli, että opinnäytetyö ei ollut kenenkään ulkopuolisen tilaama, vaan aihe syntyi työelämässä havaitun nuorten liikehdinnän kautta. Lähdin siis yksin toteuttamaan mielestäni tärkeää asiaa. Vaikka olin oman projektini johtaja, oli minulla hyvä taustatuki erityisesti koululta, Etsivän työn verkostolta ja muutamalta muulta alan ammattilaiselta.

Puistossa oleminen ja haastattelujen tekeminen vaati luottamuksellisen suhteen synnyttämistä. Tiedostan vastuuni näitä ihmisiä kohtaan ja samalla myös sen, että vaarana on alkaa romantisoimaan asioita. Ihmisten yksityisyyden suojaamiseksi poistin tunnistetietoja jo litteroinnissa ja haastatteluissa en puhunut ihmisistä nimillä ja pyysin haastateltavilta sama. Olen myös kokenut suurta huolta siitä, miten esitän tulokset. Kyseessä on paljon keskustelua ja tunteita herättävä ryhmä ja yksikin epä-määräinen lause tai sanavalinta voi muuttaa asian tarkoituksen. Haasteena on myös tuoda tutkittavien elämää mahdollisimman monipuolisesti esille, jotta kokonaiskuva aukeaisi lukijalle.

5.5 Aineistonkeruu ja kenttätyö

Ensisijaisena tutkimusaineistona on neljän nuoren litteroidut haastattelut sekä havainnointiin liittyvä kenttäpäiväkirja maaliskuun alusta toukokuun loppuun 2017. Toissijaisena aineistona käytän aiheesta kirjoitettuja lehtiartikkeleita sekä neljän nuoren esihaastattelua, joista on muistiinpanot, mutta keskusteluja ei ole nauhoitettu. Kentällä, eli Fuengirolan alueella asuvien parissa ollessani, olen myös haastatellut eri ammattikunnan edustajia sekä muita alueen asukkaita rakentaessani kuvaa alueesta ja sen suomalaisasukkaista. Voi siis sanoa, että kenttäjaksoni oli koko kolme kuukautta.

Olin ollut Fuengirolassa ensimmäistä kertaa edellisenä syksynä 2016 neljä viikkoa, joten paikka ei ollut minulle ihan uusi. Opinnäytetyötä tehdessä minulla oli kuitenkin jo etukäteen päätetty tavoite havainnoida aluetta ja siellä asuvia suomalaisia. Olen etukäteen myös tutustunut Fuengirolasta kertoviin lehtiartikkeleihin ja erityisesti Mercadonan puistosta tehtyihin kirjoituksiin. Lehdissä Fuengirolasta on jo pitkään otsikoitu ja pohdittu

”helvetti/paratiisi” akselilla. (Seura lehdessä Jaatinen 1997, lainattu Karisto 2004). Vitun puhelinmyyjät-ohjelmassa (2015–2016) uusia myyjiä peloteltiin joutumisella puistoon asumaan, jos työt eivät suju hyvin. Toisaalta vastakohtana on esitetty leppoisia päiviä edullisessa ympäristössä ja loistavassa ilmastossa.

Opinnäytetyön alkuperäisenä tarkoituksena oli lähteä tutkimaan, keitä ovat asunnottomat suomalaiset ja mistä lähtökohdista he ovat valinneet Fuengirolan, miten ovat päätyneet kadulle ja mitä haluavat tulevaisuudelta. Alun perin kiinnostus aiheeseen lähti työni kautta Etsivässä nuorisotyössä, kun ilmiönä alkoi yleistyä joko puheissa tai konkreettisena muuttamisena työn perässä Fuengirolaan. Osalle se vaikutti hyvälle ratkaisulle, toisten kohdalla taas jo Suomessa olleet ongelmat eivät näyttäneet ainakaan helpottuvan.

Maaliskuun alussa aloitin kentän kartoituksen, jolla tarkoitan tutustumista Fuengirolaan alueena ja mahdollisimman monien eri ihmisten juttuttamista liittyen yleisesti Aurinkorannikolla asumiseen ja käsityksiin täällä olevista suomalaisnuorista. Olin Fuengirolassa yksin, eikä opinnäytetyölläni ollut varsinaista toimeksiantajaa, joten kenttätöön suunnittelussa täytyi ottaa huomioon turvallisuusnäkökulma. Kenttä- ja katutyö oli toki tuttua seitsemän vuoden etsivän nuorisotyön kautta sekä sitä ennen vapaaehtoistyönä tekemäni seitsemän vuoden katupäivystyksen osalta. Työkokemukseni kautta myös tiedostin, että työpari on yleensä aina tärkein asia kentällä. Sen takia liikuin pääsääntöisesti valoisaan aikaan ja selkeissä paikoissa, missä oli henkilökuntaa. Istuin usein myös kirjoittamassa kahvilan terasseilla, jossa oli mahdollista samalla havainnoida ympäristöä.

5.5.1 Esihaastattelut

Ensimmäiset esihaastattelut sovin yhden alueella olevan vapaaehtoistyöntekijän, yhden tutun nuoren sekä kahden Facebook-ryhmään laittamani viestiin vastanneen nuoren kanssa. Haastattelut sovin päiväaikaan kahvilaan. Toinen ryhmässä vastannut nuori laittoi minulle viestillä kokemuksistaan. Näitä haastatteluista en nauhoittanut, mutta tein niistä muistiinpanot itselleni. Tarkoitukseni oli kartoittaa monipuolisesti, mitä haasteita nuoret kohtaavat muuttaessaan Aurinkorannikolle ja toisaalta mitä he sieltä saavat, eli mitkä motiivit ajavat muuttamaan ja pysymään paikassa.

Opinnäytetyötä varten haastattelin jaksoni alussa kolmea nuorta, jotka ovat asuneet Fuengirolassa yli kolme kuukautta. Näistä haastatteluista tein pelkästään muistiinpanot. Kaikki kolme haastateltavaa olivat lähteneet Fuengirolaan eri syistä, mutta kokemuksissa tuntui olevan jaettuja

asioita. Yksi nuori oli lähtenyt Fuengirolaan opiskelemaan, toinen töiden perässä ja kolmas työuupumisen jälkeen etsimään uutta alkua. Kaikilla oli haastatteluhetkellä asunto. Kaksi oli töissä ja yksi eli tuilla ja teki vapaaehtoistyötä.

Kuten aiemmissa tutkimuksissa (esim. Karisto 2004), myös näiden nuorten puheissa kävi ilmi Fuengirolaan lähtemisen hyvinä puolina ilmasto ja halpa elintaso. Erityisesti pidempiaikaisen asumisen mahdollistaa koulutautumis- ja työmahdollisuudet suomen kielellä. Nuoret olivat tulleet yksin maahan ja jokaisella yhteisöllisyys nousi yhtenä tärkeimpänä teemana esille. Koulun ja työn kautta on paremmat mahdollisuudet tutustua ihmisiin. Koska nuorten omat lähiverkostot ovat Suomessa, täytyy ne rakentaa uudestaan Espanjassa. Kaksi haastateltavista nostivat esille vahvan yhteisöllisyyden omassa porukassaan. Toisista pidetään huolta ja tuetaan eri tilanteissa. Toisaalta nuorin haastateltavista koki juuri yksinäisyyden ongelmaksi, sillä hän ei tiennyt, missä tutustua oman ikäisiin suomalaisnuoriin. Espanjalaisiin tutustuminen taas vaatii hyvää kielitaitoa. Keskusteluissa tuli esille käsite ”Fugekaverit”, jolla tarkoitetaan ihmisiä, joiden kanssa hengailaan olosuhteiden takia Fuengirolassa, mutta heitä ei koeta oikeiksi ystäviksi.

Uran ja sosiaalisten verkostojen lisäksi haasteena on myös löytää sopiva koti. Asuntojen vuokrauskulttuurit, kielimuurit ja alalle päässeet huijarit tuottavat harmia asuntoja etsiville. Alueen kasvavan suosion takia asuntojen hinnat nousevat jatkuvasti ja yleinen asumistapa on yhteisasuminen toisten nuorten kanssa. Nuorten tarinoissa parhaimmillaan löydetään oman tyylinen ystävä asumiskumppaniksi ja asunto saadaan luotettavalta vuokranantajalta hyväkuntoisesta asunnosta. Pahimmillaan yllätykset alkavat jo saapuessa maahan, kun asuntoa vuokraavaa henkilöä ei tavoiteta. Muita yllätyksiä voi tulla esimerkiksi ylihintaisista sähkölaskuista, joista ei saada tositteita nähtäväksi tai vuokravakuutta ei saada takaisin, vaikka asunto olisi hyvässä kunnossa ja vuokrat maksettu. Aina ei riitä, että itse toimii hyvänä asukkaana. Yhteisesti vuokratusta asunnosta voi myös tulla häätö, jos kaikki asukkaat eivät ole maksaneet vuokriaan tai joku on käyttäytynyt häiritsevästi.

Haastateltavista jäi kuva rohkeina ja luovina nuorina. Espanjaan muuttaminen ei ole ollut aina helppoa ilman tukiverkostoa, mutta se on kasvattanut monia taitoja. Nuorten kohdalla asuminen ei ole pysyvää tai ajallisesti rajattua. Osa asuu välillä Espanjassa ja välillä Suomessa riippuen esimerkiksi työtilanteesta. Euroopan sisällä on helppoa ja usein edullistakin matkustaa maiden välillä. Vaihtuvien tilanteiden vuoksi ei aina edes ilmoitauduta Fuengirolaan kirjoille, mikä puolestaan hankaloittaa suomalaisasukkaiden tarkkaa laskentaa.

5.5.2 Kenttäjakso puistossa

Tutkimusjaksoni kahden ensimmäisen kuukauden aikana en nähnyt kadulla paljoakaan nuoria. Kolmas eli viimeinen kuukausi Fuengirolassa muutti taas opinnäytetyöni suunnan, tällä kertaa kohti alkuperäistä kohderyhmää. Ilmat olivat muuttuneet lämpimiksi ja puistossa alkoi olemaan jo pysyvästi väkeä. Vanha ystäväni vuosien takaa oli tullut alkukuusta Fuengirolaan. Hän tunsu osan puistossa olevista henkilöistä ja lupasi auttaa löytämään sopivia haastateltavia. Aluksi hän ja yksi kadulla asunut nuori kertoivat omia kokemuksiaan katuelämästä Espanjassa. Nämä kertomukset toimivat minulla esihaastatteluina, eikä niitä nauhoitettu.

Seuraava vaihe oli lähteä puistoon tutustumaan siellä eläviin ihmisiin ja etsimään sopivia haastateltavia. Ystäväni alustus toimi hyvänä vauhdittajana päästä jutulle porukan kanssa. Tekstissä on nimet muutettu.

Kenttäpäiväkirja, toukokuu 2017

Sovittiin vanhan tuttuni Jarkon kanssa, että nähdään seitsemältä ja mennään yhdessä puistoon. Hän oli jo etukäteen puhunut porukalle, että kaveri tulee tekemään tutkimusta nuorista suomalaisista. Kaikki olivat kuulemma olleet mielellään auttamassa, ainoastaan yksi oli kysellyt, paljon siitä maksetaan.

Puistossa vastaanotto oli kovin hyvä. Jarkko esitteli minut erityisesti muutamalla ihmiselle, yhdelle nuorelle tytölle ja yhdelle pojalle. Muihin tutustuin viettäessäni aikaa ihmisten kanssa. Olin aika tavallisissa vaatteissa (farkkushortsit ja hi-haton paita) ja hiukset letillä, ei paljoa meikkiä. Se, että olen itse selvinpäin ja kerron heti mitä teen puistossa, ovat mielestäni avaintekijät tutkimuksen kannalta.

Nuori tyttö kertoi mielellään osallistuvansa haastatteluun, mutta oli juuri ottanut jotain, sanoi olevansa myöhemmin paremmassa kunnossa. Hän ehti kuitenkin kertoa, että olisi mukavaa, jos pääsisi tekemään jotain hyödyllistä ihmisten eteen, kuten auttamaan vanhuksia tms. Ihmiset tarvitsevat mielekästä tekemistä ja haluavat auttaa muita. Yhden nuoren miehen kanssa juttelimme pitkään, mutta sovimme varsinaisen haastattelun myöhemmin.

Muutaman kanssa ehdittiin jutella vaan hetki. Yksi nukkui penkillä. Vanhempi mies tuli kivusta tärysten puistoon ja Jarkko tarjosi heti kipulääkettä. Paikalle tuli myös Shamaani, jonka kanssa juttelimme auttamisesta, olenko täällä auttamassa näitä nuoria. Vastasin en oikeastaan. Shamaani kysyi,

haluanko auttaa heitä auttamaan itse itseään? Vastasin kyllä. Hän sanoi, että auttaminen on antaa avaimet elämän mahdollisuuksiin. Viisas Shamaani, sain energiakiven häneltä.

Puistossa olemisen jälkeen jäi oikein hyvä mieli. Vastaanotto oli oikein lämmintä ja sai taas huomata miten nämä ihmiset haluavat auttaa muita. Ehkä Jarkon pohjustus oli auttanut, sillä kukaan ei kyseenalaistenut tutkimustani, enemmänkin halusivat antaa ideoita mitä muuta voisi tehdä. Ja taas huomasi miten ihmiset haluavat auttaa muutenkin muita, kuten tehdä vapaaehtoistyötä. Näiden ihmisten hyvä sydän ja halu auttaa on ohitettu. Heidät nähdään puiston narkkareina, jotka aiheuttavat pahennusta. Heillä ei ole helppoa, ulkona asuminen ja varattomuus luovat paljon turvattomuutta ja osallisuutta rikollisuuteen antavana tai ottavana osapuolena. He eivät taivu kaikkiin yhteiskunnan normeihin, mutta heillä olisi paljon annettavaa yhteiskunnalle, jos saisivat mahdollisuuden.

Tämä ensimmäinen kerta puistoporukoissa avasi minulle tien havainnoimaan heidän pariin ja olinkin lähes päivittäin siitä lähtien ainakin käymässä siellä. Puistossa olevat nuoret puhuivat paljon leimattuna olemisesta. Koska vietin aikaani kadulla heidän kanssa, jouduin myös itse miettimään samaa omalta kohdaltani. Toisaalta, jos ulkopuoliset laskevat minut samaan porukkaan, voisin päästä paremmin käsitykseen siitä, millaisten katseiden alla kadulla ihmiset elävät. Toisaalta taas en halunnut antaa tarkoituksella muuta kuvaa kuin mitä olen, joten taktiikkani oli olla oma itseni. Pukeuduin ja meikkasin kadulle mennessä kuten minä tahansa muuna päivänä ja tilanteen vaatiessa kerroin aina avoimesti opinnäytetyöstäni.

Kenttäpäiväkirja, toukokuu 2017

Yhden nuoren kanssa olin sopinut haastattelun iltapäiväksi puistoon. Hän ei ollut paikalla, mutta kaupan edessä vilkutteli tuttuja. Menin heidän kanssa juttelemaan ja otin lennosta toisen haastatteluun. Oli mielenkiintoista olla porukoissa kaupan edessä. Näki ihmisiä, jotka toivat nuorille jätskiä, hymyilivät ja heitä jotka katsoivat pahasti. Yllensä suomalaiset katsoivat pahasti. Mietin itsekin, leimataanko myös minut nyt, koska ohi meni suomalaisia ja muita salikaveereita. Päätin, ettei se saa haitata. Oli ainoastaan mielenkiintoista tutkimuksen kannalta miten ihmiset suhtautuvat. Haastateltava puhui myös paljon leimaamisesta, miten saa eri kohtelua vain sen takia, että hengaa puiston porukoissa. Kuitenkin hyvää väkeä ovat.

Olin puistoporukassa pääsääntöisesti aina valoisaan aikaan ja lähdin siinä kohtaa, jos ihmiset alkoivat olla sekaisin. Päästyäni paremmin porukoihin

sain myös yleensä heti kuulla mitä edellisenä iltana tai yönä oli tapahtunut. Minulle heräsi tunne, että yksi tärkeä roolini oli myös olla selväpäinen kuuntelija. Tunsin oloni turvalliseksi koko ajan, mutta ajattelin myös ennakoita mahdollisia ikäviä tilanteita. Kaikkea ei voi kuitenkaan ennakoita. Pääsin myös pari kertaa todistamaan kohtaamisia paikallisen poliisin kanssa ja kerran myös minä toimin epäilytyinä.

Kenttäpäiväkirja, toukokuu 2017

...juuri kun olisi alkanut soittaa taustaa, tuli poliisit paikalle. Mukana tuli vaalea tyttö, joka osoitti vieressäni olevaa Jarkkoa, että tuo. Tytön laukku oli ilmeisesti varastettu heidän autosta. Jarkko oli ihan ihmeissään syyttelystä, olihan hän ollut kanssani viimeiset kolme tuntia ja olimme juuri tulleet puistoon kahvilta. Poliisi halusi nähdä myös minun reppuni. Tietysti näytin, mutta yllätyin kohtelusta. Nähtyään läppäri repussani, poliisi kysyi tytöltä, onko tämä sinun. He etsivät laukkuja ja läppäri minulla sai epäilemään, että se olisi tytön. Koitin selittää, että ihan oma on. Onneksi tyttö sanoi, että ei ole hänen. Jäin miettimään kumpaa olisi uskonut, jos tyttö olisi väittänyt omakseen.

Jarkko joutui myös tyhjentämään koko kassinsa. Eräs nuori koitti mennä kysymään tytöltä lisää tapahtumasta, mutta tämä siirtyi syyttämään yleisesti, että joku meistä on varastanut hänen omaisuutensa. Poliisit ottivat useiden viinat pois ja kysyivät joidenkin papereita. Neljän poliisin voimalla he tutkivat roskikset ja kaivot, samalla sadettajat olivat päällä, että nurmikolta poistutaan nopeammin kastuneiden tavaroiden kanssa.

Loppupelissä olin vain kolme viikkoa kadulla, mutta jälkeinpäin ajateltuna onneksi jakso ei ollut pidempi. Aloin kuulla yhä hurjempia asioita ja toisaalta kiinnyin kaduilla oleviin ihmisiin. Kentän imu oli valtava ja sen takia lähtö Suomeen ja pieni etäisyyden otto ennen aineistoon palamista oli tarpeen. Pienessä ajassa totuin hektisyyteen ja mitä kummallimpiin tapahtumasarjoihin. Jäin pohtimaan sitä, miltä elämä näyttää heidän näkökulmasta, jotka sitä pidempiaikaisesti elävät.

Kenttäpäiväkirja, toukokuu 2017

Poliisit olivat eilen käyneet tyhjentämässä kaiken. Sillan alta patjat yms. oli siivottu pois. Myrsky oli nukkunut nurmikolla ilmeisesti yksin. Vertti oli heilunut veitsen kanssa ja puukottanut jotain (ei onneksi vakavasti). Muu porukka oli tullut väliin. Edellisen päivän kireä ilmapiiri ja jo iltapäivällä pihalla oleminen näkyi illalla. Nainen, joka oli vetänyt xanorit vii-

nalla, tultiin hakemaan ambulanssilla. Kuulemma täytyi laittaa adrenaliinia, että saivat sen verran eloon, että 4 ihmistä pystyi nostamaan ylös. Yksi nuori soitti juuri kuolleelle läheiselle tekemänsä sävelmän. Oli iloinen, että oli saanut pitää hautajaiset rannassa.

Kuva 7: Sillan alla

Mietin myös omaa paikkaani havainnoinnin aikana. En ollut yksi heistä, toisaalta en työntekijäkään. Mielestäni minut otettiin aika hyvin sellaisena kuin olen, opinnäytetyötä tekevänä ihmisenä, joka aidosti välittää heistä. Puistoporukka antoi käyttööni tietojaan ja kokemuksiaan, ja minä puolestani toimin heille kuuntelijana, joka lupasi viedä asioita eteenpäin. En missään nimessä kuitenkaan edes yrittänyt olla etäinen tutkija. Sosiaalitutkimuksessa on erilaisia näkemyksiä empatiasta tiedonkeruussa, mutta sitä pidetään myös enemmän resurssina kuin kritiikittömänä tapana (esim. Granfelt 1998; Karisto 2004)

Kenttäpäiväkirja, toukokuu 2017

Porukan kanssa ollessa jopa pelkää kuulevansa liikaa. Näillä ihmisillä (kaikenikäisillä) on kova tarve puhua asioistaan ja traumaista, mutta kaikkia ei voi tai ehdi auttaa ja toisaalta pitää suojella itseä. Etenkin kun teen opinnäytetyötä. Kun mies alkoi lävistää sormienväläään piikillä, oli aikani lähteä. Koitin vielä vahvistaa hänen positiivista puolta, piti aikaisemmin huolta koiran juomasta ja tarjosi minullekin puhdasta ja nättiä käytettyä fleecettä, jonka oli saanut (hyväntekeväisyyspaikasta?). Mies koitti sanoa, että ei tekisi ikinä minulle pahaa ja jos joku muu tekisi pahaa, niin hän hoitaisi. Koitin sanoa, että älä tee itsellesikään mitään.

***

(Haastateltava) Kiitti kuuntelusta ja sanoi minun kannattavan alkaa psykoterapeutiksi. Sanoi myös, että haastattelut on tosi hyvä juttu, kun porukka alkaa miettimään omaa elämää ja mihin suuntaan haluavat lähteä.

***

Toisaalta muutamat nuoret miettivät olenko koko ajan työntekijäroolissa. Että tykkääkö heistä ihmisinä muutenkin. Sainoin, että teen opinnäytetyötä, koitan olla olematta työntekijä, mutta se on mitä osaan ja haluan käyttää sitä taitoa heidän hyväksi. En muutenkaan ole siellä auttamassa ihmisiä. Mutta jos voin edistää ihmisten itsereflektiota ja löytämään omia unelmia ja vahvuuksia, niin se on hyvä.

En etukäteen edes ajatellut, että päätyisin rooliin, jossa myös minun koettiin tuovan jotain näiden ihmisten elämään. Kyseessä oli vastavuoroinen prosessi. Näiden kaikkien ihmisten ansiosta sain parempaa aineistoa kuin mitä uskalsin toivoa. Olen iloinen siitä, että jollain tavalla olen voinut tuoda hyvää myös heidän elämään. Toisaalta annetussa asemassa on myös riskit. On mahdollista, että aloittaa jotkut ajatteluprosessit ja sen jälkeen jättää ihmiset yksin niiden kanssa. Koska lähdin kuitenkin takaisin Suomeen, oli mielestäni tärkeää korostaa, etten toimi työntekijänä.

Nuorten haastattelut toteutin kentällä. Huomasin, että tarkkojen aikataulujen sopimisen sijaan oli paras katsoa sopiva hetki haastattelujen toteuttamiselle. Kolme nuorta haastattelin kadulla ja yhden sisätiloissa. Nauhoitin nämä kaikki haastattelut ja litteroin ne sana sanalta poistaen osan tupla- ja täytesanoista. Haastateltavien ei täytynyt olla selvinpäin, mutta katsoin, että jokainen oli haastattelukunnossa ja olivat hyväksyneet haastateltavana olemisen ennen ja jälkeen haastattelun. Poistin haastateltavien tunnistetietoja jo litteroinnin aikana. Koska kyseessä on tiettyyn alueeseen rajatut helposti tunnistettavat henkilöt, haluan varmistaa heidän anonymiytensä mahdollisimman tarkasti.

Haastatteluihin lähdin ilman pikkutarkkaa suunnitelmaa kysymyksistä ja haastattelujen etenemisestä. Halusin luoda mahdollisimman rennon ja luottavaisen tunnelman, jotta haastateltavat pystyisivät tuomaan esille mahdollisimman monipuolisesti nuorten elämään liittyviä asioita. Haastateltavat tietävät paremmin tutkittavasta ilmiöstä ja esimerkkinä toimi Antti Karisto (2004), joka myös kirjoitti puhuneensa haastateltavien kanssa yleisesti tutkittavista asioista. Hän myös testasi teoriaa tai hypoteesia kohderyhmällään ja koki sen toimivaksi tavaksi saada palautetta. Esi- ja varsinaisissa haastatteluissa kysyin nuorilta jossain vaiheessa, mitä mieltä he olivat tietyistä asioista, joita olin kuullut aikaisemmin muilta ihmisiltä.

6 TULOKSET

Edellisessä kappaleessa esittelin tarkemmin mitä tapahtui kenttäjaksoni aikana ja mikä on tutkimukseni aineisto. Tässä luvussa kerron, miten nuoret kuvasivat elämäänsä Fuengirolan kadulla eli asunnottomuus kulkee mukana yhteisenä teemana koko luvun ajan. Tulosluvun olen jaotellut osallisuuden käsitteen mukaisesti ja tarkastelen nuorten osallisuutta ja osattomuutta having, acting ja belonging ulottuvuuksien kautta. Aloitan luvun kertomalla, miten nuoret päätyivät lähtemään Aurinkorannikolle ja lopetan siihen, millaisia näkemyksiä haastatelluilla oli kadulla asuvien tuen tarpeesta.

6.1 Lähtötilanne ja odotukset Fuengirolasta

Opinnäytetyön aiheen tarkentuessa kenttäjaksoni viimeisellä kolmanneksella tein varsinaiset haastattelut neljälle kadulla asuvalle nuorelle. Koska kyseessä on helposti tunnistettava joukko nuoria, en erittele jokaisen tarinaa. Haastateltavat nuoret olivat iältään 20–30-vuotiaita ja heistä kaksi oli naisia ja kaksi miehiä. Fuengirolaan alueella he olivat asuneet satunnaisesti tai pysyvästi vuodesta muutamiin vuosiin. Kaikki halusivat osallistua haastatteluihin ja toivoivat sitä kautta voivansa vaikuttaa positiivisesti myös muiden nuorten asioihin ja poliittisiin päätöksiin.

Mut sit siin on oikeesti se, että pitää painottaa mitä Suomessa luvataan, niin mitä täällä tapahtuu on oikeesti lumetta. Siis sekin, et mäkin tulin tänne, suurin osa suomalaisista jota on tullu tänne. Ollaan haaveiltu jotain paratiisisaari, et kaikki tulee natsaa ja siel on duunit, kämpät, kaikki natsaa. Niin sitten tulee duuniin, saattaa olla pari kuukautta. Sen jälkeen jos ei ookaan hyvä myyjä, niin lennät pihalle duunista. Ja sen jälkeen ei oo rahaa maksaa vuokraa, koska ei oo liksaa. Ja sit sen jälkeen on kadulla. Suomalaisia nuoria huijataan tosi helposti. (Haastateltava 2.)

Osan haastateltavista taustalta löytyi rankkoja kokemuksia lapsuudesta ja nuoruudesta, joten turvaton elämä oli yksi yhdistävä tekijä. Muita yhdistäviä tekijöitä olivat kesken jääneet koulutukset sekä runsas päihteidenkäyttö ja eläminen paljon päihteitä käyttävien kanssa. Myös rikollisuus ja laitoksissa asuminen tuli esille nuorten kertomuksissa. Ulkomaille muutto oli usealle mahdollisuus uuteen alkuun. Espanjasta toivottiin parannuksia niihin asioihin mitä Suomesta ei saatu. Nuorisotyöttömyyden aikana helposti saatava puhelinmyyntityö aurinkoisessa ja edullisessa ympäristössä toimi monelle houkuttimena Fuengirolaan muuttamiselle. Työ nähtiin myös mahdollisuutena hyvinvoinnin lisäämiselle päihteiden käytön vähentämisen myötä.

Löydettiin netistä Fuengirola ja myyjiksi pääsee tänne ja tällä palkalla. Ja ihan läpällä heitettiin, että mennään. Muutetaan silti oikeesti meidän elämämme, eikä jatketa tätä narkkaamista. Pistettiin hakemukset, tultiin tänne. Sama meno jatku. (Haastateltava 1.)

Työ pelkästään osoittautui riittämättömäksi keinoksi muutokseen. Työn raskaus, palkanmaksujen viivästyminen ja halvat päihteet vaikeuttivat monen yhteiskunnallista integroitumista. Myös sosiaaliset suhteet olivat yksi syy lähtöön ja uuteen alkuun. Fuengirolaan muutettiin eron jälkeen tai vaihtoehtoisesti kumppanin perässä. Osa nuorista kuvasi, että Suomeen ei jäänyt montaakaan läheistä ihmistä. Fuengirolassa tiivis yhteisö toimi turvana monella tasolla.

Siis mun kumppani petti mua ja oli tosi vaikee päästä siitä yli. Ja sit mä aattelin, että tarvin ihan uuden alun, oli kaikki yhteiset kaverit ja kaikki. Sit mä vaan päätin, että mä lähen pois. Lähin pakoon alun perin. Suomessa oli vaikeeta ja sit mä tulin tänne.

Sit mä tulin tänne, että mä saan uuden alun. Ja sit näist on tullut tavallaan semmonen oma juttu. Että mä voin tulla tänne ja kaikki pitää musta huolta. Kun Suomessa ei ollut sitä niin, kaikki pyöri vaan huumeitten ympärillä. (Haastateltava 3.)

Uutta alkua kuvattiin myös toiminnan tasolla. Suomen järjestelmän ei koettu tarjoavan sopivia mahdollisuuksia työn ja elämisen suhteen. Espanjassa puolestaan oli mahdollisuus jättää nuoruuden virheet taakse, eikä perinteiseen kouluopiskeluun sopimattomuus ollut esteenä työmahdollisuuksille.

Mutta ei tos ihmiset mitään onnettomia oo. Silti, vaikka... joo. Osa on, kaikki nyt on välillä, joskus onneton, surullinen. Ne nyt on normaaleita tunteita. Mutta niinku pääsääntöisesti, niin kyl tossa enemmän nauretaan kuin itketään. To son ihmisiä kenellä ei varmaan ilmeisesti, enmä tiiä. Mä oon täällä kun mulla ei Suomessa oo mitään. Ja vaikka mulla olis Suomessa jotain, niin mä olisin täällä, koska täällä on paljon... Täällä pääsee kouluttamatta, täällä on töitä helvetin paljon. Täällä on suomalaisia yrityksiä. Täällä on silleen, täällä pystyy menemään duuniin ilman, että ulosottomies varastaa kaikki rahat sulta. Esimerkiks Suomessahan tää systeemin on semmonen, että esimerkiks mä en voi mennä töihin, koska mun ei kannata mennä töihin, koska mä saan tuchia nostamalla enemmän rahaa kuin töihin menemällä. Niin niin tota, ei se oo kovin fiksu systeemi mun mielestä. Jostain

(vuosimäärä) vuotta vanhoista asioista joutuu vielä kärsimään, tiäksää vittu, varmaan vielä 40 vuotiaana, lopuikänsä. (Haastateltava 4.)

Yksi puolestaan kuvasi raskaan arjen tuoman burn outin takia jääneensä Espanjaan. Osa haastateltavista oli puolestaan lähtenyt pakoon Suomessa odottavia rangaistuksia. Oli selvää, että nämä nuoret eivät ole ohjailtavissa keppien avulla. He haluavat toteuttaa itseään ja mieluummin jättäytyvät pois yhteiskunnan toimista (kuten työ, raha, asuminen), jos se ei muuten ole mahdollista. Nämä nuoret olivat myös nähneet ja kokeneet paljon vaikeita asioita, joten katuelämä Fuengirolassa koettiin joskus jopa turvallisemmaksi kuin eläminen Suomessa.

Haastattelija: Mitä sä ajattelet ihmisten taustoista, minkälaisista taustoista ne tulee?

Haastateltava: Tulee aika rankoista taustoista. Tulee tota huumemaailmasta, alamaailmasta, rikollisesta maailmasta, vankilataustalla olevia ihmisiä. Tällasia ihmisiä joilla ei yksinkertaisesti ole tuolla Suomessa minkälaiseen inhimilliseen elämään mahdollisuuksia edes. Niin niillä on parempi elämä vaikka tossa puistossa asumalla kuin Suomessa niin kuin mitenkään päin. (Haastateltava 4.)

Nuoret kokivat myös, että uudessa paikassa voit jättää menneisyyden leimat pois ja tulla hyväksytyksi omana itsenään. Kukaan ei tunne ja on mahdollista aloittaa alusta ja kehittää itseään myös persoonan tasolla. Fuengirolassa asumisen hyvinä puolina pidettiin leppoisaa ilmapiiriä, jota monet kuvasivat oman ja muiden ihmisten hymyilyn kautta.

Haastateltava: Täällä voi käyttäytyä vapaammin

Haastattelija: Millä tavalla?

Haastateltava: Koska täällä sä voit olla oma ittes. (Haastateltava 2.)

Nuorten tulevaisuuden toiveet ja tavoitteet olivat kuitenkin hyvin tavallisia. Nuoret haaveilivat perheestä, mielekkästä työstä, asunnosta, harrastamisesta ja mahdollisuuksista toteuttaa itseään. Osalle Suomi oli vielä vaihtoehtoinen asuinmaa ja sinne todennäköisesti aiotaan palata ainakin joksikin aikaa, mutta monelle ulkomailla asuminen näytti olevan tärkeä arvo.

Kun mäki oon aina halunnu sen, mä haluisin perheen ja lapsia ja talon. Siis sellasen normaalin suomalaisen perinteen. (Haastateltava 3.)

Esihaastattelussa ja havainnoinnissa tuli esille, että kadulla asuu tai viettää aikaa paljon luovia ihmisiä. Puistossa ollessani näin usein ihmisiä pyörittelemässä renkaita tai soittamassa ja laulamassa.

Mitä haluisin tehdä. Haluisin tehdä koruja, vaatetussuunnitelu, kaikki tämmönen. Taide ja vaatteet. (Haastateltava 1.)

Alla olevassa taulukossa (Taulukko 1) on tiivistelmä Suomesta lähtemisen syistä.

Suomesta Fuengirolaan lähtemisen syitä			
	Having	Belonging	Acting
Kohti jotain	Työmahdollisuudet Elämäntapamuutokset	Perhe Parisuhde Uusia sosiaalisia kontakteja	Vaikuttamismahdollisuudet omaan elämään Itsensä löytäminen Omana itsenä oleminen
Pois jostain	Burn out Päihteidenkäyttö Velat	Erot Epätyydyttävät ihmissuhteet	Pakoon rangautuksia Epätyydyttävä järjestelmä Stigmat ja roolit

Taulukko 1: Suomesta Fuengirolaan lähtemisen syitä

Nuorten päätymistä asunnottomaksi kuvataan toisaalta ikävinä sattumien sarjoina, toisaalta taas osittain omana valintana. Harvan tarina kuitenkaan alkaa siitä, että lähdetään suoraan kadulle. Kaikilla nuorilla oli ollut asunto, josta he olivat joutuneet eri syistä luopumaan. Yhdellä työnantaja ei ollut maksanut palkkoja, toinen puolestaan irtisanottiin, koska ei päihteiden takia pystynyt panostamaan työhön. Muilla taas asunto oli irtisanottu kämpäkaverin takia, eikä rahaa ollut itsenäiseen asumiseen. Asunnottomuus näytti olevan myös jaksottaista. Välillä joku tuttu majoitti tai pääsi asumaan kimppakämppiin. Ylimajoitetut kimppa-asunnot ja etenkin päihteiden täyttämä elämä aiheutti usein irtisanomisia.

Ja muutama kuukausi sen jälkeen lopetin työt. Meni kuukausi niin, että dokasin. Ja menin kuukauden jälkeen takas sinne työpaikalle, että nyt voisin tulla. Ei ne antanut mulle enää työpaikkaa takas. Muutin kadulle sitten. (Haastateltava 1.)

Minimillä pärjääminen vähensi riippuvuutta yhteiskunnan pakoista ja antoi kokemuksen omista vaikuttamismahdollisuuksista. Kadulla asuminen

mahdollisesti myös kuulumisen yhteisöön. Suomeen lähteminen ei ole osalle yhtään parempi vaihtoehto, sillä siellä koettiin odottavan vain rangaistuksia, pakkoja ja epämielisiä ihmisiä. Osalta nuorista puuttuu Suomessa huolehtiva lähiverkosto, toisilla taas vanhemmat kokevat auttavansa laittamalla valinnoista vastuun lapselleen. Tilapäinen asuminen kadulla nähtiin myös kasvattavana kokemuksena.

6.2 Having

6.2.1 Raha

Kadulla elävien kertomusten mukaan harva heistä tienaa verollista tuloa tai saa tukia Suomesta. Joillakin on eläke ja osa voi saada hetken muuta etuutta. Nuorten haastatteluissa yhdeksi arvoksi näytti nousevan mahdollisimman vähällä rahalla pärjääminen. Ruokaa sai lähes päivittäin eri tahoilta, kuten kirkoilta ja yksityisiltä. Osa ruuasta tuodaan suoraan puistoon, osa haetaan paikan päältä. Asumiskustannuksia ei luonnollisesti tule ja etenkin kesällä pärjää lämpötilojen puolesta kadulla, vaikka monen toiveena silti on oma asunto. Euron viinipulloja ja halpaa olutta haetaan viereisestä kaupasta. Vaatteet ja tavarat saadaan dykkaamalla. Omaan rahaa kerätään esimerkiksi kerjäämällä tai tekemällä katutaidetta.

Et Fuengirola on paras paikka elää, jos haluat elää kadulla. Täältä saat, on turisteja. Jos osaat tehdä pikkasen jotain, no pelkästään kerjäämälläkin sinä saat rahaa. Haluisin, yleensä ite kerjään, koska en osaa tehdä ite niin paljon mitään. Mutta minä haluisin, että olis jotain tarjottavaa. (Haastateltava 1.)

Rahan puute näkyy myös yhteisöllisenä toimintana. Kadulla asuvaa porukka toimii yhteisen talouden tavoin. Jos yhdellä on rahaa, ruokaa tai päihteitä, niin ne jaetaan muiden kanssa.

Mä veikkaan, et meille kaikille se tärkein syy, miten raha on parasta, niin sen merkitys on, että kaikki hyötyy. Mut kyl jos jollain on rahaa ja jollain ei oo, niin kyl se on aina ollu. Kaikki safkat, juomat. Koska ei oo kuitenkaan nälkää joutunut näkee tai janoo kuollu. (Haastateltava 1.)

Rahattomana oleminen näyttää olevan arvovalinta oman toimijuuden suhteen. Kun yhteiskunnalla ei ole tarjota mielekästä työtä ja tekemistä, niin mieluummin tingitään rahan tuomasta perusturvallisuudesta, kuten asunnosta ja monipuolisesta ravinnosta. Tärkeää näyttää olevan tietty vapaus toteuttaa olla ja toteuttaa itseään. Moni ihminen kuvaili puistossa olevia ihmisiä hyvin luoviksi ja usein siellä näkyikin erilaista katutaidetta.

Rahattomana kadulla oleminen voi olla myös vaihe nuoren elämässä eikä jää pitkäkestoiseksi tilaksi. Lähes kaikkien tulevaisuudentoiveissa oli perusturvallinen elämä, johon kuului perhe, asunto ja työ, josta sai sen verran rahaa, että pystyy itsensä elättämään. Moni myös haki töitä, vaikka päihteidenkäytön takia kaikki eivät vielä olleet kokopäivätyöhön työkuntoisia.

6.2.2 Päihteet

Päihteidenkäyttö on iso osa kadulla olevien arkea. Espanjassa päihteet ovat Suomeen verrattuna edullisia ja kaikkea on helposti saatavilla. Nuorten kertomuksissa tuli esille, että monet olivat jo aikaisemmin eläneet paljon päihteitä käyttävien kanssa ja / tai käyttäneet itse runsaasti päihteitä ennen Espanjaan tuloa. Päihteet myös näyttävät määrittävän omalla tavallaan päivärytmiä kadulla.

Haastattelija: Mistäs alotetaan. Vaikka siitä, että minkälaista elämä on tuolla puistossa. Mikä on semmonen tavallinen päivä mitä siellä tapahtuu?

Haastateltava: Tavallinen päivä mitä siellä tapahtuu on semmonen, että ihmiset heräilee kaheksan aikaan ja alkaa kokoontua sitten siihen puistoon oottelemaan, että se Mercadona aukee. Ja sit siitä lähetään kantamaan ensimmäisenä kaljaa siitä Mercadonasta. Ja sit aletaan dokaan siinä, jengi alkaa dokaan siin puistossa. Sit ootetaan, että Supercore aukee, että saa kylmää kaljaa. Sit jengi lähtee hakee sieltä kaljaa. Sit siihen tulee lisää ihmisiä. Sit sinne tulee nää espanjalaiset. Ja tanskalaisia ja norjalaisia, keitä nyt muita onkaan.

Haastattelija: Mutta ne ei asu siellä puistossa?

Haastateltava: Jengi dokaa siinä ja kuuntelee musiikkia ja pyörittelee, tekee milloin mitäkin. Ei siin paljon, ootsä nyt nähnyt. Ei siinä paljon muuta tapahdu. Päivittäin sitä samaa. (Haastateltava 4.)

Vaikka osalla on muuton tarkoituksena ollut uusi elämäntapa ja vähemmän päihteidenkäyttöä, harvalla se on kuitenkin vähentynyt. Enemmän tarinoita kuuli nuorilta sellaisista henkilöistä, jotka kohtuullisen nopeastikin ovat saaneet itsensä huonoon kuntoon.

Vitun viisaita ihmisiä, ketkä on ihan chillisti ja yhtäkkiä ne on silleen rappiolla. Se rappio on, et ne ei ees, ne on semmonen porukka. Aina autetaan, mut se ei oo kiva kuiteskaan kattoo siinä vieressä kun on nähny koko tilanteen miten toi tapahtuu. Ja miten nopeesti. (Haastateltava 2.)

Suurin osa puistossa olevista käytti alkoholia, pääasiassa olutta ja viiniä. Muista päihteistä kannabis näytti olevan yleisin. Osa käytti huumausaineita ja osalla oli runsastakin sekakäyttöä. Mielenkiintoista kuitenkin oli,

miten samassa porukassa vietti aikaa hyvin erilailla päihteitä käyttäviä henkilöitä. Päihteistä kiinnostunut nuori saa helposti erilaisia päihteitä. Toisaalta kadulla asuvista kaikki eivät käyttäneet huumeaineita, joten omilla periaatteilla näytti olevan vaikutusta päihteidenkäyttöön, eikä ryhmä ohjaa merkittävästi sen suhteen.

6.2.3 Terveys

Kadulla asumiseen liittyy paljon turvallisuus- ja terveysriskejä. Ensinnäkin kadulla on paljon erilaisia hyönteisiä ja eläimiä, jotka levittävät tauteja. Infektioalttius puolestaan kasvaa entisestään päihteidenkäytön myötä, jolloin sattuu enemmän tapaturmia ja piikkihuumeidenkäyttäjillä pistokohdat voivat tulehtua. Päihteidenkäytön takia kipukynnys voi olla korkeammalla ja apua ei haeta varhaisessa vaiheessa. Kadulla apua tarjoaa Punainen Risti ja nuoret hoitavat olemassa olevilla välineillä toisiaan.

On toi punan risti. Ne antaa siteet ja puhistaa. Meil on puhistustarvikkeet tuolla sillan alla. Nyt yks kaveri just lähti, et sen jalka oli varpaista polveen saakka täysin musta. Ja luuhun saakka menevä nyrkin kokoinen paise täynnä mätää. Ja nyt sitä ei oo näkyny, seei tullu viime yönä tonne noin. Me kuultiin, et poliisit oli vieny sen luultavasti sairaalaan. Toivottavasti. Koska se ei tajunu ite. Täällä ihmiset kuvittelee, et me pystytään elämään, et me pystytään parantamaan itemme vaan energian voimalla. Aina se ei oo mahdollista. (Haastateltava1.)

Kipukynnyksen lisäksi terveystalouteihin hakeutumiselle voi olla muita esteitä. Havainnointijaksolla juttelin muutaman kadulla olevan kanssa lähtemisestä terveystalouteihin. Jotkut kokivat parhaimmaksi hoitaa asian itse. Joidenkin puheissa epäselvyydet hoitoon pääsyn mahdollisuuksista ja hinnasta olivat esteenä avun pyytämiseksi. Eräs nuori puolestaan oli hyvin tyytyväinen Espanjan terveydenhoitopalveluihin ja kertoi esimerkiksi sopivan lääkityksen saamisen olevan helpompaa kuin Suomessa.

Terveyden suhteen eräs ongelmallinen asia on tartuntataudit. Kadulla asuessa tartuntatautien leviämistä on vaikea pysäyttää silloin, kun eletään tiivisti yhdessä muiden kanssa. Rahan puute myös estää tarvittavan lääkityksen saamista. Esimerkiksi, jos löytyy syyhy, pitäisi kaikki lääkitykset ja huolehtia samanaikaisesti liinavaatteitten ja vaatteiden asianmukaisesta käsittelystä. Tämä taas on käytännössä lähes mahdotonta.

6.2.4 Turvallisuus

Mercadonan puistoa pidetään yleisesti turvattomana paikkana. Vaikka pääasiassa suurin osa ihmisistä näyttää käyttäytyvän hyvin ja kohteliaasti

muita kohtaan, tulee erityisesti päihteiden vaikutuksen alaisena epätoivottuja välikohtauksia. Vaikka kadulla olevat suomalaiset kertovat saavansa arvostelua erityisesti suomalaisilta, on paikka huomioitu myös muiden maiden medioissa (Kuva 9). Espanjalaiset poliisit näyttävän käyvän myös säännöllisesti kysymässä paikallaolijoiden henkilöpapereita.

SUR in English 18 June 2018

LOCAL | NATIONAL | GIBRALTAR | SPORT | LIFESTYLE | OPINION | WHAT TO DO | TRAVEL | PRINT EDITION | CLASSIFIED ADS | SUR.ES

LOCAL

Locals demand action over “unsafe” park in Fuengirola

A group of people, mostly from northern Europe, regularly meet in the park to take part in unsafe and unsanitary activities, such as drinking, drug taking and fighting

IVAN GELIBTER | FUENGIROLA Like 54
@IvanGelibter 15 June 2018 13:27

Neighbours of Fuengirola have demanded

Kuva 9: Lehtiartikkeli Mercadonan puistosta (@surinenglish.com)

Kadulla asuminen ja oleminen pimeään aikaan on myös selvä turvallisuusriski. Uhkina ovat yleisesti ryöstöt ja tavaroiden varastaminen sekä väkivallan kohteeksi joutuminen. Haastateltavat nuoret ovat eri keinoin varautuneet uhkiin. He kertoivat, että yksin ei nukuta ja mukana voi olla erilaisia varusteita, kuten veitsiä.

Se koko kesä oli niin rankkaa, kun en uskaltanut nukkua. Ja koko ajan joutu nukkumaan veitsi kädessä. Olla varuillaan.

***

Mä en nuku yksikseni. Mulla on aina joku vieressä nukkumassa, koska mä en oo tyhmä. (Haastateltava 1.)

Oon mä ollu yksin, mut on mulla usein kavereita kanssa. Ja siis ainahan mulla on mun koira mukana. (Haastateltava 2.)

Puisto on periaatteessa avoin kaikille, mutta taustalta löytyy eräänlaisia epävirallisia sopimuksia siitä, ketkä sinne ovat tervetulleita.

Haastateltava: Kaikki otetaan vastaan. Siis kaikki jotka osaa käyttäytyä. Ja ketkä kunnioittaa muita ihmisiä ja kenellä on, ihmisiä jotka. Siis kuka tahansa voi tulla sinne istumaan ja hengailemaan.

Haastattelija: Mitä se tarkoittaa, että osaa käyttäytyä?

Haastateltava: No siis tää, että sä et varasta, ei varasteta keltään mitään. Jos joku tarvii jotain jeesiä, niin sitä kuuluu yleensä auttaa, jos vaan pystyy. Ja sillai, että on vaan perushyvä ihminen. Kun auttaa ihmisiä, niin sit myös saa itse aina apua joka asiassa ja niin poispäin. (Haastateltava 4.)

Aikanaan tässä tällä hetkellä suomalaisten suosimassa puistossa oli enemmän espanjalaisia ja muun maalaisia. Edelleen puistossa näkyi myös muita suomalaisten kanssa liikkuvia ihmisiä, mutta he olivat vähemmistö. Havainnointijaksollani en myöskään kuullut, että puiston sillan alla olisi nukkunut muita kuin suomalaisia. Espanjalaisten kanssa tullaan tarinoiden mukaan pääsääntöisesti hyvin toimeen ja espanjalaisia myös kunnioitettiin. Sen sijaan marokkolaisten kanssa kerrottiin olleen enemmän hankaluuksia.

Rikollisuus hävinny huolella täältä. Mä on niin vitusti vetäny jengiä pataan ja heittäny niitä menee tuolta. (Haastateltava 2.)

Toisinaan myös oman porukan toiminta aiheuttaa pahennusta. Yleensä se liittyy liian sekaisin olemiseen ja sitä kautta tapahtuneeseen riehumiseen. Puistossa olevat tietävät, että saadakseen olla siellä, täytyy olla asiallisesti. Pääsääntöisesti ihmisiä pidetään hyväsydämisinä ja auttavaisina, mutta käyttäytyminen muuttuu välillä päihtyneenä, jolloin osa voi olla arvaamattomia. Puiston ulkopuolella tapahtuu myös asioita ja turvallisuusvaara voi kohdata esimerkiksi yökerhoissa.

Asioita, mitä mä en ees haluu mieltii. Siis kidnappaus, myynti jollekin vitun rikkaalle hintille. Täällä voi siis tapahtua ihan vittu mitä vaan. (Haastateltava 2.)

Kaikesta huolimatta Suomea ei pidetty aina sen turvallisempina vaihtoehtona. Lähes kaikki kertoivat itse eläneensä ympäristössä, jossa oli tapahtunut rankkoja asioita, kuten väkivaltaa, raiskauksia ja tappoja. Aikaisemman turvattoman elämän takia nykyistä elämäntapaa ei ehkä nähdä niin turvattomana kuin se monen ulkopuolisen mielestä on. Kenttäjaksoilla useampi suomalainen kertoi pitävänsä puistoa vaarallisena paikkana ja välttävänsä siellä asuvia henkilöitä. Samoin monessa suomibaarissa ”puistoporukaksi” kutsutut henkilöt eivät ole tervetulleita. On mahdollista, että tuttuus vähentää pelkoa.

Myös minä tunsin oloni turvallisiksi puistossa asuvien ihmisten kanssa, kun opin heitä tuntemaan. Toisaalta minulla on kohtuullisesti kokemusta nuorten ja päihteiden käyttäjien kanssa olemisesta, enkä ollut kuin pari kertaa puistossa pimeään aikaan ja poistuin aina silloin, kun meno alkoi mennä rauhattomaksi jonkun osalta. Isommilla konflikteilla näytti myös olevan yhteys vain tiettyihin henkilöihin ja tiettyihin päihteisiin.

6.3 Belonging

6.3.1 Yhteisöllisyys ja sosiaaliset suhteet

Kenttäjaksoni aikana ja haastattelujen kautta sosiaaliset suhteet näyttivät olevan isossa osassa elämää Fuengirolan kaduilla ja liittyvän moneen asiaan. Ensinnäkin kadulla olevien kesken näkyi tiivis yhteisöllisyys ja he kutsuivat toisiaan perheeksi. Samoin Espanjassa ihmisiä kuvattiin hymyilevimmiksi ja ulospäinsuuntautuneiksi. Hyvä ilmasto myös edesauttaa ihmisten kohtaamista ja ajan viettämistä ulkona.

Tää mistä mä täällä tykkään, niin sosiaalinen elämä mikä täällä on, tykkään siitä erittäin paljon. Täällä ollaan oikeesti tekemisissä ihmisten kanssa. (Haastateltava 2.)

Ihmisten kesken näkyi myös tiettyjä yhteistalouden merkkejä, kuten se, että yhteisö huolehti toisistaan jakamalla ruuat, juomat ja vaatteet. Yhdessä nukkuminen ja oleminen on myös turvallisuutta lisäävä asia. Vaikka ihmiset kuvasivat muita puistossa olevia läheisiksi, niin puheissa oli myös epäluottamusta toisia kohtaan. Nuoret tarvitsivat muita ihmisiä, mutta heillä ei ollut Suomessakaan muita läheisiä.

Mulla varmaan vähän se, että mä tutustun väriin ihmisiin ja sit se, että mä oon niin helposti vietävissä. Mut nyt mä haluan olla täällä, koska mulla ei oo Suomessa periaatteessa mitään.

***

No en mä varmaan oikeesti luota keneenkään noista, ketä tuolla on. Mutta se, että jos mulla joskus on ollu tosi paha olla, niin ne on kyllä auttanu mua silleen niinku. Et jos on ollu tosi paha krapula, niin on antanu mulle bisseä ja tälleen näin. Mutta se on erilaista auttamista, kun että se ois välittämistä. Enemmän nää ihmiset on mun perhettä, kun mulla ei ole mitään missään. (Haastateltava 3.)

Toisaalta taas niillä ihmisillä, joilla oli vielä hyviä ja tärkeitä ihmissuhteita Suomessa, oli takaisin paluu ainakin tilapäisesti todennäköistä. Kuitenkin uusi tärkeä yhteisö Espanjassa tarkoitti sitä, että sinne palataan myös takaisin.

Ja kaikki haluis, et mä jään tänne, mutta mä lähen, koska mun täytyy. Mun ei täydy, vaan minä haluan. Koska ne ihmiset siellä Suomessa on minulla täällä sydämessä. Niin en minä voi hylätä niitä tosta vaan. Sama kun minä meen Suomeen, niin minä en voi hylätä tätä perhettä, mikä mulla täällä on. Mulla on kaks perhettä. (Haastateltava 1.)

Suomalaisten runsaasti suosimalla alueella jää myös helpommin vain suomalaisten keskuuteen. Puistossa monet näyttivät käyttävän espanjan kieltä niin paljon kuin mahdollista ja mielellään tutustuivat myös muihin kuin suomalaisiin. Kuitenkin puistoporukassa oleminen koettiin leimavaksi ja se vähensi mahdollisuuksia tutustua ihmisiin. Pelkästään asunnottomuus ei yhdistänyt ihmisiä, vaan että he olisivat siellä vaikka olisi asunto.

Haastateltava: Mut joo, varsinkin nää ketkä sinne tulee hengailemaan, niin kyllähän sinne kaikki vapaaehtoisesti silleen periaatteessa on tietenkin mutta. Ja ihan sama, jos noilla kaikilla ihmisillä ketä siellä nyt istuis, niin jos kaikilla olis hihat, niin siitä huolimatta ne olis tossa päivät istumassa tossa puistossa.

Haastattelija: Minkä takia?

Haastateltava: Koska kuka nyt kotona jaksaa pojottaa vaan. Tottakai me halutaan olla ihmisten kanssa ja tiiäksää sosiaalista elämää pitää yllä ja ahistavaahan se on yksin olla vaan kotona. (Haastateltava 4.)

Yksi haastateltava kertoi, että olen ainoa selvänä oleva ihminen, kenen kanssa hän voi jutella ja tehdä asioita. Nuoret näyttävät olevan aika kiinni elämäntyyliltään samanlaisten henkilöiden kanssa ja heillä on muita vähäisemmät mahdollisuudet tutustua erilaisiin ihmisiin ja olla osallisena erilaisissa yhteisöissä.

Fuengirolassa kadulla asuvat suomalaisnuoret ovat enimmäkseen miehiä, vaikka jonkun verran mukana on myös naisia. Naiset kuvasivat, että heidän huomiostaan kilpaillaan. Toisaalta katuelämän turvattomuus pakottaa hakemaan omaa asemaa ja todistamaan vahvuutensa kovinkin keinoin.

Täällä ei pärjää naiset kadulla, ketkä ei osaa näyttää, että minä olen itseni herra. Minä olen nainen, sinä olet mies, mutta me ollaan tasavertasia. Se on minulle tärkeintä, et näil miehillä ei oo vaikeuksia ymmärtää se. (Haastateltava)

6.3.2 Leimatut

Jo ennen Espanjaan lähtöä olin lukenut lehdistä viihdeartikkeleita ja tosi-tv:n kautta kuullut Fuengirolan puistossa asuvista suomalaisista. Medioiden kautta saamani kuva antoi mielikuvia huono-osaisista suomalaisista, jotka päihteiden kautta ovat pudonneet pois normiyhteiskunnan toimista. Puhelinmyyntityötä kuvaavassa tosi-tv:ssä kadulle joutuminen oli myös pelotetarina huonosti hoidetusta työsuhteesta. Muussa keskustelussa kuulin puistossa olevia pidettävän pelottavina ja paikkaa vaarallisenä.

Tos puistossa me ollaan kaikki, ollaan sitä pohjasakkii koko Fuengirolasta. Mut me ollaan vittu ainoita ketkä auttaa jokaikistä ihmistä... Ja se on musta inhottavinta, että meitä pidetään huonoina ihmisinä, ketkä asutaa puistossa, ketkä asuu kadulla.

***

Mä toivon oikeesti, et suomalaiset. Laita toi, tee siitä juttu johonki iltalehteen tai sanomiin tai jotain Mut mä toivon oikeesti, et suomalaiset tajuu sen, ettei kaikki oo valinnut tätä juttuu. Asioita vaan tapahtuu. Jotku on syntynyt kultalusikka perseessä. Se ei oo taas mun ongelma. Oikeesti se ei oo mun ongelma, et niil menee huonosti, mitä vittua. Mulki menee huonosti, mut en mä niit ala osottaa sormella. Vaik onki suomalaisia. (Haastateltava 1.)

Ulkopuoliset eivät aina näe kadulla olevia ihmisinä omina persoonina, joilla voi olla rankatkin taustat. Sen sijaan heidät nähdään pitkälti päihteidenkäytön ja ulkoisen habituksen kautta, harvemmin yksilöllisinä ihmisinä, joilla on paljon kykyjä ja taitoja sekä hyviä tekoja. Haastateltavista tuli kuva, että he haluavat tulla nähdyiksi sellaisina kuin ovat ja toivovat, että syyttävien katseiden sijaan heihin suhtauduttaisiin kuten yleensä muihinkin ihmisiin.

Fuengirolan kadulla olevat suomalaiset ovat negatiivisesti leimattuja etenkin suomalaisyhteisössä. Heidät halutaan lähettää joko Suomeen tai muuten pois kadulta. Ennen opinnäytetyöni aloittamista mietin, kuinka moni on selvittänyt keitä nämä kadulla asuvat ovat ja mitä tukea he itse kokevat tarvitsevansa. Yleinen keskustelu näytti olevan aika samaa mitä myös Suomessa kadulla paljon viettävien ryhmien, kuten päihteitä paljon käyttävien ja nuorisoporukoiden kanssa välillä on. Kenttäjaksollani kuulin, että poliisi joutuu puuttumaan aina silloin kadulla asuvien elämään, kun heistä tulee valituksia mistä syystä tahansa.

Haastateltava: Niinku näit, ne (poliisit, KS) tulee lyömään noita sprinklereitä päälle, kastelemaan meidän tavaroita, heittelemään meidän tavaroita roskeen. Ratsaamaan meidän papereita, heittelemään, viedään meidän juomia. Poliisit, ei ne halua.. Täällä ei tunnusteta, että täällä on kodittomia, niin meidät halutaan ihmiset pois tästä katukuvasta.

Haastattelija: Mutta onksit sanottu mihin pitää mennä?

Haastateltava: Ei. Ihan sama minne menee. Ei saa olla ees vittu sillan alla. Kelaa! (Haastateltava 4.)

Puistossa viettämäni jakson aikana poliisit tyhjensivät nukkumapaikkana olleen sillan alusen, jossa oli muutamia patjoja ja ruuanlaittovälineitä. Kadulla asuvien siirtämisestä ilmenee se, että heidät pitää saada pois katukuvasta, koska he pelottavat ihmisiä. Mitä tästä seurasi? Ihmiset kokoontuivat edelleen puistossa ja lähtivät etsimään uusia yöpaikkoja muualta

Fuengirolan kadulta. Vaikka etenkin runsaaseen päihteidenkäyttöön liittyy häiriökäyttäytymistä, pohjimmiltaan ihmiset näyttävät olevan hyviä ja mielenkiintoisia niiden mielestä, jotka heitä paremmin tuntee.

Hastatteliija: Mä aattelen, että siellä on aika erilaisia ihmisiä. Siis on niitä ketkä asuu puistossa ja sit on niitä, jotka käy tyyliin töissä ja tulee töitten jälkeen sinne istuun ja hengaan.
Haastateltava: Niin on joo, niin on. Kato kun moni on silleen hoksannut sellasen asian, että siinä on jotenkin, kun me ollaan tossa niin siinä on vähän erilaisia ihmisiä, kun mitä löytyy tuolta baareista. Tai sillai. Tuolta löytyy ehkä vähän syvällisempiä, syvällisemmin ajattelevia eikä niin pinnallisia ihmisiä. Ja tuolta löytyy tosi hyväsydämiä porukkaa, auttavaisia ihmisiä. Tällasia, tosi kilttejä kaikki. Niin tota, ei siin mikään ihmekään, että sinne kasaantuu tota muutakin porukkaa kuin ketkä asuu siellä. (Haastateltava 4.)

Stigmat myös hankaloittavat yhteiskunnallista osallisuutta. Leimaantuminen puistoporukoihin estää mahdollisuuksia saada asunto, työpaikka tai uusia ystäviä. Osan kohdalla sen hetkinen elämäntilanne on sellainen, että valmiuksia esimerkiksi kokopäiväiseen ansiotyöhön ja onnistuneeseen itsenäiseen asumiseen ei ole tarpeeksi ja siihen tarvitaan muuta tukea. Toisilla taas olisi valmiuksia, mutta heidän pääsönsä estetään tiettyihin paikkoihin ystäväpiirin perusteella.

6.4 Acting

Yksi yllätyksellisimmistä asioista itselleni oli miten Espanjaan muutto ja kadulla oleminen kuvattiin mahdollisuudeksi vaikuttaa omiin asioihin. Mediassa ja yleisessä keskustelussa tuodaan usein esille, miten kadulla olevien yritykset ovat epäonnistuneet ja ainoana vaihtoehtona on lähtö takaisin Suomeen. Silloin unohdetaan, että elämäntarinoita on yhtä monta kuin on ihmisiäkin. Osalle lähteminen Suomeen voi tuntua vielä huonommalle vaihtoehdolle kuin jääminen Espanjan kaduille.

Mut se, et missään nimessä mulle ei, ei kaduta. En vaihtais sekunttiakaan täällä. Mieluummin täällä kadulla, kun Suomessa neljän seinän sisällä. Täällä se paska ei oo niin paskaa. (Haastateltava 2.)

Fuengirolassa suomalaisnuorten kadulla kuvaama biisi ”Oon pa” (Napó Feat henxXxeli 2016), kuvaa puolestaan vaihtoehtoisia arvoja materiaalisen pääoman kasvattamisen sijaan. Työelämän paineet ja rahan ympärillä pyörivän elämän vaihtaminen vähällä materiaalilla pärjäämiseen voidaan nähdä tietynlaisena vapautena, joka houkuttelee niin nuoria aikuisia kuin työuupumuksen kokeneita henkilöitä. Mielenkiintoista on, että rahakeskeisyyden ja minimalismin elämäntavan välillä ei kuvattu olevan nuorille tarjolla moniakaan vaihtoehtoja. Kaikki haastateltavat haaveilivat silti

tulevaisuudessa pääseväsä mielekkääseen työhön, josta ansaitsee sen verran rahaa, että voivat itsensä elättää.

Muuttaminen Espanjaan kuvattiin usein mahdollisuutena uuteen alkuun. Suomessa asiat eivät ole aina sujuneet toivotulla tavalla ja Espanjasta lähettiin etsimään elämään uutta suuntaa. Paikan vaihdon kautta tavoitteena oli myös aloittaa niin sanotulta puhtaalta pöydältä eli päästä eroon menneisyyden stigmoista. Toisille puolestaan uusi alku merkitsi vapautumista ulosotoista tai rikosvastuista.

Haastattelija: Niin mitä täällä on paremmin kuin Suomessa.
Haastateltava: Varmasti niin kun mun mielestä kaikki. Täällä pystyy periaatteessa aloittamaan uuden elämän. Saa niinkun uuden alun. Esimerkiksi minä. Saan täällä, mulla on täällä, siis enhän mä sais Suomessa järjestettyä minkäänlaista elämää sinne niinkuin tänne. Töitä tai mitään tommosia ei vois edes ajatella ulosottovelkojen sun muitten takia. Osa on täällä niinku paossa vankilatuomioita ja jotain tällasta. Ja mikä on paremmin, niin aurinko paistaa. Täällä ihmiset tykkää kun täällä on tota sosiaalista elämää. Että pystytään olemaan ulkona ja näkemään toisia konkreettisesti ulkona päivittäin ja olemaan tekemisissä. Mitä taas Suomessa ei pysty tekeen, kun siellä on niin vitun kylmä ja paskat kelit koko ajan. Ei siellä pysty oleen ulkona. Ja sit ei oo meikäläisillä varaa millään sorkun rahoilla istumassa juomassa mitään kuuden euron tuoppeja, saatana siellä baareissakaan. Eikä siellä voi olla pihallakaan eikä missään kämpissäkään jaksa jumittaa. Siis yksinkertaisesti paskakaan ei oo täällä niin paskaa kuin Suomessa. (Haastateltava 4.)

Yksi esihaastateltava kuvasi, että Espanjassa voit rakentaa itsesi uudestaan. Uudessa paikassa on mahdollista kokeilla erilaisia rooleja ja päästä eroon vanhoista. Kuitenkaan uusien elämäntapojen opettelu ei ole sen helpompaa uudessa ympäristössä, kuten päihteitä pakoon tulleen nuoren tarina aikaisemmin osoitti. Sen sijaan itsensä toteuttaminen ja omana itsenään oleminen näytti olevan helpompi aloittaa ilman menneisyyden kahleita ja ihmisten odotuksia.

Et joku suunta. Vaik tää nyt ei näytä suunnalta, että hän muutti sillan alle. Mutse on suunta, et hän kehittää itteensä, et hän oppii tuntemaan itteensä. Ja siitä, että hän pystyy löytämään itteensä, mikskä hän haluaa olla. (Haastateltava 1.)

Elämistä kadulla kutsuttiin myös opettavaiseksi kokemukseksi, jossa voi tarkastella omia arvoja ja löytää itsestään uusia puolia. Etenkin nuorimilla katuelämä näytti itselle järjestettynä seikkailumatkana, josta puuttui viralliset vakuutukset pahimman varalta. Katuelämä opettaa varmasti tiettyjä taitoja ja antaa mahdollisuuden tutustua itseensä askeettisessa

ympäristössä. Ongelmaksi se sen sijaan osoittautui silloin, kun elämän turvattomat puolet kävivät liian raskaiksi ja poispääsyä ei ollut tarjolla tai elämässä ei ollut tiedossa myöhemminkään mitään muuta.

Haastateltava: En määh tota puistoa suosittelen kenellekään varsinaisesti. Ei siihen kannata jäädä jumahtamaan ja ryypäämään itteään pilalle. Ei siihen kannata asumaan jäädä. Eikä elämään, ei se ellei sit tykkää juoda kaljaa vaan pelkäänsä päivät pitkät ja istua tossa puistossa. Jos sit joku siitä tykkää, niin se on sit hänen asia. Jokuhan, saa sitä silleenkin elää. Ei mua tai ketään muutakaan haittaa millään tavalla. Mutta ei siihen mun mielestä kannata jumiin jäädä.

Haastattelija: Onks sulla ajatusta ketkä sinne jää jumiin ja ketkä sieltä pääsee eteenpäin. Onks niille jotain

Haastateltava: En mä tiedä, siellä on jumissa jotain sellasia ihmisiä, kenellä ei yksinkertaisesti ole mitään muuta, niillä ei ole minkäänlaisia resursseja lähteä, päästä ees siitä pois. Ei oo rahaa, ei oo niinku periaatteessa mitään. Pässeja, pape-reita, mitään. Niin sit sitä ollaan aika jumissa. (Haastateltava 4.)

6.5 Mitä tukea nuoret tarvitsevat?

Haastatteluissa kysyin nuorilta, millaisilla toimenpiteillä voidaan parantaa ihmisten hyvinvointia. Monien vastaukset perustuivat pitkälti haittoja vähentäviin palveluihin, hyvään kohtaamiseen perustuvaan tukeen ja mahdollisuuksien lisäämiseen. Sen sijaan selvästi välteltiin toimenpiteitä, joihin liittyy pakkoja esimerkiksi päihteiden käytön lopettamisen suhteen. Tärkeää ehdotetuissa toimenpiteissä oli myös paikallisuus eli ne eivät heti edellytä lähtöä Suomeen.

Haastateltava: Niin tännehän pitäis saada ihan selkeesti joku tämmönen yksikkö. Sellanen yksikkö, missä tavallaan jeesattais tänne jumiin jääneitä ihmisiä.

Haastattelija: Joo, minkälainen se ois.

Haastateltava: Mä en oikeen, minkälainen se nyt olis. Se pitäis olla vähän, en mä oikeen tiedä, sitä mä en tiedä minkälainen se olis. Jonkinnäköinen yksikkö missä on työntekijöitä tietysti töissä, sosiaalialan osaajia ja sit just nimenomaan päihdetyöntekijöitä. Siis kaikki ihmiset ketkä tuolla puistossa on, niin kaikilla on päihdeongelma. Siis 99% kärsii jostain päihdeongelmasta.

Haastattelija: Mikä merkitys sillä on, minkälainen työntekijä on, jos aattelee että joku tulis vaikka tonne puistoon, niin mitä siinä ois tärkeätä?

Haastateltava: Ei saa tulla, pitää siis olla tosi, pitää osata kuunnella ihmistä ja ei pidä tulla tyrkyttämään kellekään mitään. Ja sitten mitähän mä sanoisin tohon. En mä tiiä, vaikee kysymys. Riittää, että on ihan normi rehti ja reilu ja ystävällinen.

Haastattelija: ... Se työntekijä kun se tulee sinne, niin se ei tiedä jo mitä se ihminen tarvii ennen ku se on, vaan se kuuntelee mikä se juttu on ja ihmisen tarina.

Haastateltava: Niin mikä sen ongelma on. Että mitä se niinku tarvii, että se pääsee elämässä eteenpäin ja pois siitä puistosta maleksimasta. Ja osa sit ketkä haluaa siellä maleksia niin sanoo sit, että sellaset ihmiset ketkä ei halua siitä lähteä, niin ne sit kertoo, ettei halua siltä mitään. Mut sit on paljon taas porukkaa, jotka tarvii apua ja yleensä taas pyytää sitä ja ottaa sitä vastaankin. (Haastateltava 2.)

Haittoja vähentävinä toimintoina terveyteen ja turvallisuuteen liittyen toivottiin muun muassa yömajoitusta ja suihkumahdollisuutta. Esimerkkinä hyvästä toiminnasta mainittiin Suomen A-klinikkasäätiön tarjoama terveysneuvontapiste (kuten Vinkki ja Nervi). Hyötyä uskottiin olevan luotettavista henkilöistä, joilta saa neuvoa ja tukea erilaisista mahdollisuuksista. Tärkeänä pidettiin mahdollisuutta puhua omia asioista yhteisön ulkopuolella olevan luotettavan ihmisen kanssa. Puhelin ja internetmahdollisuus puolestaan tukisi omien asioiden hoitoa ja yhteydenpitoa Suomessa oleviin läheisiin.

... esimerkiks ne työntekijät siellä (A-klinikkasäätiön terveysneuvontapisteestä puhe, KS). Nehän on tosi mukavia ja ihania sillai. Tollasia tyyppejä täälläkin tarvittaisiin. Ei ehkä neulanvaihtopiste, mutta tommonen samanlainen mesta, missä vois kodittomat käydä aamukahvilla ja vähän ehkä puhumas jollekin ihmiselle asioistaan. Ja moni tarvii just sellasta apua mitä sä oot niinku antanut. Niinku oot varmaan huomannut moni on tarvinut sun jeesiä kaikissa asioissa.

H: Nii, vaikka en mä nyt kauheesti tossa oo mitään. Mutta kyllä mä luulen, että ihmisillä on, se on ihan perustarve kaikilla. Siis se, että vähän pääsee jutteleen jonku kanssa ja miettiin yhdessä asioita.

V: Joo ja tarvii, nimenomaan se, että sen ei aina tarvi olla sellanen ihminen kuka siinä vieressä istuu kännissä, vaan selväpäisiä, selväpäistä porukkaa. Esimerkiks sinä, tykänny varmaan sulle puhua paljon asioitaan. Monelle ollut siitä paljon apua. Jotain tollasta toimintaa tähän tarvittais. Ehotomasti. (Haastateltava 4.)

Sosiaalisia suhteita ja hyvinvointia lisäävinä tekijöinä uskottiin olevan mahdollisuus maksuttomaan mielekkääseen tekemiseen ja mahdollisuuksiin tavata ihmisiä myös ilman päihteitä. Työuran suhteen toiveina oli

saada suorittaa kesken jääneet tutkinnot loppuun paikan päällä ja mieluiten työpainotteisesti, sillä perinteisestä luokkaopetuksesta monella oli huonoja kokemuksia. Oman uran löytämistä uskottiin helpottavan mahdollisuudet kokeilla erilaisia aloja ja aloittaa työ oman kunnan mukaan, esimerkiksi alussa pelkän vapaaehtoistyön kautta. Työpaikan löytyessä oleelliseksi myös mainittiin pikainen oman asunnon saaminen, sillä asunnottomana on huomattavasti vaikeampi käydä töissä.

6.6 Yhteenveto

Rahattomana kadulla eläessä nuoret näyttävän eniten olevan osattomia having-osion suhteen. Asiaa kompensoi Fuengirolan alueella annettava ruoka-apu, mahdollisuus taiteella tai kerjäämisellä saada omaa rahaa ja mahdollisuus päästä paikalliseen terveydenhuoltoon. Oma yhteisö pitää huolta niin emotionaalisesti kuin talouden ja turvallisuuden kannalta. Toisaalta yhteisöön kohdistuva stigmatisointi samalla heikentää mahdollisuuksia tutustua muihin ihmisiin ja yhteisön haitalliset käyttäytymistavat vähentävät mahdollisuuksia muunlaiseen toimintaan.

Nuoret kuvasivat kuitenkin tällä hetkellä pystyvänsä vaikuttamaan tiettyiltä osin omiin asioihinsa, pystyvänsä kehittymään ja olemaan omia itsejään. Vaikuttamismahdollisuudet ovat kuitenkin rajalliset ja koskevat vain tiettyjä valintoja. Mahdollisuuksien vähäisyys voi antaa mahdollisuuden valita vain huonoista vaihtoehdoista Alla olevassa taulukossa yhteenveto osallisuutta estävistä ja edistävästä tekijöistä (Taulukko 2). Osallisuuden osa-alueet eivät kuitenkaan ole erilisiä ja toisistaan riippumattomia. Asioiden vaikutuksista toisiinsa pohdin lisää johtopäätöksissä.

Osallisuutta edistävät ja estävät asiat tällä hetkellä			
	Having	Belonging	Acting
Edistävät	<p>Ruoka-apu</p> <p>Mahdollisuus tienata itselle sopivalla tavalla</p> <p>Terveysterveysten huolto</p>	<p>Perhe</p> <p>Parisuhde</p> <p>Huolenpito yhteisössä</p>	<p>Kokemus vaikuttamismahdollisuudesta omaan elämään</p> <p>Itsetunteuksen ja elämäkokemuksen lisääntyminen</p> <p>Kokemus, että saa olla oma itsensä</p>
Estävät	<p>Päihteidenkäytöstä aiheutuvat haitat</p> <p>Asunnottomuus</p> <p>Rahattomuus</p> <p>Traumat ja mielenterveysongelmat</p> <p>Puutteellinen hygienia ja tartuntataudit</p> <p>Ei osata tai pystytäkään käyttämään tarvittavia sote-palveluita</p> <p>Ei ole saatavilla tarpeellista apua</p>	<p>Hyvinvointia heikentävät ihmissuhteet</p> <p>Mahdollisuuksien puute tutustua monenlaisiin ihmisiin</p> <p>Stigmat</p> <p>Yksinäisyys</p>	<p>Suomessa olevan pakotteen estävät paluuta takaisin</p> <p>Vaikuttamismahdollisuudet eivät koske valtaoikeuskunnan toimintaa</p>

Taulukko 2: Osallisuutta edistävät ja estävät asiat tällä hetkellä

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Kadulla olevien nuorten elämä ei ole pelkkää epäonnistumistarinaa, vaan se voi antaa myös kokemuksen omista valinnoista, vapaudesta ja elämyksistä. Puistoporukaksi kutsutut suomalaiset näyttävät olevan ympäröivän yleisön silmin osa jotain yhtä ja samaa, yleisesti negatiivisesti luokiteltua joukkoa. Tarinassa mielenkiintoista kuitenkin on, miten erilaisista taustoista ja lähtökohdista olevat ihmiset päätyivät yhteen. Jokaisella on oma tarinansa ja jokainen on oma persoonansa.

Yhteistä henkilöissä näyttää olevan se, etteivät he olleet päässeet suomalaiseen yhteiskuntaan mukaan haluamallaan tavalla. Jokainen on omalla tavalla luova, rohkea ja sosiaalinen persoona, joka on lähtenyt etsimään uutta alkua tai elämänsuuntaa Aurinkorannikolta. Menneisyyden taakka on ollut sen verran raskas tai elämänpiiri turvaton, että edes elämää kadulla ei nähdä samalla tavalla riskien kautta, kuin moni muu sen näkee.

Fuengirolan alueella kadulla asuvat suomalaiset nuoret aikuiset eivät ole lukumääräisesti suuri joukko, mutta he kuvastavat aikaan sidottuja yhteiskunnallisia ilmiöitä ja muutoksia. Ensinnäkin Euroopan Unionin myötä helpottunut siirtyminen paikasta toiseen ja halventunut matkustaminen on mahdollistanut nuorten asumisen ja liikkumisen maiden välillä (Kattelus ym. 2013). Toiseksi jatkuvasti lisääntyneet suomalaistyöpaikat myynti- ja palvelutyössä tarjoavat nyt myös vähänkoulutetuille ja / tai ilman riittävä kielitaitoa oleville mahdollisuuden saada työpaikka tai opintoihin liittyvä työssäoppimispaikka. Kääntöpuolena on työn epävarmuus, ja työn loppuessa ei ole tarpeeksi resursseja kiinnittäytyä uuteen kulttuuriin ja yhteiskuntaan.

Tutkittava ryhmä kuvastaa myös tämän hetkistä nuorten heikkoa työllisyystilannetta ja vallitsevia arvoja. Osa nuorista jää Suomessa työn ja toimeentulon ulkopuolelle korkeiden koulutusvaatimusten ja nuorisotyöttömyyden takia (Myrskylä 2012). Kiristynyt aktivointipolitiikka kapeuttaa puolestaan entisestään mahdollisuuksia vaikuttaa omaan elämään ja urapolkuihin (Kojo 2012). Kadulla olevat nuoret aikuiset kertoivat kaikki osaltaan tarinaa, miten tulevaisuuden haaveena on tavallisia asioita, kuten asunto, mielekäs työ, riittävä toimeentulo ja perhe. Silti moni koki, että Suomessa tämä ei ole mahdollista.

Nuorten elämään kuuluu itsensä etsiminen ja eri asioiden kokeilu, jolloin lähtökohtaisesti jopa kadulle päätyminen on osa isompaa seikkailua. Kauanko puistoperheessä ollaan, riippuu henkilöiden omasta kokemuksesta voiko elämä antaa jotain muuta. Osalla kyseessä on elämys, josta halutaan pois sen riskien ja elämän rankkuuden noustessa liian isoksi. Sen sijaan koko elämänsä turvatonta ja epävakaa elämää eläneet näyttivät paremmin kiinnittyvän katuelämään. Osa puolestaan palaa puistoyhteisöön, vaikka rakentaisivat elämää myös muualla, esimerkiksi oman kodin,

perheen ja työn kautta. Lopuilla taas elämä normalisoituu kadulle ja vuosien saatossa sinne rakennetaan arki ja toimeentulo saadaan avustusten tai rikollisen toiminnan kautta.

Osa nuorista piti silti todennäköisenä muuttoa takaisin Suomeen jossain vaiheessa. Hyvinä pidetyt sosiaaliset verkostot ja kokemukset tyydyttävästä elämästä Suomessa näyttivät lisäävän mahdollisuuksia paluuseen. Sen sijaan heillä, jolla ei ole Suomessa tärkeitä ihmisiä tai siellä odottaa suuret velat tai tuomiot, ajatuksissa oli ulkomaille jääminen. Onnellinen loppu yhteiskunnan ja puistoperheen näkökulmasta riippuu siitä, kuinka paljon on valinnan mahdollisuuksia ja miten ihmiset itse kokevat voivansa vaikuttaa asioihin.

Puistossa oleva yhteisö on keskeinen osa kadulla asumista ja olemista. Se toimii sosiaalisena, fyysisenä ja materiaalisena turvaverkkona. Siinä on paljon elementtejä perhe-elämästä, missä jokaisella on osansa ja tehtävänsä. Kuuluminen puistoperheeseen kuitenkin leimaa jäsenensä ja sitä kautta vähentää entisestään mahdollisuuksia osallistua muuhun yhteiskunnan toimintoihin tai tutustua muihin ihmisiin. Päihdekeskeisestä elämäntavasta on puolestaan vaikea päästä pois, ilman kontakteja muihin kuin paljon päihkeitä käyttäviin ihmisiin. Oikea-aikaista ja sopivaa tukea ei välttämättä ole tai sitä ei osata hakea silloin, kun sitä tarvitaan.

Nuorten yhteiskunnallisen osallisuuden vertailussa ennen ja jälkeen muuton, näkyi muutos osa-alueiden suhteen, mutta ne vaikuttivat samalla toisiinsa. Kun jotain saatiin, täytyi luopua toisista asioista. Selvimmin kadulla asuvat nuoret ovat osattomia toimeentulosta, turvallisuudesta ja terveydestä (having). Kadulla oleva yhteisö puolestaan tarjoaa sosiaalisia kontakteja ja turvaa, mutta kääntöpuolena on mahdollisuuksien vähentyminen kuulua myös muihin yhteisöihin (belonging). Nuoret kuvasivat rahattomuutta valintana, jolloin he kokivat pystyvänsä paremmin vaikuttamaan omaan elämäänsä. Acting-osion lisääntyminen rahattomuuden, ja sitä kautta asunnottomuuden kautta, kuitenkin vähentää osallisuutta erityisesti having-osiossa. Nuorten itsensä toteuttamat osallisuuden kompensatiot eivät näin välttämättä nosta kokonaisosallisuutta, vaan voivat jopa laskea sitä paikkaan kiinnittävien ihmisten, päihdekeskeisen elämäntavain ja valtayhteiskuntaan kiinnittymistä estävien stigmojen takia.

7.1 Johtopäätökset kehittämisen näkökulmasta

Aiemmissa suomalaisten avun ja tuen tarvetta käsittelevissä teksteissä, kuten Tammenmaan opinnäytetyössä (2014) ja Aurinkorannikon sosiaalityöntekijä -kokeilua arvioineen työryhmän selvityksessä (Turunen ym. 2014) on pohdittu, tarvitseeko suomalaisille järjestää ulkomailta erityisiä palveluja, ja jos täytyy niin mitä ja kenellä on vastuu. Pääasiassa näkökulmana on ollut, että muuttaminen on oma valinta ja ihmisten tulisi käyttää kohdemaassa heille kuuluvia palveluita tai palata kotimaahan. Itse väitän,

että näiden linjausten suhteen kyseessä on arvovalinta, joka perustuu sosiaalisten ongelmien näkemiseen yksilön ongelmana ilman yhteiskunnallisten rakenteiden tarkastelua. Seuraavaksi perustelen miksi kyseessä ei ole pelkästään yksilön valinnoista.

Ensinnäkin, Euroopan Union myötä maasta toiseen siirtymisestä oli tarkoitus tehdä yhtä helppoa kuin kunnasta toiseen muutosta (Kattelus 2013). Toiseksi, tavoitteena on työttömyyden aikaan työpaikkojen löytäminen myös maarajojen ulkopuolta (Björklund 2008). Ulkomailta asuminen mahdollistaa myös kulttuuristen tietojen ja taitojen kasvattamisen. Sosiaalipolitiikan tavoitteena on olla turvaverkkona työurien rakentumisessa ja EU:lla on yhteiset tavoitteet tämän suhteen (Kraatz 2016).

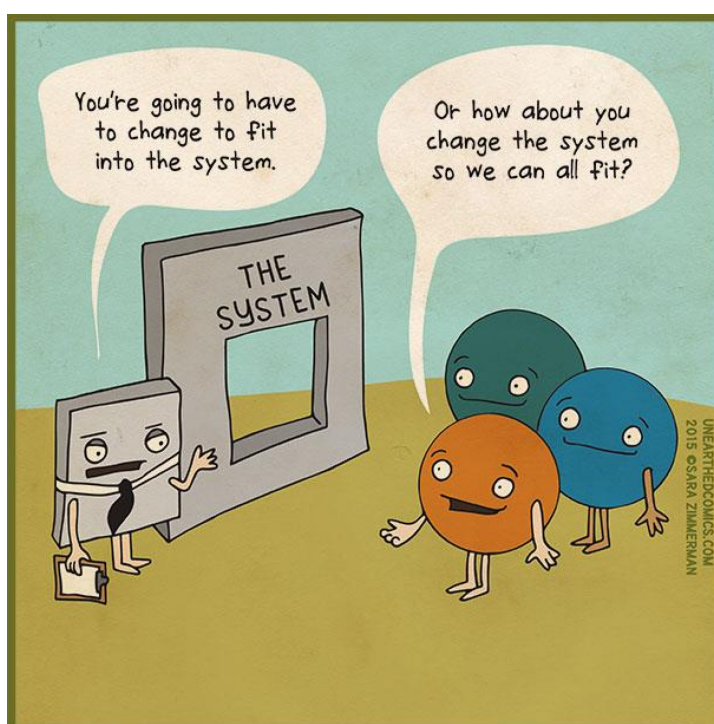
Nuorten työelämään pääsy, osallisuus ja syrjäytymisen ehkäisy ovat keskeisiä sosiaalipolitiikan teemoja, joten niiden tulisi koskea myös rohkeasti ulkomaille työuria etsimään lähteviä suomalaisia. Nuorien kertomuksissa Espanjaan lähtemisen syistä oli työ ja elämäntapamuutokset. Turvaverkon puute tekee putoamisesta kovempaa ja muutoksesta vaikeampaa.

Kolmanneksi haluan ottaa esille argumentin siitä, että maahanmuuttajien tulee käyttää paikallisia palveluita. Tämä näkemys perustuu siihen, että kaikilla olisi samanlaiset valmiudet käyttää olemassa olevia palveluita. Tieto olemassa olevista palveluista, kulttuurierot ja kielimuurit voivat olla ensimmäinen ongelma. Espanjassa esimerkiksi terveystalvelut perustuvat omaisten hoidossa mukanaoloon (Valve 2013). Toisena ongelmana voi olla palveluihin liittyvät kynnykset, jotka perustuvat siihen, ettei tiedetä, osata tai uskalleta käyttää olemassa olevia palveluita. Silloin vähemmän tarvittavia resursseja omaavat tippuvat pois tarvitsemansa tuen piiristä. Vaikeisiin elämäntilanteisiin ajautuminen ei vaikuta pelkästään yksilöön, vaan myös yhteiskunnallisesti turvallisuuteen, terveyteen ja korjaavan työn kuluihin.

Omaan valintaan liittyvässä ajatuksessa vaihtoehtona on tarkastella ihmisten lähtökohtia, mahdollisuuksia ja käytössä olevia resursseja. Kuten haastattelut osoittivat, muuttaminen toiseen maahan ja toisaalta myös rahan merkityksen laskeminen arvomaailmassa liittyy omaan valintaan. Samalla on hyvä muistaa, että olemassa olevat vaihtoehdot ovat voineet olla vähäisiä ja niistä on valittu vähiten huonoimmalta tuntuva. Pystyäkseen normiyhteiskunnan toimintaan, pitää olla kokemusta normaalista tyydyttävästä elämästä ja kykyä unelmoida (Mäki 2016). Jos ihminen kokee olevansa arvoton, ei hän huolehdi itsestään. Tukeminen kokemukseen omasta arvokkuudesta voi antaa voimia huolehtimaan itsestään ja mahdollistaa isommin haaveilun. Pitkään jatkuneen elämäntavan muutos edellyttää myös mahdollisuuksia erilaisiin kokemuksiin.

Tiivistetysti vielä, minkä takia osattomuuden vähentäminen ja osallisuuden lisääminen on yhteiskunnallinen kysymys:

- EU:n liikkuvuuspolitiikka ja siihen liittyvät sosiaalipoliittiset kompensatiot pitää ulottua yli maarajojen
- Haittojen vähentämisen hyödyt yhteiskunnalle ja yksilölle (terveys, turvallisuus ja yhteiskunnalliset säästöt)
- Paremman integraation varmistaminen sopivalla tuella
- Hyvinvointierojen vähentäminen ja omien työurien löytäminen on yhteiskunnallinen hyöty
- Olemassa oleva järjestelmä ei sovi kaikille: se, että ei sovi kaikille, ei tarkoita, että yksilössä on vika (Kuva 10.)

Kuva 8: Erään kadulla asuneen nuoren esittämä kuva ajatuksestaan Suomen järjestelmästä

7.2 Nuorten yhteisöalo ja etsivä työ yhteiskunnallisen osallisuuden edistäjänä

Toimintamalliehdotuksen olen koontanut sen mukaan, mitä aineistossa tuli esille nuorten yhteiskunnallisen osallisuuden esteille ja millaisia toimivia ratkaisuja niihin on käytetty muualla. Osallisuuden lisäämiseen liittyvissä toiminnoissa tulee huomioida myös ne tekijät, jotka ovat ajaneet nuoret pois Suomesta. Heidän kohdallaan yhteiskunnan tarjoamat epäsovikat vaihtoehdot vähensivät hyvinvointia ja koettuja osallistumisen mahdollisuuksia. Heitä yhdistää myös luovuus ja tavoitteet, jotka eivät välttämättä

sovi samaan muottiin valtaväestön kanssa. Monella oli kokemusta turvatomuudesta lapsuudesta sekä laitospelämästä lastensuojelulaitoksessa ja / tai vankilassa, mikä puolestaan voi vaikuttaa asenteisiin ja luottamukseen viranomaisia ja yleistä järjestelmää kohtaan. Tärkeintä on, että toiminta perustuu henkilön vapaaehtoisuuteen ja luottamuksen syntymiselle annetaan tarpeeksi aikaa.

Runsas päihteidenkäyttö sekä muut psykososiaaliset ongelmat vaikuttavat sekä palvelujen tarpeeseen että mahdollisuuksiin käyttää niitä. Tästä johtuen toimintamalleja tulee etsiä hyviä tuloksia marginaaliryhmien parissa tuottaneesta työstä. Toimivia malleja ovat muun muassa ammatillinen etsivä työ, jossa työntekijät menevät sinne, missä kohderyhmä on. Yhteisötaloissa puolestaan on mahdollista tavata uusia ihmisiä ja laajentaa sosiaalisia kontakteja sillä toiminta kattaa kaikki jollain osa-alueella neuvoa, tukea, tekemistä tai seuraa haluavat nuoret aikuiset. Mielekkään tekemisen kautta on mahdollista luoda säännöllinen päivärytmi ja saada tekemistä selvinpäin. Talosta saa myös tukea ja neuvoa elämän eri tilanteisiin ja siellä vieraillee eri alojen ammattilaisia, jotka ovat matalalla kynnyksellä tavattavissa.

Parhaimmillaan Yhteisötalossa on mahdollista tuen ja sosiaalisten kontaktien lisäksi ottaa nuoria kuntouttavaan työtoimintaan, jossa he saavat edetä oman kunnon mukaan tekemään yleishyödyllisiä tehtäviä joko yhteisötalossa tai osan aikaa haluamassaan vapaaehtoistyön kohteessa. Toimintaan kuuluu tutustumista eri aloihin ja työpaikkoihin. Mahdollisuutena olisi myös oppilaitosyhteistyö, jossa nuoret voisivat suorittaa loppuun Suomessa keskeneräiseksi jääneet tutkinnot. Yhteisötalo tarjoaisi yhteistyötä suomalaisen sosiaali- ja terveysalan oppilaitoksen kanssa työharjoittelujen ja projektien muodossa. Talo mahdollistaa neuvonnan, mielekkään tekemisen ja sosiaaliset kontaktit kaikille niitä kaipaaville nuorille aikuisille, mutta riittävää tukea myös paljon tarvitseville.

1. Matalan kynnyksen yhteisötalo, jossa nuorten (18–30-v) on mahdollista tulla kysymään neuvoja tai tapaamaan muita ihmisiä. Tilassa on käytössä puhelin ja tietokone nettiyhteydellä asioiden hoitamiseen. Nuoret saavat tukea muun muassa asunnon etsimisessä, työpaikan löytämisessä, tarvittavista palveluista ja niihin hakeutumisesta sekä urasuunnittelusta. Tarvittaessa nuorta autetaan palaamaan Suomeen hallitusti eli jo Espanjasta käsin varmistetaan asunto, päivätekeminen ja toimeentulo, sekä tarvittavat hoitokontaktit. Tilaan voi jalkautua muita alueen sosiaali- ja terveysalan työntekijöitä sekä paikallisia työnantajia tai muita nuorten elämään liittyviä toimijoita kohtaamaan nuoria ja kertomaan omasta toiminnastaan.

Yhteisölliseen tekemiseen talosta löytyy erilaisia pelejä ja talon kautta järjestetään ilmaista harrastustoimintaa työntekijöiden ja nuorten oman osaamisen ja kiinnostuksen mukaan. Aukioloaikana tarjotaan kahvia ja

pientä syötävää. Tilassa toimii kaksi eri alan ammattilaista ohjaajina, jotka tekevät myös etsivää työtä kentällä sekä toimivat nuorten ammatillisina tukihenkilöinä. Parhaiten malli toimii, jos nuoria voidaan ottaa oppisopimusopiskelijoiksi, työharjoittelijoiksi tai kuntouttavaan työtoimintaan. Työharjoittelun ja kuntouttavan työtoiminnan pitää lähteä nuoren omista tarpeista ja voimavaroista, jolloin se on aidosti mielekästä ja innostavaa, sekä tarjoaa mahdollisuuden edes pieneen toimeentuloon. Tavoitteena on, että tila toimisi yhteisöllisesti ja kaikilla kävijöillä olisi mahdollisuus vaikuttaa sen toimintaan.

2. **Etsivä työ** tarkoittaa menemistä sinne, missä ihmiset ovat, eli palvelujen viemistä kentälle. Työ tapahtuu pääsääntöisesti kaduilla, puistossa ja muissa julkisissa tiloissa, joissa kartoituksen perusteella on todettu olevan kohderyhmään kuuluvia henkilöitä. Etsivää työtä voi tapahtua myös verkossa. Työntekijät luovat luottamuksellisen suhteen kentällä oleviin ihmisiin, vievät heille tarvittavaa tietoa ja tuovat tietoa päättäjille ihmisten tilanteista ja kentän ilmiöistä. Työntekijöiden tehtävänä on kulkea rinnalla eri elämäntilanteissa ohjaten sopiviin paikallisiin palveluihin ja auttaa käyttämään niitä.

3. Toimintaan voidaan yhdistää **kuntouttava työtoiminta, työkokeilut, työharjoittelu sekä osatutkinnot**. Nuorten työtehtäviin kuuluu oman kiinnostuksen mukaan tilaan liittyvät tehtävät sekä vapaaehtoistyö Espanjassa ihmisten, eläinten tai kunnostustöiden parissa. Nuorten on samalla mahdollisuus suorittaa osatutkintoja, jotka voidaan hyväksilukea ammattioppilaitokseen Jakson aikana nuoret tutustuvat espanjalaiseen kulttuuriin ja opiskelevat espanjan kieltä. Tavoitteena on mielekkään työn kautta saada onnistumisenkokemuksia, lisätä työelämävalmiuksia, sosiaalisia kontakteja sekä ryhmätyötaitoja ja opettaa toimimista erilaisissa kulttuureissa. Laadukkaan ohjauksen takaamiseksi olisi hyvä, jos toinen ohjaajista olisi ammatillinen opettaja, joka toimisi harjoittelujen vastuhenkilönä ja opintokokonaisuuksien arvioijana sekä yhteyshenkilönä oppilaitoksen opettajiin.

Ylläoleva malli on suunniteltu pelkästään tämän tutkielman ikäryhmän eli nuorten aikuisten kohtaamien vaikeuksien ja tuen tarpeen pohjalle. Vaikka tutkimuksen kohteena olivat varsinaisesti kadulla asuvat nuoret, tässä mallissa on ennaltaehkäisevä ulottuvuus, sillä se mahdollistaa varhaisessa vaiheessa osallisuuden lisäämisen tarvittavan tuen kautta. Tästä mallista on vielä kehittyneempi projektisuunnitelma, jossa yhdistetään alaikäisille nuorille kohdistuva ennaltaehkäisevä työ sekä kaikenikäisille suunnattu sosiaalityö. Siinä mahdollistetaan kolmella henkilöllä ennaltaehkäisevä, etsivä, korjaava ja haittoja vähentävä työ eri ikäisten keskuudessa. Tästä kiinnostuneet saavat lisätietoa kauttani.

7.3 Tulosten hyödyntäminen ja opinnäytetyöprosessi

Tässä opinnäytetyössä olen käsitellyt yleisesti laajoja teemoja liittyen Espanjan Aurinkorannikolla kadulla asuvien nuorten osallisuuteen. Koska kyseessä on ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetyö ja yhtenä tavoitteena on sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittäminen, uskon tämän tavan palvelevan parhaiten tavoitettani. Nuorten elämä kadulla on monisyistä ja siihen vaikuttavat niin menneet kuin nykyiset asiat. Olisi liian suppeaa tehdä tyyppitarina nuorista, sillä tarinat ovat hyvin erilaisia, vaikka tiettyjä yhteisiä piirteitä löytyy. Nuoret lähtivät avoimesti kuvaamaan elämäänsä, joten uskon, että aineistosta saisi moneen tieteenalaan antoisia jatkoiheita, joissa voisi syventyä eri teemoihin.

Aiemmat tutkimukset ovat keskittyneet lähinnä iäkkäämpiin ihmisiin, mutta nyt uuden sukupolven saapuessa tarvitaan tietoa nuorten elämästä. Kadulla asuvista uutisoidaan usein hyvin yksipuolisesti, jolloin ihmiset nähdään samanlaisina ja toisaalta heitä katsotaan stigmatisoituna joukkona.

Toivon, että opinnäytetyöni avaa käsityksiä kadulla asuvien nuorten yksilöllisistä elämäntilanteista, jotka liittyvät vahvasti tähän hetkeen ja yhteiskunnallisiin rakenteisiin. En halua liikaa romantisoida asioita. Kyllä katuelämä näyttää keskittyvän runsaaseen päihteidenkäyttöön ja elämä kadulla on turvatonta. Haluan kuitenkin näyttää myös sen tarinan, missä ihmisillä on vain vähän tai huonoja vaihtoehtoja ja he yrittävät saada vaikutusmahdollisuuksia omaan elämäänsä valitsemalla niistä itselleen sopivimpia. Ihmisiltä itsestään löytyy paljon hyvää, vaikka rankka elämä ja päihteidenkäyttö välillä aiheuttaa epävakaita käyttäytymisiä. Ihmisten arvostelun ja yksilökeskeisten ratkaisujen, kuten kotiin lähettämisen sijaan haluan nostaa keskiöön rakenteelliset tekijät, kuten osallisuuden lisäämisen mahdollisuuksien lisäämisen kautta.

Opinnäytetyöprosessi oli pitkä ja opettava. Jälkikäteen ajateltuna kolmen kuukauden havainnointijakso Fuengirolassa meni ajallisesti sopivasti. Ehdin kaksi kuukautta tutustumaan yleisesti elämään ja vallitsevaan suomenkulttuuriin ennen kuin pääsin kadulle. Kadulla viettämäni aika oli taas niin intensiivistä, että pidempään aikaan olisi tarvittu jo työpari, jonka kanssa olisin päässyt refleктоimaan asioita. Kenttäjaksoni jälkeen opinnäytetyön kirjoittamisessa tuli lukko ja se jäi hetkeksi pöytälaatikkoon. Lähdin syksyllä uudestaan Espanjaan tekemään projektiopintojani ja pääsin tarkastelemaan aluetta ja sen ihmisiä laajemmasta näkökulmasta. Suomeen paluun jälkeen yhtäkkiä tuntui, että näin asiat selvemmin. Olin aluksi viemässä työtä väärään suuntaan, jonka takia kirjoittamisesta ei meinannut tulla mitään. Nyt näin uuden tavan jäsentää työtä ja sen jälkeen kirjoittaminen oli jo helppoa. Tosin se vaati luopumisentuskaa vanhasta tekstistä.

Ohjaajan, koulun ja yhteiskunnan näkökulmasta pitkittynyt luova prosessini ei varmasti ole tämän työn parasta antia, kiitos vielä ohjaajalleni Merjalle kärsivällisyydestä. Oman oppimiseni kannalta paluu Espanjaan ja toisaalta myös paluu omaan työhön Suomeen antoivat tarpeeksi aikaa miettiä mistä puhutuista ilmiöistä voi olla kyse. Tiedostan myös sen, että kaikki tähän kirjoitettu on suodattunut omien ajatusteni ja kokemusteni kautta. Toisaalta tietoni ja kokemukseni ei ole tulleet tyhjistä. Olen saanut tehdä työtä osaavien eri ammattilaisten kanssa ja saanut opetusta monissa eri oppilaitoksissa. Olen myös saanut kohdata työssäni satoja eri nuoria, jotka ovat kertoneet omaa tarinaansa. Parasta aikuisiällä tehdyssä opinnäytetyössä minusta on, että pääsee yhdistämään kaikkea sitä tietoa ja teoriaa sekä käytännössä opittua silloin, kun tutkii osittain tuttua aihetta uudesta näkökulmasta.

Tyylillisesti tässä opinnäytetyössä olen ottanut enemmän riskejä kuin edellisissä olin tehnyt. Ensinnäkin kertomatyö on henkilökohtaisempi, joka tuo minut enemmän mukaan tarinaan ulkopuolisen tutkijan ja selostajan sijaan. Toiseksi halusin käyttää paljon lainauksia omasta kenttäpäiväkirjastani ja nuorten haastatteluista. Kenttäpäiväkirjoista saa mielestäni paremmin kiinni kadulla olon tunnelmaa ja omaa kokemusmaailmaani, kuin muuten kuvailemalla. Niiden lukeminen jälkikäteen oli myös tärkeä oppi itselle omasta prosessista ja sen hetkisistä ajatuksista. Nuoret puolestaan osasivat kuvailla niin hyvin elämäänsä, että oma referointi aiheista virallisten ohjeiden mukaan jättäisi pois paljon tärkeää tietoa. Toisaalta osallistuva havainnointi vaikuttaa myös tulkintaani, joten lukijalla on näin mahdollisuus tehdä omia tulkintoja lainausten pohjalta.

No onko Fuengirola paratiisi vai helvetti? Parhaiten ajatustani kuvaa Sanan Mikä-Mikä-Maan kertosaie. Olkoon se tämän tarinan loppulaulu.

Tää ei oo mikään mikä-mikä-maa
 täällä ei voi tehdä mitä haluaa.
 Tää ei oo mikä-mikä-maa
 jossa murheet keijupölyyn katoaa.
 Tää ei ole mikä-mikä-maa
 jossa menneisyytensä vois unohtaa.
 Tää ei ole mikä-mikä-maa
 täällä me aikuisiksi kasvetaan.

Tää ei oo mikä-mikä-maa
 mutta täällä voi tulla keneksi vaan.
 Vihdoinkin vapaa maailmalla
 ensimmäistä kertaa mun oman ihon alla.

Sana feat Sani: Mikä-Mikä-Maa

LÄHTEET

Aaltonen, S & Lappalainen, S. (2013) Samalla viivalla? Koulutuspolulta poikenneiden nuorten resurssit ja toisen asteen koulutus. Teoksessa Brunila K., Hakala K., Lahelma E. & Teittinen, A. (toim.) *Ammatillinen koulutus ja yhteiskunnalliset eronteot*. Helsinki: Gaudeamus, 110–127.

Aaltonen, S. Berg, P., & Ikaheimo, S. (2015) *Nuoret luukulla - Kolme näkökulmaa syrjäytymiseen ja nuorten asemaan palvelujärjestelmässä*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki.

Aapola-Kari, S. & Wrede-Jänntti, M. (2017) Perinteisiä toiveita, nykyhetken kiinnittyviä pelkoja - nuoret pohtivat tulevaisuutta. Teoksessa Myllyniemi, S. (toim.) *Katse tulevaisuudessa: Nuorisobarometri 2016*. Opetus- ja kulttuuriministeriö; Nuorisosiain neuvottelukunta; Nuorisotutkimusverkosto, 159–175.

Allardt, E. (1976) *Hyvinvoinnin ulottuvuuksia*. WSOY, Porvoo.

Asunto ensin (2018) *Tietoa*. Viitattu 10.7.2018 osoitteesta <http://asuntoensin.fi/tietoa/>

Björklund, K. (2008) Johdanto. Teoksessa Björklund, K. & Koivukangas, O. (toim.) *Suomalaiset Euroopassa. Suomalaisuuden siirtolaisuuden historia 6*. Siirtolaisinstituutti, Turku, 9-13.

Buddas, R. (2011) ”Yksinasuva muuttolintu”: *Yksinasuvan suomalaisen eläkeläisen kokemuksia Espanjan Aurinkorannikolla*. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Järvenpää.

Crimmens, D., Factor, F., Jeffs, T., Pitts, J., Pugh, C., Spence, J & Turner, P. (2004) *Reaching socially excluded young people. A national study of street-based youth work*. First published in Great Britain in 2004 by The National Youth Agency.

EAPN-FIN (2018) *Köyhyys*. Viitattu 21.7.2018 osoitteesta <http://www.eapn.fi/koyhyys/mita-on-koyhyys/>

Eronen, A., Londen, P., Perälähti, A., Siltaniemi, A. & Särkelä, R. (2007) *Sosiaalibarometri 2007. Ajankohtainen arvio kansalaisten hyvinvoinnista, palveluista ja palvelujärjestelmän muutoksesta*. Helsinki: Sosiaali- ja terveydenkeskusliitto

Euroopan Komissio (2012) *Sosiaaliturvaoikeudet Espanjassa*. Viitattu 15.4.2017 osoitteesta <https://docplayer.fi/3015733-Sosiaaliturvaoikeudet-espanjassa.html>

Euroopan parlamentin ja neuvoston *direktiivi 2011/24/EU*. Viitattu 28.8.2018 osoitteesta <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A32011L0024>

European Commission (2018) *Homelessness*. Viitattu 9.7.2018 osoitteesta <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1061&langId=en>.

Friedman, S.R. de Jong, W., Rossi, D., Touzé, G., Rockwell, R., Des Jarlais, D.C. & Elovich, R. (2007) Harm reduction theory: Users culture, micro-social indigenous harm reduction, and the self-organization and outside-organizing of users' groups. *International Journal of Drug Policy* 18. Pages 107–117.

Fröjd, S., Marttunen, M., & Kaltiala-Heino, R. (2012). *Nuorten aikuisten asunnottomuutta ennustavat tekijät peruskoulun viimeisellä luokalla*. *Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti*, 49(3). Viitattu 2.8.2018 osoitteesta <https://journal.fi/sla/article/view/7085>

Gelibter, I. (2018) *Locals demand action over "unsafe" park in Fuengirola. SUR in English*. Viitattu 5.8.2018 osoitteesta <http://www.surinenglish.com/local/201806/15/locals-demand-action-over-20180615093925-v.html>

Gosling, V.K. (2008) Regenerating communities: women's experiences of urban regeneration. *Urban Studies*, 45 (2008): 3, 607–626.

Granfelt, R. (1998) *Kertomuksia naisten kodittomuudesta*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Häikiö, L. (2014) Sosiaalinen oikeudenmukaisuus sosiaaliturvan uudistamisessa. Teoksessa Häikiö L. & Leino, H. (toim.): *Tulkinnan mahti: johdatus tulkitsevaan politiikka-analyysiin*. Tampere: Tampere University Press (2014), 121–143.

Hakovirta, M. & Rantalaiho, M. (2012) *Taloudellinen eriarvoisuus lasten arjessa*. Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia 124. Helsinki: Kelan Tutkimusosasto.

Hjort, H. (1995) *Etsivän työn psykologia*. Alkuperäispainos: Det oppsøkende arbeidets psykologi. Universitetets forslaget AS 1988. Suomen nuorisoyhteistyö Allianssi ry.

Huhtajärvi, P. (2007) Ammatillinen etsivä työ. Teoksessa Hoikkala, Tommi & Sell, Anna (toim.) *Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet*. Nuorisotutkimusverkosta / nuorisotutkimusseura julkaisu 76. 446–457.

Ilmakunnas, I. & Kauppinen, T.M. & Kestilä, L. (2015): *Sosioekonomisten syrjäytymisriskien kasautuminen vuonna 1977 syntyneillä nuorilla aikuisilla*. Yhteiskuntapolitiikka 80 (2015): 3, 247–262.

Isola, A-M., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S. & Keto-Tokoi, A. (2017) *Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa*. Työpari 2017/33. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 28.8.2018 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-917-0>

Mäki, J (2017) *Leimattuja, lainsuojattomia ja tulevaisuuden rakentajia: tarinoita rikosseuraamustaustaisten asunnottomuudesta ja asumisesta*. Licensiaatintutkimus. Tampereen yliopisto. Rikosseuraamuslaitoksen julkaisusarja 1/2017. Viitattu 1.8.2018 osoitteesta <http://rikosseuraamus.fi/fi/index/ajankohtaista/julkaisut/risenjulkaisusarja/12017leimattujalainsuojattomiajatulevaisuudenrakentajia.tarinoitarikosseuraamustaustaistenasunnottomuudesta.html>

Jeskanen, J. (2015) *Katja asuu palmun alla: "Päivät kuluu kerjäämällä"*. Iltalehden nettiartikkeli. Viitattu 20.8.2018 osoitteesta https://www.iltalehti.fi/terveys/2015061719833870_tr.shtml

Juhila, K. (2008) Aikuisuus sosiaalityössä. Teoksessa Jokinen, A. & Juhlila, K. (toim.) *Sosiaalityö aikuisten parissa*. Tampere: Vastapaino, 82–108.

Jyväskylän yliopisto, Tampereen teknillinen yliopisto, Kaupunkitutkimus TA Oy (2011). *Asunnottomuuden vähentämisen taloudelliset vaikutukset*. Ympäristöministeriön raportteja 7/2011.

Järvinen, T. & Jahnukainen, M. (2001) Kuka meistä onkaan syrjäytynyt? Marginalisaation ja syrjäytymisen käsitteen tarkastelua. Teoksessa Suutari, M. (toim.) *Vallattomat marginaalit. Yhteisöllisyyksiä nuoruudessa ja yhteiskunnan reunoilla*. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura julkaisuja 20.

Karisto, A. & Leppä, A. (2008) Espanja. Teoksessa Björklund, K. & Koivukangas, O. (toim.) *Suomalaiset Euroopassa. Suomalaisuuden siirtolaisuuden historia 6*. Siirtolaisinstituutti, Turku. 457–478.

Karisto, A. (2004) Kenttätöissä Costa del Solilla. Teoksessa Laaksonen, P., Knuuttila, S. & Piela, U. (toim.) *Kenttäkysymyksiä*. Kalevala seuran vuosikirja 83, Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki. 301–335.

Karisto, A. 2008. *Satunmaa. Suomalaiseläkeläiset Espanjan Aurinkorannikolla*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Kattelus, M. Saari, J. Kari, M. 2013. *Uusi sosiaalinen Eurooppa. Euroopan unionin sosiaali- ja terveyspolitiikka*. Ulkoasiainministeriö. Jyväskylä. Kopia Oy.

Kojo, M. (2012) *Pause päällä. Työn ja koulutuksen ulkopuoliset jaksot nuorten elämänselityksessä*. Janus Sosiaalipolitiikan Ja Sosiaalityön Tutkimuksen Aikakauslehti, 20(2), 94–110. Viitattu 25.7.2018 osoitteesta <https://journal.fi/janus/article/view/50651>

Kraatz, S. (2016) *Työllisyyspolitiikka*. Euroopan parlamentti. Viitattu 15.4.2017 osoitteesta <http://docplayer.fi/46995786-Tyollisyyspolitiikka.html>

Krüsi, A., Fast, D., Small, W., Wood, E. & Kerr, T. (2010) *Social and structural barriers to housing among street-involved youth who use illicit drugs*. Health and Social Care in the Community 18(3), 282–288.

Kytömäki, A. (2013) *Suomalainen kulttuuriyhdistystoiminta Espanjan Aurinkorannikolla: Selvitys & kehityssuunnitelma*. Opinnäytetyö. Kulttuuritotannon koulutusohjelma. Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Lee, Heather Sophia & Zerai, Assata (2010) *“Everyone deserves services no matter what”: Defining success in harm-reduction-based substance user treatment*. Substance Use & Misuse, 45(14), 2411–2427.

Lehtonen, Leena & Salonen, Jari (2008) *Asunnottomuuden monet kasvot*. Suomen ympäristö 3/2008. Ympärisöministeriö, Helsinki.

Muuri, A (2008) *Sosiaalipalveluita kaikille ja kaiken ikää? Tutkimus suomalaisten mielipiteistä ja kokemuksista sosiaalipalveluista sekä niiden suhteesta legitimitettiin*. Väitöskirja. Helsingin yliopisto, Valtiotieteellinen tiedekunta. Helsinki: Stakes, tutkimuksia 178.

Myrskylä, P. (2012) *Hukassa – Keitä ovat syrjäytyneet nuoret? EVA analyysi no 19*. Viitattu 2.2.2012 osoitteesta <http://www.eva.fi/wp-content/uploads/2012/02/Syrjaytyminen.pdf>

Niirainen, V. (2002) *Asiakkaan osallistuminen tukee kansalaisuutta sosiaalityössäkin*. Juhila, K., Forsberg, H. & Roivainen, I. (toim.) *Marginaalit ja sosiaalityö*. Jyväskylä: Kopiojyvä Oy, 63–80.

Nissen, M. & Vinum, C. (2006) *Street level society. Social interventions into young people's drug taking in Copenhagen*. Critical Social Work 7(2). Viitattu 10.10.2011 osoitteesta <http://www.uwindsor.ca/criticalsocial-work/street-level-society-social-interventions-into-young-peoples-drug-taking-in-copenhagen>

Orjala, A. (2016) *Lähes 10 000 suomalaista muutti ulkomaille viime vuonna – tässä suosituimmat maat*. Ylen uutiset. Viitattu 24.4.2017 osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-8888278>

Perälä, R. (2012) Haittojen vähentäminen suomalaisessa huumehoidossa. Etnografinen tutkimus huumeongelman yhteiskunnallisesta hallinnasta 2000-luvun Suomessa. Väitöskirja. Helsingin yliopisto. Sosiaalitieteiden laitos. Helsinki: Sosiaalitieteiden laitoksen julkaisuja 2012:6.

Pickering, J., Kintrea, K., & Bannister, J. (2011) *Invisible Walls and Visible Youth: Territoriality among Young People in British Cities*. Urban Studies Vol. 49, No. 5, 945–960

Piha, Tiina (2018) Suomalainen koulu täyttyi minuuteissa. Fuengirola.fi sanomalehti. Julkaistu 16.2.2018. s. 3.

Poikkeus, E. (2009) *Espanjan Aurinkorannikolla asuvien suomalaisten integroituminen paikalliseen väestöön*. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Vaasan ammattikorkeakoulu.

Pulkkinen, L. (1997) Sosiaalinen kehitys lapsuudessa ja nuoruudessa. Teoksessa Pulkkinen, L. (toim.) *Lapsesta aikuiseksi*. 2. painos. Jyväskylä: Ateena kustannus Oy, 28–44.

Raitakari, S. (2004) Nuorten elämänhallinta: toivottua arkea ohjeistamalla? Teoksessa Jokinen, A., Huttunen, L. & Kulmala, A. (toim.) *Puhua vastaan ja vaieta. Neuvottelu kulttuurisista marginaaleista*. Helsinki: Gaudeamus. 56–73.

Raivio, H. & Karjalainen J. (2013) *Osallisuuden osatekijät*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 15.4.2017 osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus/osallisuuden-osatekijat>

Raunio, K. (1995) *Sosiaalipolitiikan lähtökohdat*. Tampere: Gaudeamus.

Relista (2018) *Costa del sol guide*. Viitattu 5.8.2018 osoitteesta <https://www.realista.com/costa-del-sol-area-guide/>

Rönkä, A. (1997) Kun ongelmat kasaantuvat. Teoksessa Pulkkinen, L. (toim.) *Lapsesta aikuiseksi*. 2. painos. Jyväskylä: Ateena kustannus Oy, 158–170.

Saaranen-Kauppinen, A & Puusniekka, A. (2006) *Etnografia*. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Viitattu 15.7.2018 osoitteesta <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>

Salosen, A.O & Konka, J (2017) Kun tyytyväisyys ratkaisee – nuorten suhtautuminen globaaleihin haasteisiin, käsitykset ihanneyhteiskunnasta ja toiveet omasta tulevaisuudesta. *Teoksessa Myllyniemi, S. (toim.) Katse*

tulevaisuudessa – Nuorisobarometri 2016. Helsinki: Opetus- ja kulttuuri-ministeriö: Valtion nuorisoneuvosto : Nuorisotutkimusverkosto, 137–158.

Sandberg, O. (2015) *Hallittu syrjäytyminen - Miten syrjäytymisestä muodostui lähes jokaiseen meistä ulottuva riski?* Väitöskirja. Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö, Tampereen yliopisto. Viitattu 4.8.2018 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-44-9677-6>

Sennett, R. (2004) *Kunnioitus eriarvoisuuden maailmassa*. Tampere: Vastapaino.

Skretting, A. (2006) Treatment and Harm Reduction Measures. Teoksessa Kouvonon, P., Skretting, A. & Rosenqvist, P. (toim.) *Drugs in the Nordic and Baltic countries: Common Concerns, Different Realities*. NAD Publication No. 48. Helsinki: Nordic Council for Alcohol and Drug Research, 73–104.

Söderling, I. 2011. On sitä liikuttu ennenkin - siirtolaisuuden lyhyt historia. Meno paluu Eurooppaan, maahanmuutto ja siirtolaisuus eilen tänään- ja huomenna. Eurooppalaisen Suomen raportti nro 7 (1/2011).

Surinenglish.com (2018) *Locals demand action over "unsafe" park in Fuengirola*. Luettu 16.5.2018 osoitteesta <http://www.surinenglish.com/local/201806/15/locals-demand-action-over-20180615093925-v.html>

Tammenmaa, T., (2014) *Sosiaalipalvelujen tarve suomalaisille Espanjan aurinkorannikolla*. Vaasan ammattikorkeakoulu, sosiaalialan opinnäyte-työ.

Tammi, T. (2003) Onko Suomen huume politiikka muuttunut? Teoksessa Kaukonen, O. & Hakkarainen, P. (toim.) *Huumeiden käyttäjä hyvinvointivaltiossa*. 2. painos. Helsinki: Gaudeamus. 252–271.

Tilastokeskus (2004) *Maastamuuton tilastointi on ongelmallisinta*. Viitattu 23.4.2017 osoitteesta https://www.stat.fi/tup/tietoaika/tilaajat/ta_05_04_nieminen.html

Tilastokeskus (2016) Nettomaahanmuutto pieneni selvästi vuotta aiemmasta. Viitattu 25.4.2017 osoitteesta https://www.stat.fi/til/muutl/2015/muutl_2015_2016-05-17_tie_001_fi.html

Tilastokeskus (2017) *Muuttoliike*. Viitattu 20.4.2017 osoitteesta <https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/muuttoliike.html>

Tilastokeskus (2018) *Käsitteet*. Viitattu 21.7.2018 osoitteesta <https://www.stat.fi/meta/kas/pienituloisuus.html>

Törmä, S. (2009) *Kynnyskysymyksiä. Huono-osaisimmat huumeiden käyttäjät ja matala kynnys*. Akateeminen väitöskirja. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2002) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi

Turunen, T., Mustonen, M., Heinonen, N., Hanhimäki, K., Rajanen, J., Huhtamäki, H., Kuorikoski, S., & Rantala, H., (2014) *Missä kulkevat suomalaisen hyvinvointivaltion rajat? Ulkomailla oleskelevien suomalaisten avustaminen sosiaalialan ongelmissa – normikehyksen selvittäminen ja nykytilan arviointi*. Työryhmän muistio 31.03.2014.

Valve, A. (2012) *Pakkasen pakolaiset. Tarinoita Aurinkorannikolta*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi

Van Aerschot, L., Häikiö, L., Snellman K. & Kallinen, Y. (2016) *Nuoret, pienituloisuus ja asuinalueiden eriytyminen. Lähiössä asuvien nuorten käsityksiä taloudellisesta niukkuudesta*. *Yhteiskuntapolitiikka* 81:5, 540–550.

White R.J & Green, A.E. (2011) *Opening up or Closing down Opportunities?: The Role of Social Networks and Attachment to Place in Informing Young Peoples' Attitudes and Access to Training and Employment*. *Urban Studies* 48(1) 41–60, January 2011.